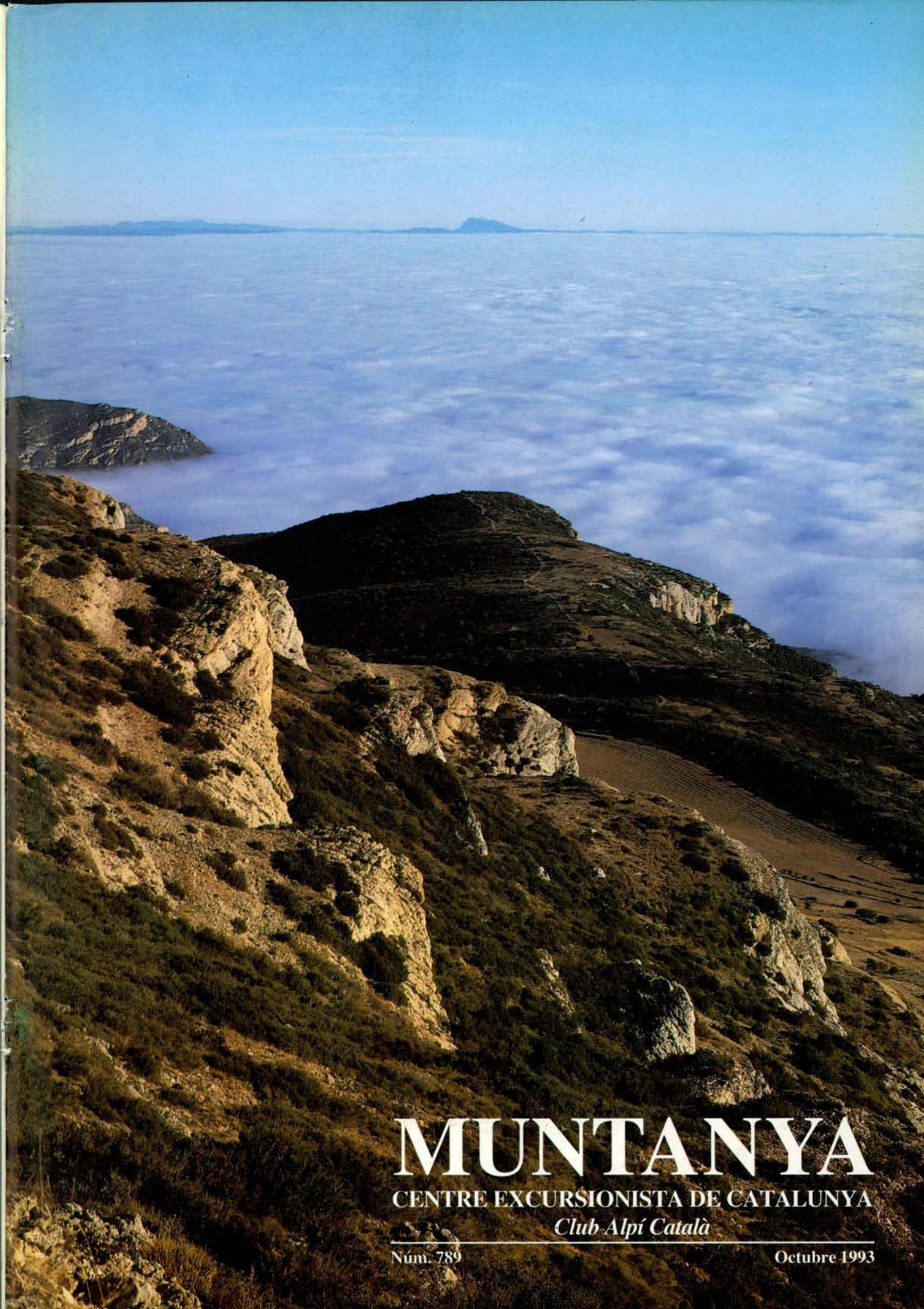

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Club Alpí Català

Núm. 789 Octubre 1993

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Club Alpí Català

PICA D'ESTATS MONTEIXO

VALLFERRERA

Agustí Jolis i Mª Antònia Simó

- Aquesta guia de les muntanyes pallareses de la vall Ferrera us ofereix un gran repertori de 90 itineraris, de diferents graus de dificultat, per a recórrer aquest massís del Pirineu, en el qual hi ha el cim més alt de Catalunya: la pica d'Estats.
- Els itineraris d'aquesta guia es divideixen en dos grans apartats: les carreteres d'accés i excursions en vehicle, i les excursions i ascensions a peu.
- Es tracta d'una guia que us permetrà descobrir les valls i els cims de la pica d'Estats, la serra de Monteixo i el circ de Baiau, especialment des del refugi de Vallferrera o des del refugi de l'Estanh del Pinet.

EDITORIAL MONTBLANC-MARTÍN

c/. Nena Casas, 73-75 - 08017 Barcelona - Tel./Fax: (93) 204 43 97

Es una publicació del

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Club Alpí Català

ANETO-MALADETA

PIRINEU ARAGONÈS

Josep de Tera i Camins

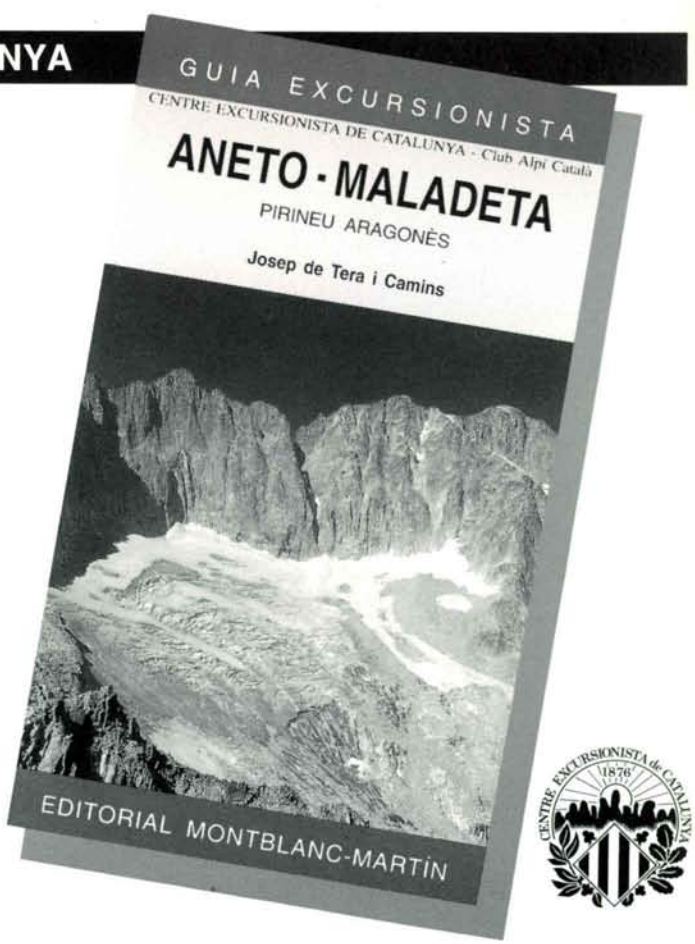

- Aquesta guia del massís de la Maladeta us ofereix un gran repertori de 180 itineraris, de diferents graus de dificultat, per a recórrer aquest massís del Piríneu, en el qual hi ha el cim més alt: l'Aneto.
- També hi trobareu una selecció de les millors escalades.
- Els itineraris d'aquesta guia es divideixen en dos grans apartats: els d'aproximació a indrets o a colls clau i els d'ascensió als cims. Es tracta d'una guia que us permetrà descobrir el massís de la Maladeta des de diferents indrets, especialment des del refugi de la Renclusa, del Centre Escursionista de Catalunya, situat al peu del massís.

EDITORIAL MONTBLANC-MARTÍN

c/. Nena Casas, 73-75 - 08017 Barcelona

Tel./Fax: (93) 204 43 97

És massa...!!

ESQUÍS

ESQUÍS DE MUNTANYA

ESQUÍS DE FONS

Quins preus!!

I LA ROBA D'ESQUÍ...?

Això és massa...!!

CAMPAMÀ

ESPORTS

Urgell, 95, bis - 08011 Barcelona
Tel. 453 50 01

PEDRA-NEU

COMUNICACIONS METRO:

LÍNIA-V-BADAL
LÍNIA-III-PL. CENTRE

BUS:

15-54-70-72-43-56-57

OFERTA D'ESQUÍ 93-94

CINTURÓ DE RONDA
AVDA. DE MADRID

PEDRA-NEU

CONJUNT ESQUÍ BÀSIC	
ESQUÍS FIXACIÓ I MUNTATGE	**19.995,-**
CONJUNT ESQUÍ INFANTS	
ESQUÍS FIXACIÓ I MUNTATGE	**14.850,-**
CONJUNT ESQUÍ DE FONS	
ESQUÍS DE FONS FIXACIÓ SABATILLES BASTONS FONS I MUNTATGE	**18.400,-**

CONJUNT ESQUÍ COMPLET	
ESQUÍS FIXACIÓ BOTES BASTONS I MUNTATGE	**31.500,-**
CONJUNT ESQUÍ DE MUNTANYA	
ESQUÍS FIXACIÓ SEGURETAT I MUNTATGE	**34.995,-**

PEDRA-NEU

EXTRAORDINÀRIES OFERTES d'esquí de muntanya en conjunts de:

FIXACIÓ DE SEGURETAT + PELLS + ESQUÍS: YETI – HAGAN – PALE, etc.
REPARACIÓ, PREPARACIÓ I MANTENIMENT D'ESQUÍS I FIXACIONS

LLOGUER DE:
BOTES I ESQUÍS – ESQUÍS DE MUNTANYA I PELLS DE FOCA – ESQUÍS DE FONS
PIOLETS I GRAMPONS – **ARVA (detectors electrònics per a allaus)**

C/ BRASIL, 48 (CINTURÓ DE RONDA / AVDA. DE MADRID). 08028-BARCELONA

☎ **(93) 330 27 74**

HORARI: 11 a 14 h i 17 a 20.30 h. DILLUNS MATÍ TANCAT

PEDRA-NEU

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Club Alpí Català

ANY CXVII, VOL. 97, NÚM. 789, OCTUBRE 1993

SUMARI

Portada: Un mar de núvols des del Montsec, amb Montserrat al fons.
Foto: J. Nuet i Badia

Editorial: Per un excursionisme expansiu	**178**
Discurs de la Festa de Sant Jordi 1993, *Conrad Blanch i Fors*	**179**
El bosc de Poblet i la vall del Brugent: un itinerari en bicicleta per les muntanyes de Prades, *Ignasi Planas de Martí*	**181**
Crestejant pel massís de Posets, *Miquel Capdevila i Miralles*	**186**
Paisatges de les illes Canàries, *Joan M. Vives i Teixidó*	**189**
Els camins dels quatre mil, 8. Mont Blanc de Tacul (4.248 m), Mont Maudit (4.465 m) i Mont Blanc (4.807 m), *Lluís Català i Viladevall, Mark Grossmann i Camps, David Mengual i Padrós i Jordi Valls i Roca*	***197***
La XXIX Festa de la Cançó de Muntanya a Oliana, *Gabriel Bas*	**204**
XXXV Ral·li d'Esquí, *Equip organitzador*	**207**
Cinema amateur? Cinema! Vídeo amateur? Vídeo, *Joaquim Romaguera i Ramió*	**210**
Nova regulació de l'escalada a Catalunya, *Xavier Parellada*	**213**
Noticiari ecològic, *a cura de DEPANA*	**214**
Vies d'escalada, *a cura d'Armand Ballart*	**215**
Crònica del Centre	**217**
Crònica del món excursionista	**218**
Crònica alpinística, *a cura d'Albert Castellet*	**218**
Llibres i mapes	**219**

Redacció, administració i publicitat:
Paradís, 10. 08002 Barcelona
Tel. (93) 315 23 11
Director:
Josep Nuet i Badia
Secretari:
Joaquim Bordons i Serra
Consell de redacció:
David M. Aloy, Francesc Beato, Jordi Canals, Francesc Herrera, Agustí Jolis, Modest Montlleó, Alfred Montserrat, Josep de Tera
Corrector lingüístic:
Eulàlia Nuet i Badia
Cartògraf i dibuixant:
Armand Ballart
Maquetador:
Josep Nuet i Badia
Publicitat:
Adolf Garcia
Tel. 237 29 21 - Fax: 415 01 88
Fotocomposició:
EDICIÓ LÀSER – Fotocomposició
Rosselló, 431, entr. 3ª. 08013-Barcelona
Fotomecànica:
T4 Sorrosal, S.A.
Pujades, 68-72, 3r 3ª. 08005-Barcelona
Impressió:
INGOPRINT, S.A.
Maracaibo, 11. 08030-Barcelona
Preu d'aquest exemplar:
600 ptes. (IVA inclòs)
Preu de subscripció anual:
3.100 ptes. + IVA (sis exemplars)
A l'estranger: 4.400 ptes.
Comanda de números endarrerits a la redacció de la revista
Dipòsit legal: B. 545-1958
ISSN: 0212-2111

• Els articles publicats a MUNTANYA expressen l'opinió dels seus autors.
• La revista MUNTANYA, editada pel Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català, es publica sense cap finalitat lucrativa.

© El *copyright* dels articles, tant de la part literària com de les il·lustracions, és dels autors respectius. Per tant, és absolutament prohibida la reproducció total o parcial, per qualsevol sistema, dels articles de la revista MUNTANYA sense permís escrit dels propietaris del *copyright*.

NORMES DE PUBLICACIÓ DE *MUNTANYA*

Els autors que vulguin publicar els seus treballs a la revista MUNTANYA han de tenir present el següent:
Els articles cal que siguin escrits correctament en català i mecanografiats a doble o triple espai en fulls de mida DIN A-4, deixant uns marges laterals d'un parell de centímetres.
Els articles aniran encapçalats pel títol i portaran a continuació el nom dels autors.
Els peus de les il·lustracions i el nom de l'autor aniran escrits en un full a part, precedits per un número que es repetirà a la fotografia o dibuix corresponent.
Per a facilitar la correcció dels originals, no utilitzeu els subratllats en els textos que vulgueu publicar.
Els mapes, dibuixos i gràfics haurien de ser dibuixats correctament amb tinta xinesa sobre paper blanc o vegetal. Les fotografies, en còpies de paper brillant blanc i negre o en diapositives, cal que siguin ben exposades i amb bona definició, que tinguin contrast, però que no siguin excessivament fosques.

Per un excursionisme expansiu

Ben segur que aquest títol pot fer que els nostres estimats consocis i lectors es preguntin què significa *expansiu.* No és un titular periodístic per a fer vendre, per això ens afanyem, doncs, a explicar el contingut del nostre raonament.

L'excursionisme, com tota activitat humana, es veu inserit en el conjunt de la vida i de les activitats humanes i, per tant, sotmès a oscil·lacions lligades a les realitats històriques, socials i econòmiques. Molts dels clubs històrics tenen –des de fa força anys– una baixa continuada de socis i, en altres casos, l'afiliació es manté, cosa que és un èxit, en aquest moment de manca d'esperit associacionista i, també, de recursos econòmics.

Caldria dir, potser sense por d'equivocar-nos gaire, que una de les causes de la davallada de moltes entitats de tota mena és la manca de socis amb iniciatives i capacitat d'engrescar. I aquesta presència de socis amb ganes de fer coses, cal treballar-la, començant des dels llocs directius, a base de donar a l'entitat un to de companyonia i d'esperit obert i acollidor per a tothom. Aquest «clima» és bàsic perquè els socis de les entitats s'hi trobin bé i hi puguin germinar iniciatives i projectes nous. Una entitat sense un bon «clima» pot tenir els dies comptats. A tot estirar, si hi fan activitats hi haurà qui hi participi, i prou.

Per a una gran majoria, pertànyer a un club significa pagar una quota a canvi de la qual pots participar en unes activitats que altres socis, amb més temps o amb més empenta i dedicació, preparen i porten a terme d'una forma totalment benèvola, gratuïta. Fins aquí, no hi ha res a dir, ja que per a qualsevol activitat calen participants, però podem pensar que aquest plantejament –esbossat aquí d'una manera molt simplificada– s'acostaria al d'un client d'una empresa de serveis: una relació mercantil. I un club excursionista és molt més que això; té un contingut humà, social i nacional que li dóna una dimensió molt més profunda i plena.

En canvi, per a una minoria, moltes vegades massa reduïda i sovint potser poc renovada, pertànyer a un club significa tenir un camp d'acció enorme, i fins i tot inabastable, d'actuació cultural i esportiva. És trobar un lloc i un ambient que et permeten dissenyar i dur a terme projectes d'animació social, que és el que en el fons és l'essència del nostre excursionisme, o almenys de l'excursionisme que podem practicar el cent per cent dels que ens considerem excursionistes.

Passar de ser un simple participant a ser animador –és a dir, a engrescar i responsabilitzar-se de les coses–, sembla que costa molt de fer i que es fa, efectivament, en pocs casos. Per què? De segur que les causes poden ser múltiples i en molts casos complexes, i de moment no hi entrarem, tot i que plantejar-ho pot ser un bon motiu de reflexió, sobretot per als dirigents de les entitats i per als que tenen alguna responsabilitat en l'animació i la direcció de les activitats. Si poguéssim trobar l'autèntica resposta, amb tota seguretat, hauríem avançat molt en la renovació de les nostres entitats.

Caldria, doncs, prendre consciència no solament que cal fer activitat, que és important, molt important, sinó que, a més, cal animar molts consocis a ser alhora animadors, fora i dintre de les nostres entitats. A adonar-nos, i a fer adonar tothom de la capacitat que tenim d'avançar, de fer coses interessants, atractives, bones, selectes, el que vulgueu..., per a nosaltres i per als altres.

Per tot això hem titulat aquesta editorial *Per un excursionisme expansiu.* Segons el diccionari, *expansió* significa augment de volum, desenvolupament i difusió, efusió, manifestació viva...

Ara bé, tot el que fem en les nostres excursions, el fruit de les nostres recerques i del treball continuat al llarg del curs en les nostres entitats, no creieu que queda massa sovint clos en un cercle massa restringit dels qui practiquem l'excursionisme, reduïnt la capacitat d'engrescar més persones potencialment susceptibles d'entendre la mentalitat excursionista? i adherir-s'hi.

Pensem-hi. Entre tots haurem de trobar com hem de fer possible aquesta desitjable expansió.

Discurs de la Festa de Sant Jordi 1993

Conrad Blanch i Fors

Honorable conseller Sr. Albert Vilalta,
Benvolguts ex-presidents,

Amics tots,

Quan ja és entrada la primavera, la Diada de Sant Jordi, patró de Catalunya, és una magnífica oportunitat per a retrobar-nos i celebrar la nostra festa.

La primera consideració que m'agradaria fer és que la Diada de Sant Jordi és per a nosaltres la diada de l'homenatge al soci.

Si el Centre ha arribat on és i gaudeix del prestigi i de la consideració per part de la societat civil, ha estat gràcies –i això per damunt de tot– a les persones com les que avui rebran el nostre reconeixement per haver estat fidels, durant vint-i-cinc i cinquanta anys, a un ideal, i per haver contribuït a mantenir amb orgull la nostra identitat.

El nostre col·lectiu humà és la base més sòlida de l'entitat. Per tant, a tots els guardonats, us dono la meva més sincera enhorabona, us desitjo que pugueu gaudir durant molts més anys de la condició de soci i, en nom del Centre, moltes gràcies per la vostra fidelitat.

La segona consideració que voldria fer és que aquesta celebració és un moment escaient per a comunicar de part de la junta directiva, quins són els nostres projectes més immediats, les principals preocupacions i les línies d'actuació més importants. En aquest context, destacaria alguns eixos d'actuació:

a) Impulsar d'una manera prioritària la millora de tot el que sigui oferta d'activitats i serveis per al soci.

b) Atenció especial a la temàtica de Jovent, com a millor garantia de futur de la nostra entitat.

c) Augmentar la presència de l'entitat en organismes i associacions internacionals, i pronunciar-se, quan s'escaigui, en defensa dels interessos de Catalunya.

En aquesta darrera línia, el Centre Excursionista de Catalunya ha manifestat des d'un principi el seu suport per a assolir el reconeixement del Comitè Olímpic Català. Per això, davant la notícia que s'està estudiant, per part del Comitè Olímpic Internacional, la proposta d'esmenar la Carta Olímpica, amb l'objecte de condicionar el reconeixement de nous comitès nacionals al fet que formin part d'un estat independent, el Centre Excursionista de Catalunya vol manifestar la seva posició: l'organització no governamental més important del món, al nostre entendre, ha de mantenir els principis que l'han fet mereixedora del seu reconeixement, com el fet de situar-se per damunt de qüestions merament polítiques i mantenir la seva independència. Aquests són –entre altres– els principals atractius del moviment olímpic. Per tant, sol·licitarem al Comitè Olímpic Internacional que respecti l'actual regulació referent a l'admissió de nous comitès nacionals.

d) També, en un altre àmbit, el Centre s'ha destacat de sempre per la seva política decidida de gestió del seu patrimoni. És la nostra intenció mantenir i millorar els equipaments de muntanya existents i també endegar el gran projecte de remodelació del refugi de la Renclusa, que està ja aprovat, però pendent de la transferència de fons per part del Consejo Superior de Deportes.

e) En la línia de millora del nostre patrimoni, també voldria esmentar la finalització del projecte d'informatització de la Biblioteca i la preparació d'un projecte molt ambiciós d'adequació de l'arxiu fotogràfic.

Aquestes iniciatives de què us parlo donen testimoni de la realitat viva de la nostra entitat i també de la seva pluralitat, que han estat sempre un fet diferencial.

I tot això, com ens agradaria fer-ho? Ens agradaria fer-ho modernitzant les estructures i els serveis, fent-vos partícips a tots dels nostres projectes i amb un esperit de servei a Catalunya. En aquest context de modernització, la Direcció General de l'Esport ha demanat a totes les entitats esportives la revisió dels seus estatuts. Per a aquest fi, convocarem una assemblea extraordinària per a aprovar la modificació dels estatuts actuals i també he de dir-vos que, per iniciativa nostra, s'ha constituït una comissió per a estudiar la viabilitat de crear la fundació del Centre Excursionista de Catalunya.

En aquest moment d'un cert pessimisme de l'entorn, hem de donar un missatge de serè optimisme i de projecció de futur.

f) Finalment, i vull dedicar-hi una especial atenció, destacaria una línia bàsica d'actuació, on el Centre té un paper clau: la protecció de la muntanya. I és per reforçar aquesta voluntat que ens vam plantejar que el parlament d'enguany se centrés en aquest tema. Vull manifestar el nostre agraïment a l'honorable conseller de Medi Ambient, Sr. Albert Vilalta, soci del Centre Excursionista de Catalunya, per acceptar aquesta invitació.

Des de les nombroses i importants responsabilitats que ha tingut, com ara la de secretari general del Departament de Política Territorial d'Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya i la de president de Ferrocarrils de la Ge-

Festa de Sant Jordi - 1993

neralitat de Catalunya, té un coneixement molt profund del nostre territori i ben segur que, a més de la perspectiva pública, té el coneixement directe que li ha donat la pràctica de l'excursionisme. La seva sensibilitat i el seu pragmatisme han estat des de l'inici les constants de la seva actuació pública.

I des d'aquí vull manifestar-li que trobarà sempre en el Centre una actitud de diàleg, de col·laboració i de ferma vigilància i de denúncia quan calgui, de totes aquelles iniciatives o projectes que atemptin contra l'entorn natural. Des de l'experiència que ens dóna el coneixement de la nostra terra, tenim el deure i l'obligació de vetllar per un bé col·lectiu de vàlua insubstituïble que és el patrimoni natural de Catalunya.

Bé, amics, reitero la meva més sincera enhorabona als guardonats i, a tots vosaltres, gràcies per la vostra atenció.

El bosc de Poblet i la vall del Brugent: un itinerari en bicicleta per les muntanyes de Prades

Ignasi Planas de Martí

Les muntanyes de Prades formen la barrera orogràfica que tanca el Camp de Tarragona pel NW. Es tracta d'un extens massís que s'enlaira des d'aquesta plana tarragonina –entre els 100 i 300 m– fins als cimals que tot just ultrapassen els 1.200 m.

El desnivell és, doncs, considerable, malgrat que té la fesomia de massís madur amb amples altiplans. L'excavació fluvial ha denudat aquestes calmes i apregonat fondes valls; la del Brugent i la del Siurana són les més destacades.

La part septentrional de les muntanyes de Prades és formada per una carena allargassada, anomenada serra del Bosc de Poblet. Del vilaró de Rojals arriba fins a les envistes de la vila de Prades, sense descendir del miler de metres d'altitud. Les barrancades de migjorn són tributàries del riu Brugent, que migparteix el massís. Les encarades al nord, vers la Conca de Barberà, ho són, al seu torn, del riu Francolí.

La serra del Bosc de Poblet és una ferma boscúria, en gran part de propietat pública, de gran interès paisatgístic. Sens dubte, es tracta de la forest més ben conservada de les comarques tarragonines. El pi rojalet domina arreu, sovint acompanyat per la pinassa, el roure reboll i l'alzina.

D'altres espècies d'arbres caducifolis, com el roure martinenc, el roure de fulla gran i el castanyer, impregnen el paisatge muntanyenc d'unes tonalitats tardorals de gran vàlua estètica. Més si pensem que ens trobem en la Catalunya meridional, on els boscos de fulla caduca tenen un caràcter relicte.

La vall del riu Brugent és la més gemada i ferma de les muntanyes de Prades. El recorregut sinuós del Brugent, encaixat al bell mig del muntanyam, ofereix múltiples atractius: els rònecs molins paperers amb els finestrals esbatanats i les parets esberlades, la vegetació riberenca i els congostos calcaris, i els llogarrets i poblats de les seves ribes amb població molt migrada.

L'ITINERARI PEL BOSC DE POBLET I LA VALL DEL BRUGENT

L'itinerari descrit ens permet conèixer els boscos més captivadors de la serra del Bosc de Poblet, com són els del vessant de la Pena, els dels plans de Sant Joan i de Rojals, i els de la barrancada de Castellfollit. També ens ofereix unes esplèndides vistes panoràmiques als quatre vents des de la mola d'Estat –indret idíl·lic– i des del tossal de la Baltasana, que és el cimal de les muntanyes de Prades, amb 1.201 m.

El recorregut per la vall del Brugent ens atansa per un seguit de vilarons recòndits. De primer, els Cogullons, posat dalt d'un turó estantís a 1.042 m, prop de la carena del Bosc de Poblet. La Bartra resta amagada a mig aire de la vall. Després Farena, que es troba a frec de les aigües del Brugent i arraulida a l'entorn de la seva esglesiola romànica.

De Farena a Capafonts, l'itinerari ressegueix aigües amunt el riu Brugent tot passant pels engorjats del mas d'en Toni. El camí és estret i ombrívol. Tot seguit se'ns presenta esbatanada la clotada de Capafonts, amb el poble homònim un xic enlairat al bell mig.

La vall del Brugent, el vilaró de Capafonts i la calma grisenca dels Motllats des de la mola d'Estat (bosc de Poblet). Foto: Ignasi Planas.

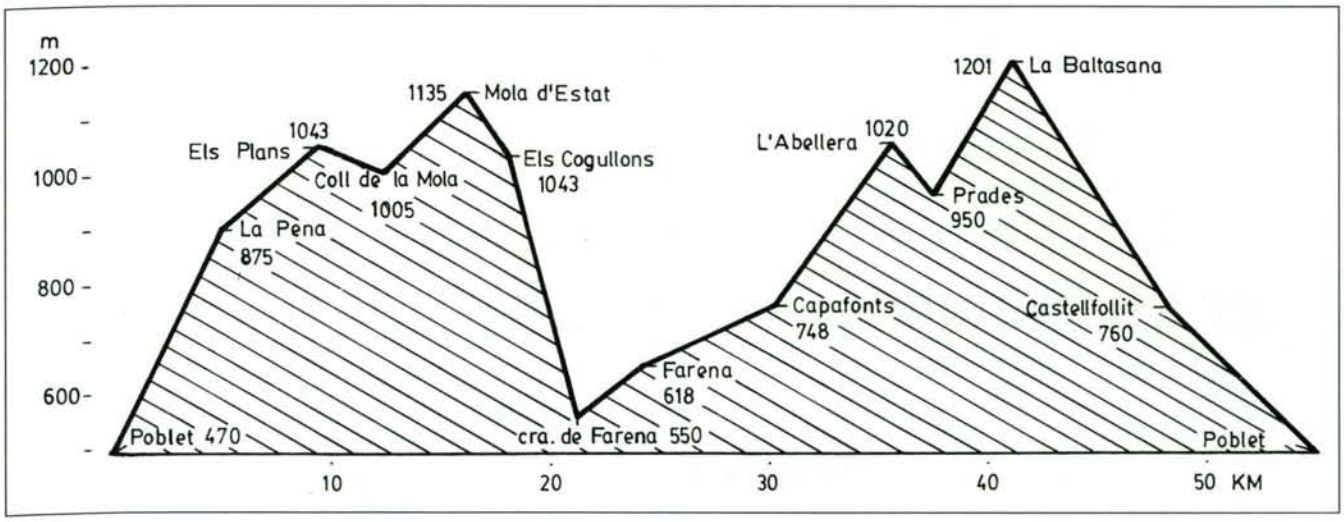

La pujada a la vila de Prades es fa pel camí que munta entre castanyers i roures fins al cingle roig, on s'arredosa l'ermita de l'Abellera. El pati d'entrada de l'ermita és una balconada privilegiada de l'alta vall del Brugent.

De la vila de Prades prenem el camí antic de l'Espluga, que, pel vessant obac del tossal de la Baltasana, ple de roures rebolls, ens condueix al coll del Bosc i al cim esmentat. El retorn, el fem dreturers pels plans del Pagès, d'obertes perspectives, i per la barrancada de Castellfollit, entre arbres centenaris.

DEL MONESTIR DE POBLET A LA MOLA D'ESTAT

Sortim del monestir de Poblet (470 metres) per la carretera que mena a les Masies. No triguem a abandonar-la, just abans del pont que creua el barranc de Sant Bernat. A la dreta neix la pista forestal ben apariada que munta en llaçades vers el xalet forestal de la Pena. De primer la pujada es fa pel cantó de la solana, de vegetació més aviat escadussera, però que ens permet contemplar un bon retall de la Conca de Barberà.

Deixem la branca dreta de la pista, que és per on pugen els vehicles, i prenem l'altre braç, més curt i més obac. La pujada és forta per dins l'alzinar de la Pena. De la llicorella fosca passem als gresos vermellencs. Curts giravolts ens atansen a un gran pou de gel sense cúpula, al xalet forestal de la Pena i, finalment, vers l'esquerra, al replà de la font del Deport, envoltat d'una frondosa roureda.

Si volguéssim, des d'ací es pot pujar per un corriol senyalitzat com a GR fins al mirador de la Pena (997 m). La visió panoràmica de què es frueix és immillorable: als nostres peus, la Conca de Barberà; més enllà, les Garrigues i el pla de Lleida, i, com a rerafons, les muntanyes blanques de la serralada pirinenca.

De la font del Deport, la pista forestal continua en diagonal vers el SW, deixant a la dreta la branca que puja de Poblet. Després de la font del Boixet, la ruta emboscada fa un fort giravolt, des del qual hi ha una vista semblant a la del mirador de la Pena. Tot seguit arribem a un bifurcació: ens decantem per l'esquerra en direcció a Rojals. Un cop superat el cinglall superior, arribem dalt als Plans (1.043 m), extens altiplà reblert de pinedes de pi rojalet i pi cerrut o pinassa.

Continuem recte cap al sud per la pista més marcada. De seguida fem cap al coll de la Creu de l'Ardit, al caire del cingle que guaita al barranc de l'Argentada. El camí vell de Prades flanqueja per aquest cantó i surt també al coll de la Mola. És una estreta sendera que s'endinsa entre l'arbram. Continuem per la pista forestal fins a prendre un trencall amb la indicació «Baridana». Després de passar per un casalot de bestiar, iniciem un ràpid descens i sortim a la pista procedent de Rojals. Cap a la dreta no triguem a arribar al coll de la Mola (1.005 m).

Ens endinsem pel bosc del Guerxet. Deixem la pista que mena directament al refugi dels Cogullons i continuem l'ascensió vers la mola d'Estat. Arribem al clot del Llop, cruïlla de camins. A l'esquerra deixem el camí malmès que més tard prendrem per baixar als Cogullons. Ara continuem recte amunt per un fort repetjó. Som dalt de l'altiplà de la Mola. El camí planer ens porta a la Taula dels Quatre Batlles, indret on conflueixen els termes de Prades, Rojals, Mont-ral i Vimbodí. Un xic més enllà fineix la pista i una curta sendera ens duu a la mola d'Estat (1.035 metres).

El panorama s'obre a banda i banda. Es frueix d'un paisatge sensacional. Encarats al cingle de migjorn –on hi ha una cisterna d'aigua excavada en la roca– guaitem tota la vall del Brugent i la calma grisenca de l'altiplà dels Mottlats. El mas d'en Toni resta enfondit als nostres peus. Més enllà, el vilaró de Capafonts sobresurt dalt d'un turonet. Pel cantó septentrional retrobem la vista sobre les barrancades del Bosc de Poblet i sobre la Conca de Barberà.

DE LA MOLA D'ESTAT A FARENA

Per a adreçar-nos als Cogullons cal recular fins al clot del Llop i prendre el camí davalladís que en direcció E mena a aquest llogarret enderrocat. Havia estat el veïnat de més altitud de les muntanyes de Prades. Ara, en el turó on s'arredossaven les cases, només sobresurt l'edifici nou del refugi del Centre Excursionista de Montblanc (1.043

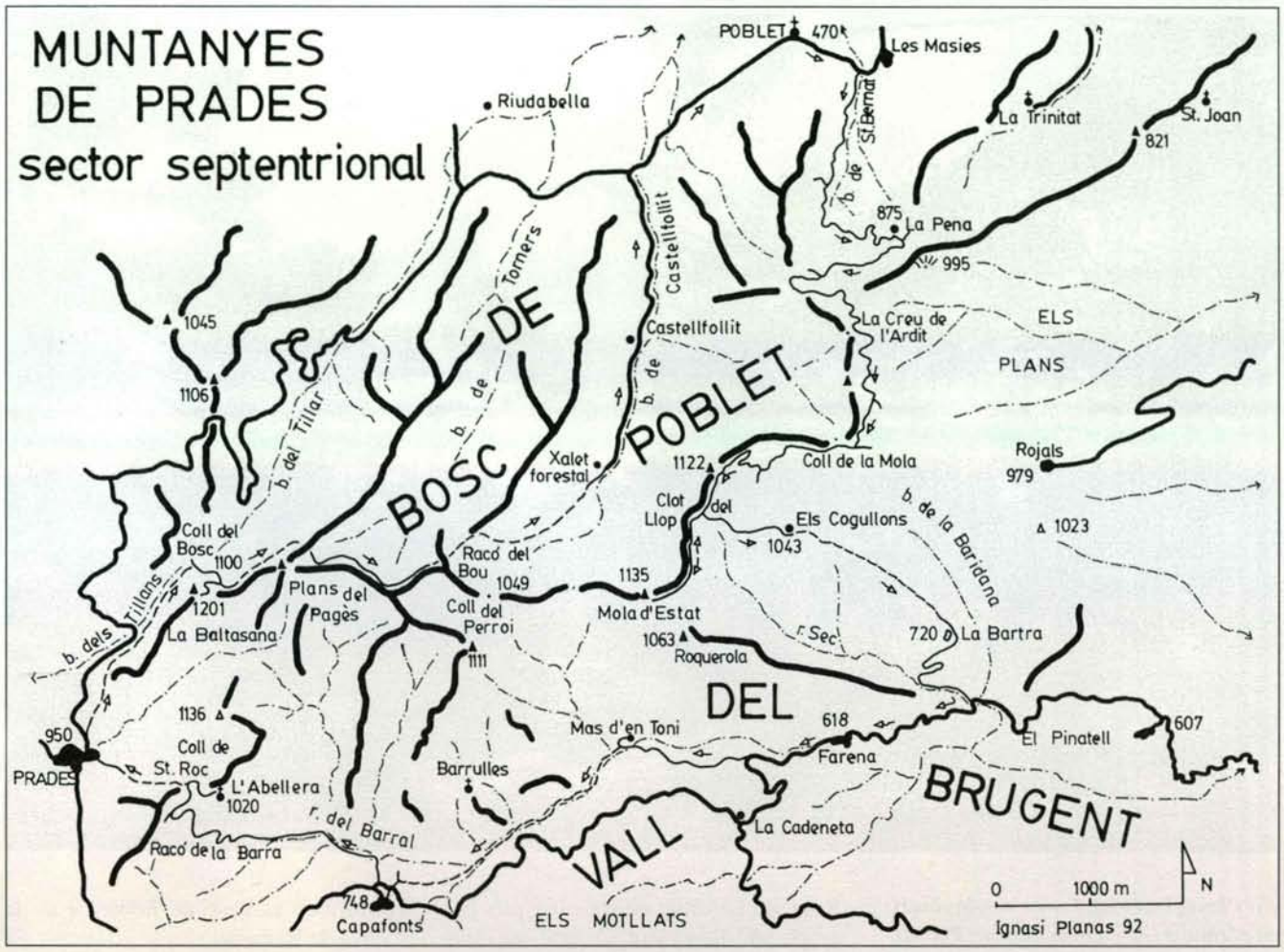

metres). A l'entorn tot són prades i boscos.

Hem de continuar vers llevant per un camí batut fins a la font Freda. Ací hi ha una cruïlla de senders: el GR se'n va a Rojals i el PR baixa dreturer cap a la Bartra i Farena. Prenem, doncs, el darrer, que perd altura pel vessant obac del barranc de la Baridana. És un corriol estret i aixaragallat. Sortim a un camí ample quan som a prop de l'aplec de cases de la Bartra.

La pista, amb el ferm millorat i a trams asfaltat, prossegueix la davallada en amples llaçades fins a eixir a la carretera de Farena (550 m), a tocar del pontet sobre el riu Sec. Des de dalt la mola d'Estat hem davallat gairebé sis-cents metres. Fins al poblet de Farena ens resten un parell de quilòmetres per la carretera, que puja en direcció oest.

La petita població se'ns mostra de sobte arraulida a l'entorn de l'esglesiola (623 m). Els carrerons de Farena són empedrats. Els edificis humils i els racons arrecerats ens indueixen a fer un tomb. L'estampa que ofereix el conjunt de cases és la d'un vilaró de muntanya amable i recollit.

DE FARENA A L'ERMITA DE L'ABELLERA I A LA VILA DE PRADES

Hem de baixar fins a travessar el riu Brugent. La carretera, de fa poc construïda, puja a trobar la de Mont-ral a Capafonts. Seguim aquesta ruta novella fins a un retomb pronunciat. Se'n deriva un camí ample i bo que ressegueix contracorrent el curs del Brugent. Cal travessar a gual el riu quan som a tocar del mas d'en Toni.

Sense arribar-hi continuem per l'altra riba. El camí, molt desmillorat, travessa els conreus de l'esmentat mas. Quan fineixen les parades també acaba el camí ample. Aleshores cal continuar per un sender que se'n va vers les pollancredes que creixen prop del llit del Brugent. A partir d'ací i fins a Capafonts la sendera s'encaixa entre les cingleres de rocam calcari que formen uns ferms engorjats.

Cinc cops cal travessar a gual el Brugent. Depenent de l'aigua que porti, la mullena resta assegurada. Hi ha tolls aptes per a fer-hi un bany. Arbres de ribera, pins rojals i antigues feixes d'avellaners ens condueixen fins a la clotada oberta de Capafonts. La darrera vegada que travessem el riu ho fem per un pontet, prop d'un molí rònec. Deixem la ruta principal, que surt a la carretera, i anem recte per un senderó batut. Entre marges de parades d'avellaners sortim al camí cimentat que mena a l'ermita de Barrulles. Capafonts és als nostres peus (755 m).

Creuem la carretera i pugem al poble per un carreró costerut. Cap a l'esquerra sortim a la plaça de l'Església. Deixem aquest vilaró per la carretera de Prades, que no triguem a abandonar per un ample camí que surt a tocar del cementiri. Planeja i gira cap al riuet del Barral. Creuem el llit eixut d'aquest

Els Plans (1.043 m), extens altiplà cobert de pi rojalet i de pinassa (bosc de Poblet). Foto: Ignasi Planas.

riuet i el resseguim contracor-rent. Amunt i entre castanyers, el camí s'enfila de valent. El terreny és de granit descompost, que per aquestes contrades anomenen tapàs.

Ens adrecem vers l'ermita de l'Abellera, les parets de la qual, aclofades al cingle rogenc, se'ns fan difícils de destriar. El camí, ample però poc freqüentat, giragonseja i s'endinsa entre castanyers i roures per l'anomenat racó de la Barra. Entronquem amb una pista per on passa el PR procedent dels Mottlats. Continuem per la dreta i una darrera pujadeta ens deixa dalt al coll de Sant Roc (1.020 m), on hi ha una petita capella. Des de Capafonts hem superat 300 m de desnivell.

L'ermita de l'Abellera és molt a prop. Hi ha una fonteta que raja a l'entrada. Des d'aquest emplaçament es té una bella perspectiva de la vall del Brugent. L'edifici no pot estar més ben emplaçat. Retornem al coll de Sant Roc i, per la pista asfaltada, davallem en direcció a Prades. Prenem l'antiga sendera senyalitzada amb les marques de PR. Baixem dreturers per unes llosanques de gres vermell. Un camí més ample ens condueix a la vila de Prades (950 m). Passem el portal d'accés al clos emmurallat i ja som al bell mig de la seva famosa plaça porxada.

DE PRADES AL TOSSAL DE LA BALTASANA

De la plaça Major agafem el carrer de Sant Antoni, sortim pel pontet sobre el barranc de la Font d'en Grau i travessem en creu la carretera de l'Espluga vers el coll de les Forquetes, per on passa l'antic camí ral (PR). Ascendim per dins el bosc que creix esponerós en el vessant obac del barranc dels Tillans, ple de roures rebolls. La carretera circula dessota nostre, no gaire lluny. Som dalt al coll del Bosc (1.100 metres), a les envistes de la barrancada del Tillar, la més ponentina de les que conformen el bosc de Poblet, i de la Conca de Barberà.

Al coll del Bosc prenem la pista ascendent en direcció est. La pujada és forta. A la dreta hi ha l'antiga mina de l'Obis, d'on s'extreia barita. Arribem a una ampla collada (1.148 m). Continuem per la pista que munta cap a la dreta i que, després d'un giravolt cimentat, fineix al cim del tossal de la Baltasana (1.201 m), punt culminant de totes les muntanyes de Prades. Hi ha una caseta del servei de vigilància d'incendis.

La vista panoràmica de què es gaudeix és esplèndida per tots cantons. Cap al SW s'estén l'altiplà on s'assenta la vila vermella de Prades; enllà destaca la serralada del Montsant, i encara es poden destriar les serres de Llaberia, Tivissa i Cardó. Els Ports tanquen l'horitzó llunyà.

DEL TOSSAL DE LA BALTASANA A CASTELLFOLLIT I POBLET

Retornem a l'ampla collada i sense davallar continuem pel tallafocs. Ens

Les parets de l'ermita de l'Abellera (1.020 m) resten aclofades sota el cingle rogenc que guaita la vall del Brugent. Foto: Ignasi Planas.

decantem cap a l'alt vessant del Tillar i prenem una sendera que el flanqueja per dins el bosc. Passem per la basseta del mas del Pagès, toll d'aigua enmig de l'espessa pineda. Del mas, no en queda rastre. Sortim a un camí ample que ens duu a la pista, per on passa el GR procedent de Prades. Som dalt als plans del Pagès (1.150-1.100 m).

Seguim els senyals del GR vers l'est. Els plans del Pagès es troben dalt de la serra del Bosc de Poblet. Resseguim la carena i deixem a la dreta un trencall que se'n va cap al mas del Gravat i Capafonts. El camí s'estreny i finalitza en un tallafocs que baixa de cop fins al coll del Perroi (1.049 m), per on també es pot davallar al xalet forestal de Castellfollit.

Abans, però, hem de deixar aquest camí i creuar perpendicularment el tallafocs per a trobar l'inici de la sendera del Racó del Bou (direcció NE). Aquest corriol és molt perdedor i poc senyalitzat. Les branques dels arbres i els matolls dificulten el pas. Som dins l'ombrívola roureda. No triguem a decantar-nos vers la fosca boscúria de la vall de Castellfollit i sortim a la pista forestal, que seguim per la dreta. Tot seguit la deixem, en un primer retomb, per una sendera que perd altura ràpidament, fins a entroncar altre cop amb la pista esmentada, quan som a tocar del xalet forestal.

Al voltant d'aquesta construcció hi ha una àrea d'esbarjo. A partir d'ací la pista esdevé una carretereta asfaltada que ressegueix tota la vall de Castellfollit fins a entroncar amb la carretera de l'Espluga a Prades. Deixem a la dreta el trencall que puja pel barranc de l'Argentada als Plans i a la Pena. Més tard passem a tocar de la casa de Castellfollit, de fa poc restaurada, lloc de descans dels monjos del cenobi de Poblet.

Sortim a la carretera de l'Espluga. Entre vinyars, aquesta ruta ens porta, per la dreta, en suau davallada, fins al monestir de Poblet, que es destria amb tota la seva magnificència.

Itinerari	Horari (minuts)	Desnivell (m)
Monestir de Poblet		
Els Plans	55'	575
Mola d'Estat	30'	150
Farena	50'	100
Capafonts	45'	150
L'Abellera	45'	300
Prades	15'	–
La Baltasana	30'	250
Poblet	45'	–
Total	5 h 15'	1.525 m

Crestejant pel massís de Posets

Miquel Capdevila i Miralles

Eren les vuit del matí del 15 d'agost, quan vaig anar a recollir el Robert i un quart més tard, quan carregàvem la motxilla del Jordi. Tots tres estàvem molt animats per a anar a fer la travessa, que des de feia temps ja teníem programada.

Montblanc, Lleida, Binèfar, Graus i Campo van quedar aviat darrere nostre i, quan encara no portàvem tres hores de cotxe, ja érem a Benasc.

Quan estigui acabada la nova carretera que va a Benasc, aquesta zona del Pirineu es convertirà en la que té l'aproximació en cotxe més curta, si no ho és ja. Una de les poques conseqüències bones que tenen les estacions d'esquí és que en arranjar les carreteres perquè els esquiadors hi puguin accedir amb més facilitat, també ens redueixen, als muntanyencs, el temps d'aproximació al Pirineu.

Després d'entrar a la tenda del Barrabés per tafanejar el material nou que hi havia i de comprar alguna cosa que ens feia falta, vam tornar a Erist per agafar l'estreta carretera, d'uns sis quilòmetres, que ens va portar fins a la cascada d'Espigantosa, que és on es deixa el cotxe. Encara que la meitat de trajecte està sense asfaltar, s'hi arriba còmodament amb qualsevol cotxe. A dos quarts d'una ja dinàvem. Volíem arribar puntuals al petit refugi Àngel Orús, ja que no havíem fet la reserva: arribar tard a ple mes d'agost pot significar, en un refugi petit, fer un bivac fora al carrer.

El camí, de bon començament, és molt dret i això no et deixa agafar un bon ritme, i menys amb l'estómac ple. Tot i així, amb una hora i un minut, vam arribar al refugi, a temps de fer la reserva.

A la tarda no sabíem què fer amb tantes hores que teníem encara, abans de sopar. Vam aprofitar per a anar a reconèixer una mica el camí, que l'endemà havíem de seguir a les fosques, ja que havíem decidit llevar-nos d'hora. Vam sopar força i vam anar a dormir puntuals.

CRESTA DEL PIC DE PAVOTS AL POSETS

A dos quarts de cinc ja estàvem drets, encara que per a baixar de les lliteres, vàrem haver d'anar amb molt de compte de no trepitjar els que havien arribat tard i s'havien quedat sense plaça.

Passaven uns quants minuts de les cinc, quan vam iniciar la marxa cap al coll d'Erist. Vam caminar un bon tros a les fosques i la llum dels frontals ens assenyalava on eren les fites. I així, sense parades, vam arribar al coll, on

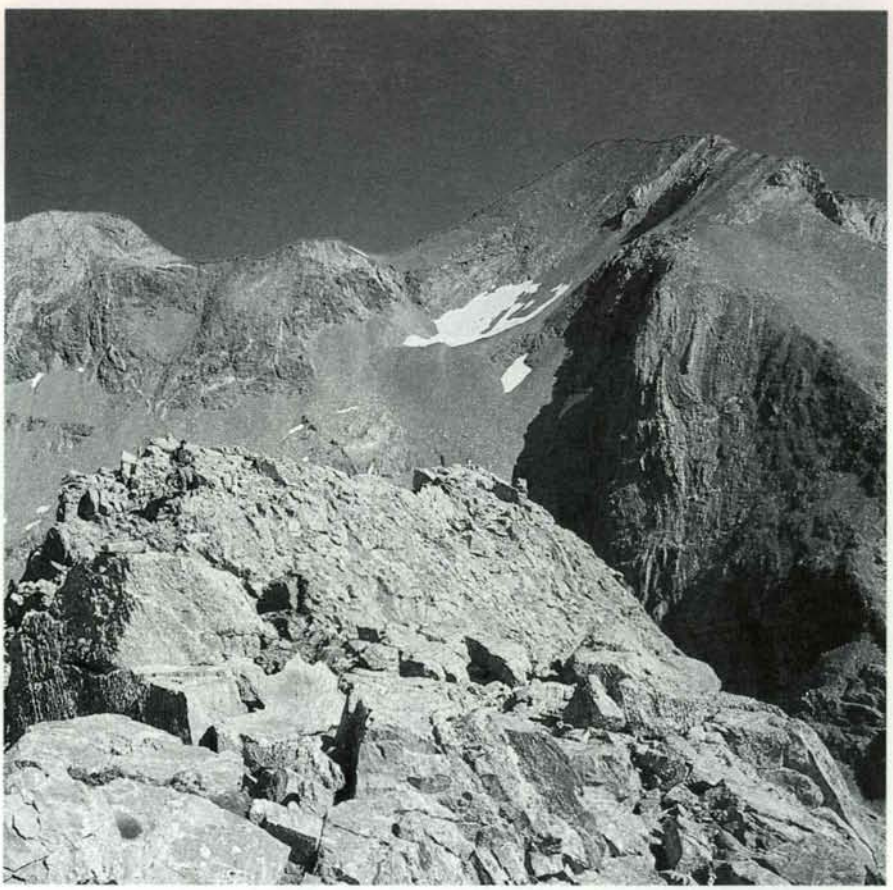

Arribant al cim de la Dent de Llardana. Al fons, la cresta Espades-Posets. Foto: Miquel Capdevila.

vam contemplar la sempre espectacular sortida de sol.

Aquí, al coll d'Erist, és on vam iniciar la travessa per la cresta. Al començament és accidentada, però no gaire difícil. S'han de superar els anomenats Pitones de Llardaneta. Després la cresta se suavitza i van apareixent uns bonys. Amb l'ajut de l'altímetre identifiquem la Dent Roio (3.010 m), primer tres mil del dia. Aquí, com que ja portem més de dues hores pràcticament sense parar, fem la primera menjada de la jornada.

Caminant sense problemes, arribem al pic de Pavots i, una vegada al coll del mateix nom, deixem momentàniament la cresta per anar a trepitjar la tuca del Forao de la Neu, que és un tres mil que està separat de la cresta i en quinze minuts es pot assolir fàcilment. Tot i que el pendent és important i s'han de fer servir les mans, tornar a la cresta i arribar al pic de les Espades ens ha costat 32 minuts, apressant una mica el pas. Des del pic de les Espades veiem arribar les primeres persones al pic de Posets. A partir d'ara, el pendent se suavitza i caminar per la cresta resulta un plaer. La cresta és molt aèria, però no presenta dificultats i tot caminant arribem a la temuda bretxa de Jean Arlaud. Pel que havíem llegit a les guies, ens esperàvem trobar un tros de cresta molt afilat i podrit, on hauríem de treure la corda per a assegurar el pas. Doncs, res de res. Vam trobar més complicada –que no ho va ser gaire, tampoc– la bretxa que separa el pic de les Espades de la tuca de Llardaneta, que no pas aquesta, que es podia passar caminant com si res. Només a l'hivern, si hi ha neu i gel, pot presentar problemes, essent com és una mica aèria.

Teníem ganes ja d'arribar al pic de Posets i, quan eren dos quarts d'onze, saludàvem un grapat de gent que hi havia a dalt del cim. Aquí vam fer el segon àpat de la jornada. De tota la gent que érem al refugi dormint, només nosaltres vam fer la travessa Pavots-Espades-Posets. Els altres, amb el Posets ja en tenien prou. La vista que ens ofereix el Posets és esplèndida, i com que el temps ens acompanya –només fa una mica de calitja–, ve de gust fer fotos. Fem un recorregut amb la màquina,

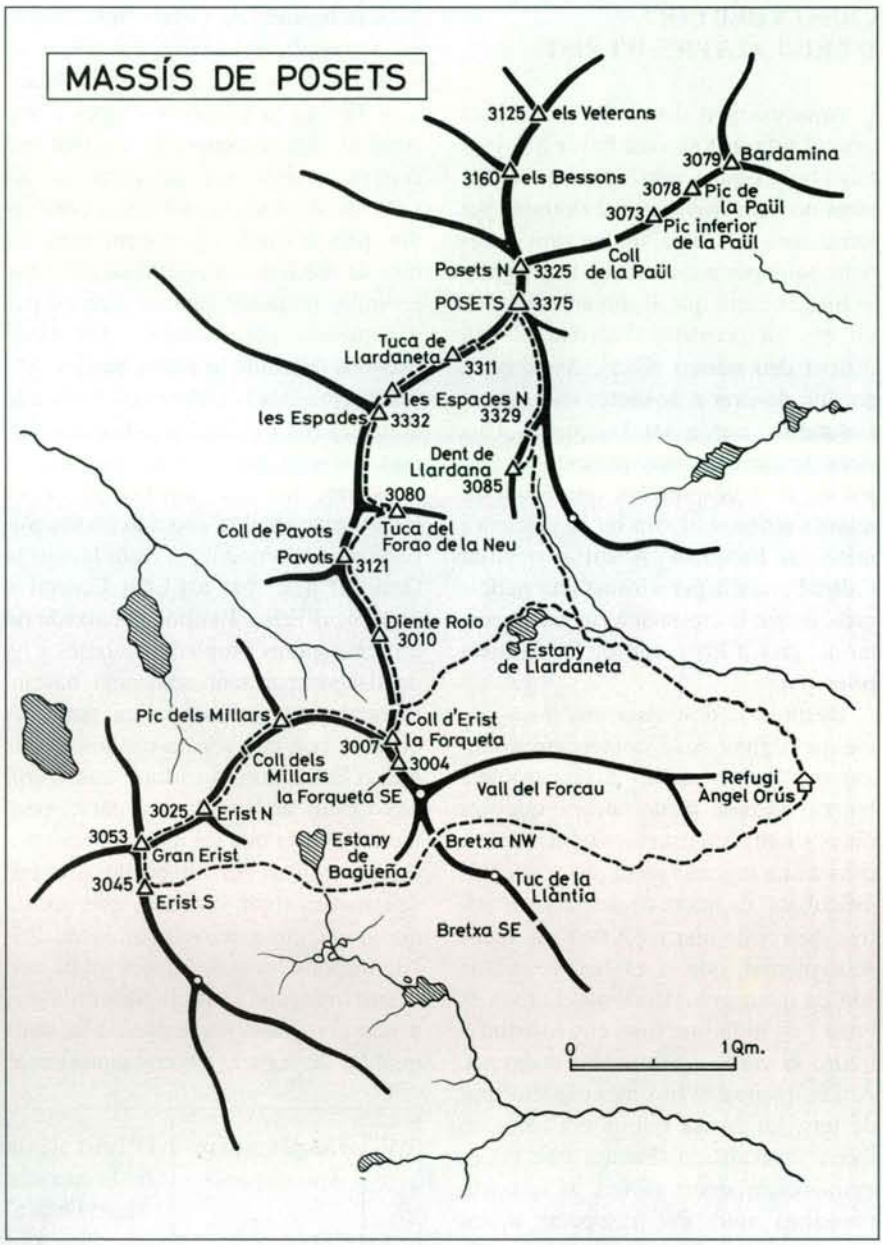

per tots els tres mil que envolten el pic de Posets, com l'Aneto, el Perdiguero, la cresta del Seil de la Baquo, els Gorgs Blancs, el massís del Machimala, etc., i quan arribem a les Forquetes i als pic d'Erist, ens hi fixem bé, ja que són el nostre objectiu de l'endemà.

Ja hem descansat i menjat prou. Portem fets set tres mil, però encara ens en falta un.

La baixada del Posets per la via normal és ràpida i quan arribem al coll de la Dent de Llardana, descarreguem les motxilles i ens preparem per a atacar l'últim cim de la jornada. Encara que la seva ascensió sembla difícil, en realitat no ho és i en deu minuts s'hi pot arribar. El cim és estret i allargat, i hi ha tres fites; aneu a saber quina és la bona. Eren les onze i dos minuts quan vam trepitjar l'última fita. Un parell de fotos i avall.

Havíem fet vuit tres mil, per la qual cosa ens sentíem molt satisfets. La jornada ens havia sortit rodona. Quan vam arribar al riu que ve de l'estany de Llardana ens vam mullar ben xops, ja que el dia havia estat molt calorós. Després vam prendre una mica el sol per assecar-nos i xano-xano vam emprendre el camí cap al refugi. Era un quart d'una quan vam arribar al refugi. La tarda, la vam aprofitar per a descansar i dormir una mica, ja que la travessa que havíem de fer l'endemà sabíem que seria més dura.

CRESTA DEL COLL D'ERIST ALS PICS D'ERIST

Aquest segon dia no hi havia tanta gent al refugi. Ens vam llevar a la mateixa hora i quan vam baixar de les lliteres no vam trobar ningú dormint per terra, però sí a fora. No ens vam entretenir gaire per a esmorzar i vam agafar el mateix camí que el dia anterior. Això ens va permetre d'arribar al coll d'Erist deu minuts abans. Avui, però, en lloc de tirar a la dreta, vam tirar a l'esquerra, cap a les Forquetes. Una mica de camí al començament i un grapat de fites després fan que en dotze minuts arribem al cim de la primera i principal Forqueta. Anem a trepitjar l'altra Forqueta per a tornar enrera després, ja que la cresta que ens ha de portar als pics d'Erist, surt de la Forqueta principal.

Després de descansar una mica i de menjar alguna cosa, comencem a baixar per la cresta, fins a una primera bretxa bastant fàcil, encara que les mans s'han de fer servir sovint. El descens a una segona bretxa ens porta més dificultats. Es tracta de desgrimpar uns tres metres de mur molt vertical, quasi sobreplomat, que si es fan de pujada són de quart grau. Com que la roca és bona i és molt poc tros, ens resistim a treure la corda i continuem endavant. Ara és quan ve el tros més espectacular de tots. La cresta, que ja era aèria, es torna superafilada. Encara que no és extraordinàriament difícil, sí que impressiona molt. Per a superar aquest tros de cresta cal posar-hi tots els sentits i per res del món no se t'acut mirar avall. En apropar-se al pic dels Millars la cosa se suavitza. La baixada des d'aquest pic al coll dels Millars no presenta gaires problemes, encara que s'han de baixar forts pendents de pedres soltes. A la pujada a l'Erist Nord des del coll dels Millars, gairebé no s'han de fer servir les mans. Ben segur que aquest és el tros més fàcil de tot el recorregut.

En aquest pic, anomenat també pic de Beraldi, fem la segona parada per a menjar i beure. La cantimplora amb Isostar comença a buidar-se. Des d'aquest cim veiem els primers i únics muntanyencs del dia, que acaben d'arribar a l'Erist Sud.

A la baixada de l'Erist Nord es torna a complicar la cosa. La cresta es torna una altra vegada bastant afilada i això fa que la progressió sigui lenta. Aquí el més recomanable és anar encordats, encara que nosaltres no ho vam fer. Arribats al coll que separa els dos pics d'Erist, ens topem amb un mur de dos a tres metres d'alçària, que les guies proposen superar amb un pas d'esqueneta, però nosaltres, per estalviar-nos de treure la corda, baixem uns vint metres per la tartera que hi ha a la dreta del coll i flanquegem la paret, durant uns vint metres. Llavors, seguint unes fites que ens vam trobar, va ser fàcil tornar un altre cop a la cresta. Superat aquest obstacle, la resta ja resulta fàcil per a arribar a l'Erist Central o gran pic d'Erist. Tampoc la baixada no presenta gaires problemes; només s'ha de desgrimpar una xemeneia bastant vertical, però amb bona roca, per a accedir al coll que separa els dos últims pics d'Erist. Només sortir d'aquest coll ens topem amb una altra paret, però molt més alta que les altres i sense poder-la esquivar per cap costat. Són uns deu metres molt verticals, que encara que no siguin extraordinàriament difícils (segons les guies tercer grau), ens veiem obligats a treure la corda per primera vegada, per l'altura i la mala qualitat de la roca. Superat aquest mur, arribem sense cap més dificultat al cim de l'Erist Sud. Eren les dotze i set minuts, i havíem lligat cinc tres mil.

A continuació vam baixar a l'estany de Bagüeña per omplir les cantimplores, ja que feia estona que no hi quedava líquid. No ens vam entretenir gaire, perquè encara no s'havien acabat les dificultats del dia. Havíem de tornar al refugi d'Àngel Orús per la vall del Forcau i no teníem gens clar el camí que havíem de seguir. Segons havíem llegit a les guies, hi havia dues opcions per a passar a la vall del Forcau: la bretxa NW del tuc de la Llàntia i la bretxa SE. Vam agafar la primera, perquè era la que teníem més a prop, encara que el desnivell a superar era important. L'accés a aquesta bretxa no va ser fàcil, ja que el pendent era accentuat i s'havia d'anar estudiant el camí. Vam trigar 32 minuts a superar un desnivell de 140 m.

El descens per la vall del Forcau ja va canviar de color. Teníem tantes ganes d'arribar que l'últim tros, el vam fer corrent. I així en 47 minuts vam baixar un desnivell de 700 metres. Eren les tres de la tarda quan vam arribar al refugi Àngel Orús. Van ser nou hores i mitja molt dures i, després de descansar una mica i de preparar la motxilla, vam iniciar el descens cap al cotxe.

1	Desplaçament Aproximació Nit	D'Erist al pont d'Espigantosa (3+3 km), 3 h. 15'. De la cascada d'Espigantosa (1.500 m), al refugi Àngel Orús (2.100 m), 1 h. Al refugi Àngel Orús.
2	Ascensió Cresta Descens Nit	Pel camí de l'estany de Llardana, al coll d'Erist (2.925 m), 1 h. 40'. Del coll d'Erist, als pics de Pavots, de les Espades i de Posets (3.375 m), 3 h. 32'. Del Posets a la Dent de Llardana (3.085 m), 3 h. 48'. De la Dent de Llardana al refugi Àngel Orús, (2.100 m), per la via normal del pic de Posets, 4 h. 54'. Al refugi Àngel Orús.
3	Ascensió Cresta Descens	Pel camí de l'estany de Llardana i el coll d'Erist (2.925 m), a la Forqueta (3.007 m), 1 h. 42'. De les Forquetes, pel pic dels Millars, 2 h. 37' a l'Erist Nord, 3 h. 8', l'Erist Central, 3 h. 59' i l'Erist Sud, 4 h. 23'. De l'Erist Sud, per la bretxa NW del tuc de la Llàntia i la vall del Forcau, al refugi Àngel Orús, 6 h. 14' i el pont d'Espigantosa, 6 h. 50'.

Paisatges de les illes Canàries

Joan M. Vives i Teixidó

Per a molta gent, les illes Canàries van associades amb vacances, sol i mar, que són els objectius més clàssics dels turistes; si a això hi afegim el clima temperat que tenen en totes les èpoques de l'any i els grans complexos hotelers que hi ha, ens trobarem amb la combinació més venuda per les agències de viatges.

Si bé milers de persones visiten aquestes illes (algunes, però, no són gaire visitades), moltes vegades, el coneixement que se n'emporten és ben just saber què hi ha una mica més enllà de l'hotel o bé visiten els indrets més típics. Si som uns turistes amb una mica més d'esperit, no ens costarà gaire deixar la protecció de l'agència de viatges i anar a voltar i trepitjar el país. Si ho fem, descobrirem que aquestes illes, tan allunyades del nostre entorn, comporten el contacte amb un món divers i interessant, on la natura és el principal atractiu.

Un dels encants que tenen aquestes illes és que, malgrat ser ben properes, cada una és un món diferent. Aquesta varietat és, al meu gust, allò que les fa més atractives. També podem trobar una gran diversitat de paisatges en una mateixa illa, com és el cas de Tenerife, que, en els seus 2.058 km², ens ofereix des del paisatge alpí de Las Cañadas fins a les àrides terres del sud.

No pretenc, en el moment d'escriure aquestes ratlles, fer una guia turística tot descrivint els indrets de les illes (Tenerife, La Palma i Lanzarote) que he pogut visitar en les dues estades que hi he fet juntament amb la meva muller; només m'agradaria donar a conèixer alguns dels indrets de la muntanya de les illes que més m'han impressionat.

LAS CAÑADAS

Quan s'arriba a Tenerife costa poc d'adonar-se que el Teide és l'amo i senyor de l'illa. El podem veure gairebé des de tots els indrets de l'illa i la seva forma és molt bonica, sobretot si el contemplem des del Puerto de la Cruz, des d'on veiem la seva cònica silueta sortint per darrera de la Cordillera Dorsal. Des d'Anaga, a l'extrem nord de l'illa i per la Cordillera Dorsal, el veiem també molt majestuós i ens adonem del seu gran volum, si ens hi anem acostant. El Teide, però, perdria molt del seu encant si no formés part del circ de Las Cañadas.

Quan deixem els hotels que envolten el Puerto de la Cruz, comencem a ascendir per la vall de la Orotava; els plataners configuren tot el paisatge; tota l'extensió visible és d'aquest conreu. A la nit, la vall és un rosari de llums que corresponen a la infinitat de cases escampades enmig dels camps, on petites feixes donen pas a una altra agricultura, de caràcter marcadament minifundista, amb vinya i patates. La pujada és sobtada i guanyem altura ràpidament. Entrem llavors en el bosc; el pi canari es converteix en l'únic arbre, ja que no hi ha cap mena de sotabosc. Per aquests indrets, a la vora de la carretera, trobarem la Margarita de Piedra, una curiosa formació rocosa amb una gran semblança a una flor.

Al Portillo ens ajuntem amb la carretera que ve per la Cordillera Dorsal, des de la Laguna i passant per sota l'observatori d'Izaña. Aquest indret marca l'entrada en el circ de Las Cañadas; aquí hi ha instal·lat un centre d'informació del parc, on val la pena fer una parada per a visitar un petit museu (geologia, flora i fauna) i obtenir tota mena d'informació. Una mica més enllà hi ha un agrupament de xalets que forma el Caserío de Las Cañadas. Poc després, comencem a trepitjar un paisatge no gaire habitual. A la nostra esquerra es perfila la paret de l'antic cràter, i les diferents acumulacions de laves i sorres conformen un paisatge insòlit. Les teories sobre la formació de Las Cañadas diuen que hi havia dos cràters gegantins que s'unien a l'indret de Los Roques de García; posteriors erupcions van destruir la paret nord, on es van començar a enfilar el Teide i el seu germà petit, el Pico Viejo.

La carretera ens fa passar pel davant d'una gasolinera a l'indret on hi ha una desviació que arriba fins a l'estació inferior del telefèric, a 2.300 metres d'altitud. Una mica més enllà, la carretera fa una llarga recta, al final de la qual trobem el parador de turisme, la capella de Las Nieves i Los Roques de García. Aquestes roques de curioses i variades formes (són els que surten en el bitllet de 1.000 ptes.) formen un magnífic mirador gràcies a la seva situació central. El Teide s'enlaira al davant mateix i veiem els diferents corrents de lava; els colors negre i marró s'alternen amb altres indrets on els matolls han colonitzat el sòl. A l'esquerra del Teide tenim el Pico Viejo, que no destaca gaire, ja que sembla un immens pla. Des d'aquí i per la banda oposada a on hem arribat, dominem l'extens Llano de la Ucanca, on la sorra groguenca ocupa el fons on s'han parat els rius de lava. També tenim, molt a prop, la paret sud de l'antic cràter, encinglerada, i on destaquen algunes elevacions, però que manté una altitud força constant. Al peu d'aquesta paret troba-

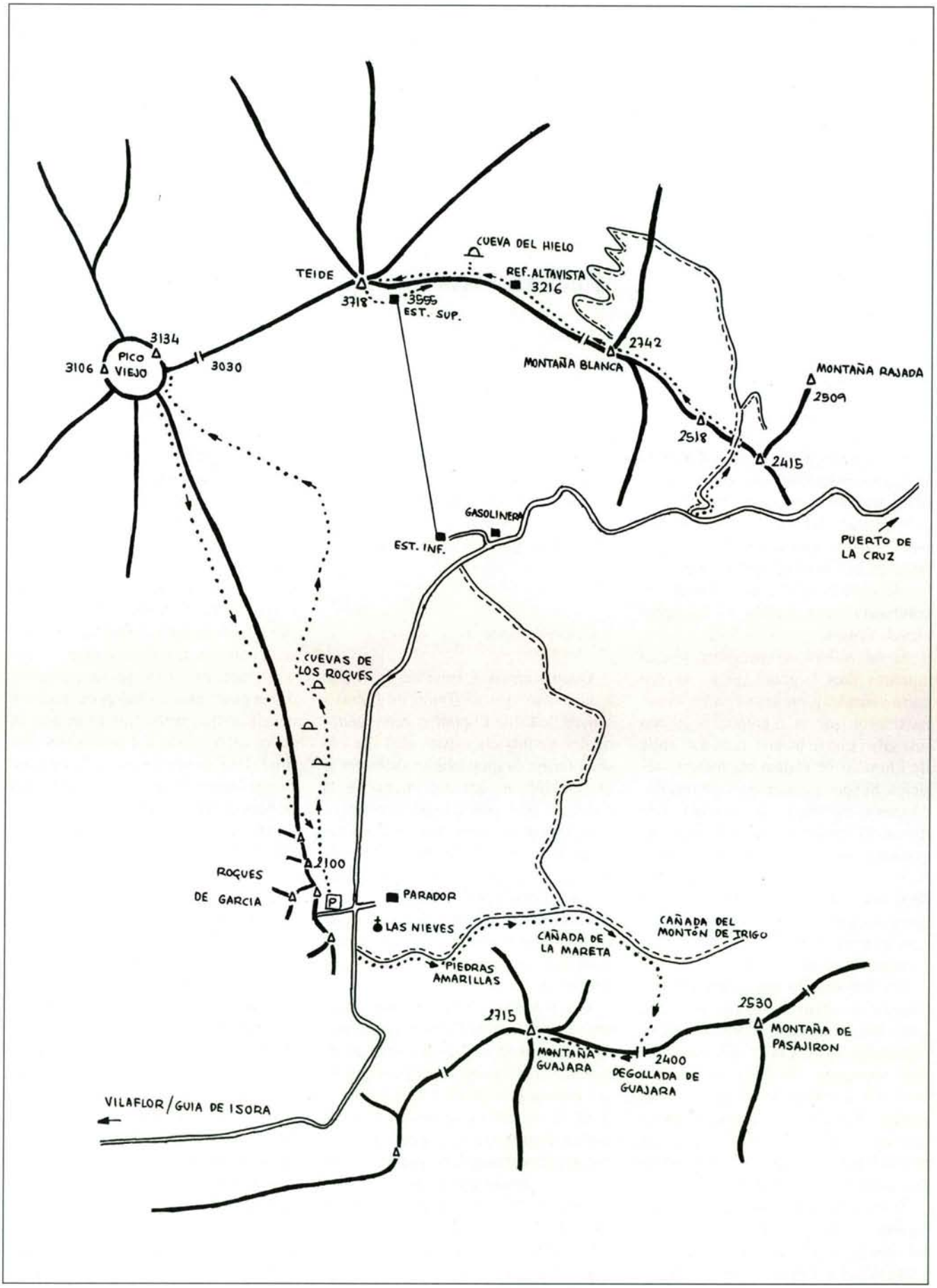
TEIDE
3718
3555
EST. SUP.
CUEVA DEL HIELO
REF. ALTAVISTA
3216
2742
MONTAÑA BLANCA
MONTAÑA RAJADA
2909
2518
2415
3134
PICO VIEJO
3106
3030
GASOLINERA
EST. INF.
PUERTO DE LA CRUZ
CUEVAS DE LOS ROQUES
2100
ROQUES DE GARCIA
P
PARADOR
LAS NIEVES
CAÑADA DEL MONTÓN DE TRIGO
CAÑADA DE LA MARETA
PIEDRAS AMARILLAS
2715
2530
MONTAÑA DE PASAJIRON
MONTAÑA GUAJARA
2400
DEGOLLADA DE GUAJARA
VILAFLOR / GUIA DE ISORA

rem *cañadas*, plans, com el de la Ucanca, però de dimensions molt més reduïdes i on s'acumula el material que prové de l'erosió de les cingleres veïnes.

La vegetació de l'indret ha de ser molt bonica a la primavera, però les dues vegades que nosaltres hi hem estat era a finals de tardor i a l'hivern, per la qual cosa poca floració hem vist. El matoll més abundant és la *retama* del Teide *(Spartocytisus supranubius)*, que arriba a gran altitud (gairebé fins als tres mil metres), acompanyat, a les zones baixes, pel *codeso (Adenocarpus viscosus)*. Voltant per Los Roques no serà estrany de veure el *taginaste rojo (Echium wildpretii)* amb una gran inflorescència de color vermell de grans dimensions i que hem pogut veure seca; tot i això, però, era ben espectacular. Quant a la fauna, és fàcil de veure conills i el pinsà del Teide.

Situats en aquest indret, podem fer l'ascensió a dos dels tres cims més característics de Las Cañadas: el Pico Viejo i Montaña Guajara. L'ascensió al Teide no es fa des d'aquí, sinó des d'una mica abans d'arribar a la gasolinera.

El Teide vist des de Los Roques de García. Foto: Joan M. Vives.

EL TEIDE

A la dreta de la carretera (venint del Puerto de la Cruz), trobarem un gran i antic indicador de pedra que és l'inici del camí del Teide. L'ascensió no té cap dificultat, ja que es fa per un camí molt fressat i amb indicadors; a més, no hi ha possibilitat de pèrdua: és l'indret de més fàcil caminar. El desnivell a superar és important: 1.350 metres.

Comencem a pujar per una antiga pista, tancada més enllà per una barrera, i entrem en una valleta entre Montaña Blanca i Montaña Rajada. En un revolt, veiem un corriol que s'enfila fent ziga-zagues per l'immens pendís de pedra tosca de color groguenc que és Montaña Blanca. El pendent se suavitza en arribar al cim, on retrobem la «pista» que havíem seguit al començament. Des d'aquí, tenim molt bona vista de Las Cañadas. Mirant cap al Teide, veurem grans rius de lava negra que baixen pertot arreu, excepte per l'indret on es veu vegetació i al capdamunt del qual podem veure el refugi; més a l'esquerra i més amunt, veiem l'estació superior del telefèric.

Baixem a creuar un ampli collet amb alguns grans rocs i força obsidiana fins al peu de la nova pujada. Hi ha un indicador i una barraca ensorrada. El camí, molt marcat, es torna a enfilar en contínues ziga-zagues. A mitja pujada, trobem un petit pla amb uns grans rocs, que sembla que és el lloc escollit pels caminants per a deixar constància del seu pas, escrivint el seu nom amb pintura. La vegetació desapareix i la pujada continua. Aviat serem al refugi d'Altavista, sòlida construcció amb una magnífica vista del circ de Las Cañadas; al seu costat hi ha un refugi lliure amb unes quinze places de capacitat. A partir d'aquí, començarem a trepitjar lava negra.

Més amunt del refugi, trobarem un indicador que assenyala la Cueva del Hielo, situada a poca distància. Es tracta d'un forat de considerables dimensions, on s'acumula la neu i on es deu conservar força temps. S'hi pot baixar per mitjà d'una escala metàl·lica.

Finalment, ens apareix al davant el con terminal del Teide. Anem per un terreny on comença a sortir fum de les esquerdes del sòl. Trobem un camí transversal que ve de l'estació del telefèric i va cap al mirador de la Fortaleza, on un petit cartell ens explica les característiques del clima de l'illa. Deixant el camí que va cap a l'estació, pugem en diagonal pel con a buscar el camí que puja des d'allà, molt ben arranjat. Així, arribem a la carena; a sota tenim el petit cràter del Teide i aviat som al punt més elevat, envoltats de les fumaroles que surten de tant en tant.

La vista panoràmica és magnífica. Veure el mar des d'un cim és sempre bonic. Podem veure en la realitat el que abans hem vist indicat en el mirador de la Fortaleza i que expliquen els llibres. Al costat del mar, el Puerto de la Cruz i les terres conreades que s'acaben quan comença el bosc de pins, que és qui rep tota la humitat dels benefactors vents alissis, que formen els núvols que segurament podrem veure com una faixa parada en aquelles cotes. Més amunt, el bosc es va aclarint i ja veiem els pelats cims on hi ha l'observatori d'Izaña, a l'inici de Las Cañadas. Aquí dalt, el clima és extremadament sec, tant en humitat relativa com en pluviometria (400 mm anuals).

Si tenim sort, també podrem veure algunes de les altres illes (Gran Canària, Gomera i La Palma), però, sense cap mena de dubte, el que més ens cridarà l'atenció és el cràter del Pico Viejo, de dimensions considerables (800 metres de diàmetre).

Retornant a Los Roques de García,

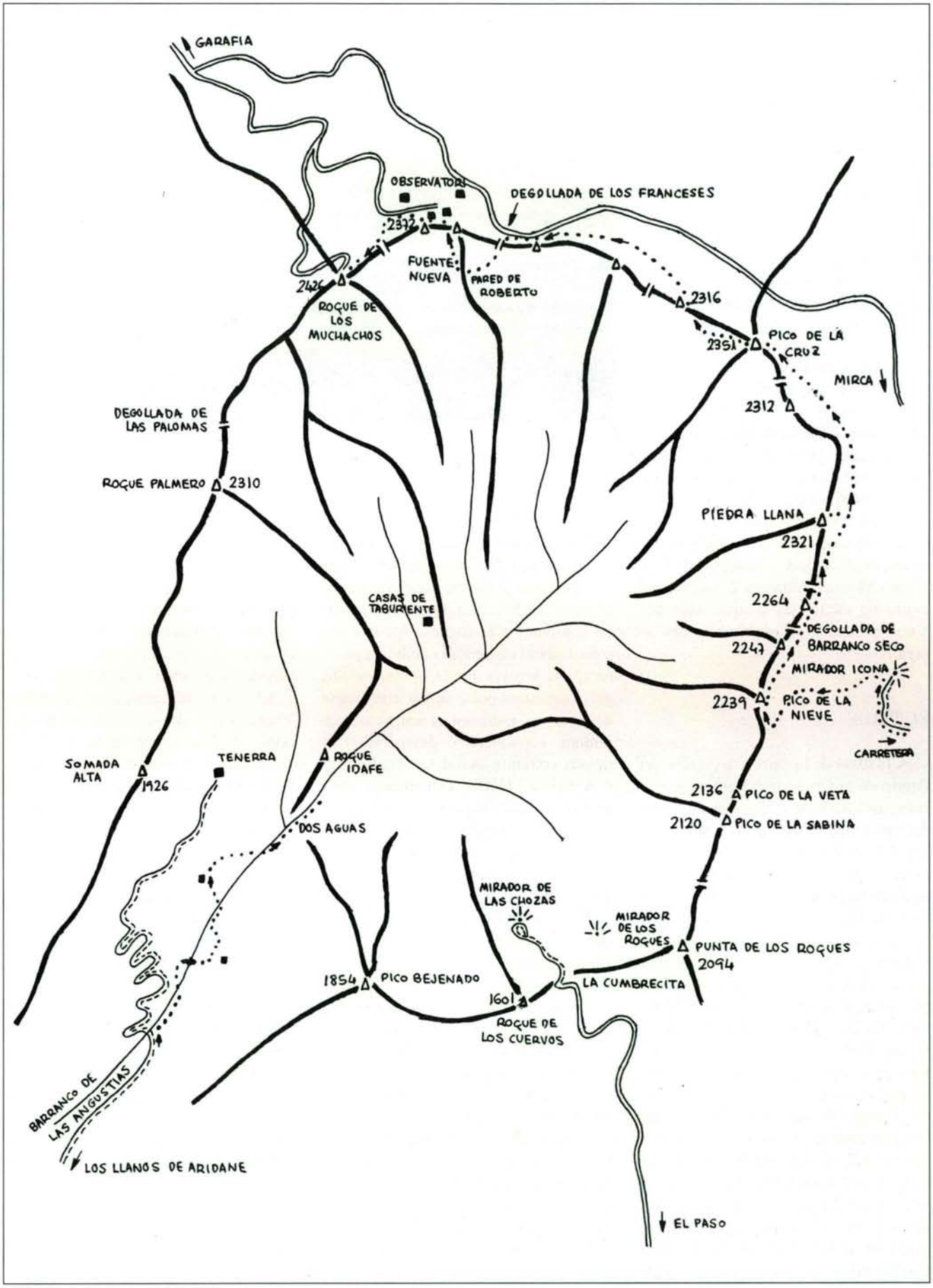
GARAFIA
OBSERVATORIO
DEGOLLADA DE LOS FRANCESES
2372
FUENTE NUEVA
PARED DE ROBERTO
2426
ROQUE DE LOS MUCHACHOS
2316
2351
PICO DE LA CRUZ
MIRCA
2312
DEGOLLADA DE LAS PALOMAS
ROQUE PALMERO
2310
PIEDRA LLANA
2321
2264
CASAS DE TABURIENTE
DEGOLLADA DE BARRANCO SECO
2247
MIRADOR ICONA
2239
PICO DE LA NIEVE
CARRETERA
SOMADA ALTA
1926
TENERRA
ROQUE IDAFE
2136
PICO DE LA VETA
2120
PICO DE LA SABINA
DOS AGUAS
MIRADOR DE LAS CHOZAS
MIRADOR DE LOS ROQUES
PUNTA DE LOS ROQUES
2094
1854
PICO BEJENADO
1601
LA CUMBRECITA
ROQUE DE LOS CUERVOS
BARRANCO DE LAS ANGUSTIAS
LOS LLANOS DE ARIDANE
EL PASO

serem de nou a l'indret per a ascendir als dos altres veïns del Teide.

MONTAÑA GUAJARA

La Montaña Guajara és el punt més elevat de l'antic cràter del qual només queda la banda sud i es troba al davant mateix del Teide. La seva ascensió és força curta i sense problemes d'orientació. Una mica més enllà de Los Roques de García trobem, a l'esquerra, una pista tancada amb una barrera. Som en un indret de rocs estranys: Las Piedras Amarillas, a 2.130 metres d'altitud. La pista puja suaument passant per la Cañada del Capricho i la Cañada de la Mareta, lloc on trobem el camí que ve del sanatori que hi ha a prop del parador. A la Cañada del Montón de Trigo, molt més gran que les anteriors, trobem un corriol que ens fa pujar fins a la Degollada de Guajara; des d'aquí, ja veiem el mar. La carena es veu molt desolada. Pugem un fort pendís tarterós, que més amunt se suavitza. Arribant al cim, trobem unes quantes parets circulars de dimensions força reduïdes. El cim és un extens pla amb les restes d'una antiga construcció. La vista és molt bona; al davant, el Teide i Pico Viejo; als peus, el Llano de la Ucanca, amb les diferents acumulacions i coloracions de laves i sorres; a l'altre vessant, el mar, i podem distingir ben clarament la Punta de la Montaña Amarilla a la platja del Médano i una gran quantitat d'hivernacles de plàstic. L'observatori d'Izaña, a la Cordillera Dorsal, tota la carena que forma la paret del cràter i les altres illes acaben de completar el panorama.

PICO VIEJO

El Pico Viejo és un volcà molt interessant per les seves grans dimensions, però que queda eclipsat per la presència del seu veí, molt més alt i afavorit estèticament. El Pico Viejo no sembla un cim, ni tampoc un volcà; des de baix es veu com un immens altiplà, però la veritat és que ascendir-hi és meravellar-se de les seves dimensions: un cràter de 800 m de diàmetre, 2,5 km de perímetre, una altitud de 3.040 m en el punt més baix i dues puntes de 3.106 i 3.134 m, situades en el cantó esquerre i dret del cràter, i amb una fondària de 225 m en el punt més ensorrat del cràter. Amb aquests precedents no és gaire difícil engrescar-se i anar a veure'l de més a prop. A més, l'ascensió té més d'aventura que les altres perquè no hi ha un corriol marcat; això vist des de baix impressiona una mica, ja que la lava no sembla un terreny gaire adequat per a caminar-hi, però també fa més atractiu el fet de trobar el camí més adient enmig d'aquest mar de lava de diferents colors i formes.

Us explicaré el que vam fer nosaltres, que no vol dir que sigui el millor, però sí que és força directe.

El punt de partida, el situem en el mateix pàrking de Los Roques. Comencem a caminar per una extensió sorrenca situada al costat dret de Los Roques, enmig d'una gran abundor dels dos arbustos indicats anteriorment. Podem admirar, a pleret, els curiosos pedrots. Quan arribem al final de les pedres, s'acaba el camí, ja que està fet per als turistes que volten per aquí. A l'esquerra admirem el Llano de la Ucanca. A partir d'aquí, el problema és saber si podrem caminar bé. Al principi sí, ja que ens trobem amb una lava molt negra solidificada en plans, on podrem veure esquerdes, talls i corbes, originades en refredar-se. També trobarem coves, les anomenades Cuevas de los Roques, diferents forats en aquesta lava negra (n'hi ha 16). El fet d'existir aquests forats fa que pugui haver-hi fites i algun senyal de pintura escadusser; no vol dir que hi hagi camí, però tots aquests indicadors van de bon començament en la nostra direcció. En el sostre dels forats podem veure curiosos degotalls.

Anant de fita en fita, entre matolls, pugem molt suaument; de fet, sembla que no es moguem de lloc, però sí que ho fem, ja que s'acaba aquesta lava i ens trobem al peu d'una «rimaia» de pedra tosca de color marró. Pugem aquest tarter i aviat ens decantem cap a l'esquerra, on, enmig d'aquests pedrots, trobem una mena de *cañada,* que sembla com una riera amb sorra i matolls, i on tornem a trobar fites. La pujada se'ns acaba al peu d'un riu de lava negra; el camí més evident sembla pujar-hi per un fort pendís sorrenc. Les fites s'han acabat (o les hem perdudes). Anem pujant per la cresta d'aquest riu, plena de rocs de diferents mides. El Teide, el tenim al davant mateix. Aquí cal una mica d'intuïció per a anar-nos decantant cap a l'esquerra, que és on hi ha el cim, tot buscant el millor pas. Trobem una altra fondalada i un nou riu, on ens tornarem a enfilar seguint la cresta fins a veure una *cañada* amb uns grans rocs solitaris. A partir d'aquí, un pendís molt suau, amb pedra tosca i finalment amb lava vermellosa, ens portarà fins al cràter; avançant cap al nord, arribarem al punt culminant. És interessant contemplar l'immens cràter i el Teide que ens domina, majestuós, a més de la Ucanca, Montaña Guajara i tota la carena.

La baixada va resultar molt més senzilla. Cal buscar Los Roques de García i anar-hi directament. S'ha de baixar fins a la *cañada* i continuar avall. Quan s'acaba el terreny sorrenc, cal enfilar-se al proper riu de lava i baixar a la nova *cañada.* Sortirem, més o menys, al darrera de Los Roques. També trobarem fites, escadusseres, però que ens ajudaran.

LA CALDERA DE TABURIENTE

La Palma és «la isla bonita», segons els prospectes turístics, i realment ho és. Una taca verda enmig del blau de l'oceà; una illa on el mar és present, però sempre llunyà. Una illa de 730 km^2, que també diuen que és la més muntanyosa del món, en relació amb la seva superfície; té forma de cor i presenta, a la part nord, la Caldera de Taburiente.

Hi ha dues teories sobre l'origen de la Caldera; la primera diu que era un cràter gegantí i una altra, més acceptada, diu que es tractava de diferents cràters desfets per l'erosió. El que és cert és que les dimensions són gegantines (28 km de diàmetre). Enllaçada amb la Caldera, una carena pren la direcció nord-sud, tota plena de petits cràters.

Aquesta illa és, de moment, verge per al turisme, sobretot per l'anomenat «nacional», però no ho és per als alemanys, que hi van en massa. De tota manera, la infraestructura turística no

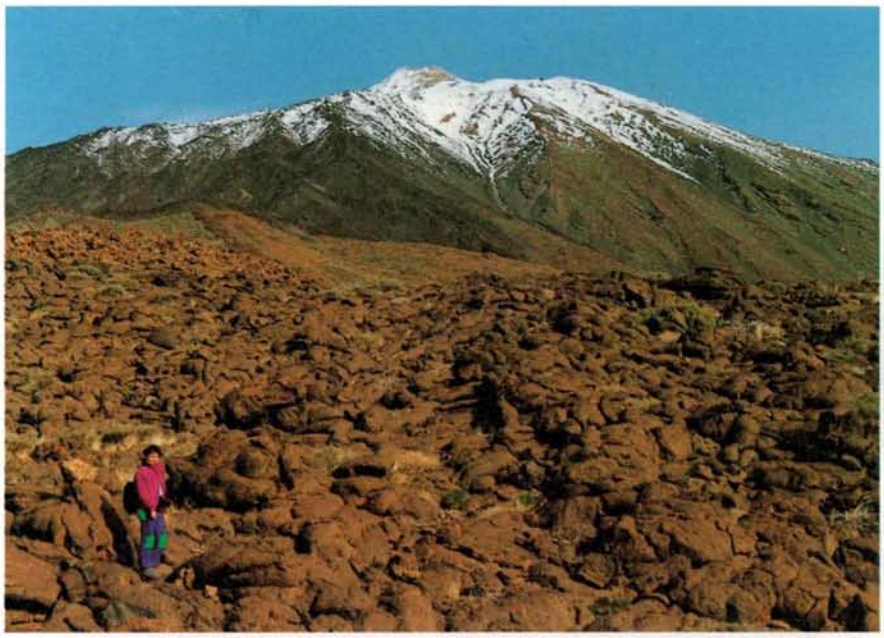

Ascendint al Pico Viejo amb el Teide dominant el paisatge. Foto: Joan M. Vives.

es pot comparar amb la de les altres illes i esperem que això es mantingui així el màxim de temps possible.

Si situats a Los Llanos de Aridane, al cantó oest de l'illa, ens enfilem cap a El Paso, trobarem una carretera, a l'esquerra, que ens durà al mirador de la Cumbrecita. A la part alta del Paso, el canvi de paisatge és notable; passem dels plataners a veure àmplies pastures al peu de les muntanyes cobertes de pins. La carretera passa molt a prop de l'ermita de la Virgen del Pino, on val la pena de fer una parada per veure un immens pi que hi ha al seu costat. La carretera es va enfilant i el pi domina tot el paisatge. Després d'alguns revolts, arribem al mirador; som a 1.280 metres d'altitud i les parets de la Caldera encara ens depassen 1.200 metres més. Des de l'indret on s'arriba en cotxe no es veu gaire cosa. Podem anar fins al mirador de Los Roques, des d'on veurem les grans dimensions que ens envolten. Al fons de la vall podem veure el Roque Idafe i, al vessant oposat, en una clariana, la casa de Tenerra. Planejant i enfilant-nos de nou, arribarem al mirador de Las Chozas, des d'on podrem gaudir d'una altra perspectiva de la Caldera. Retornant al punt de partida, seguint una pista, i tot en un magnífic bosc de pi, ens atrauran la mirada uns rocs que hi ha al damunt mateix de l'indret on hem deixat el cotxe; és el Paso de Tanausú, que recorda el nom del qui fou l'últim *mencey* de les illes i que tenia els seus dominis a la zona de la Caldera.

No hi ha dubte que veure la Caldera des d'aquí és impressionant; però cal veure-la també des de baix. Si retornem a Los Llanos de Aridane, podem seguir la carretera cap al nord. Aquesta carretera baixa primerament per a travessar la barrancada gairebé al nivell del mar i després s'enfila per l'altre vessant fent un bon grapat de revolts. Així, arribem al Time, que és un magnífic mirador sobre el mar i Los Llanos; dominem una gran extensió de plataners, on sobresurten alguns petits cràters i on la blancor de les cases destaca molt. Som a 500 metres d'altitud i ens trobem en una de les carenes que baixen de les parets de la Caldera. El Barranco de las Angustias, que tenim als peus, és la sortida al mar de les aigües que neixen a la Caldera.

BARRANCO DE LAS ANGUSTIAS

Des de Los Llanos de Aridane, podem anar a conèixer la Caldera de Taburiente. Hem d'anar pel costat del mercat, on trobarem una pista que s'enfila entre camps de plataners fins a la carena, on comença a baixar cap al fons del barranc. La pista és molt dolenta i té un recorregut de dos quilòmetres.

Comencem a caminar pel llit del torrent; als costats podem veure laves molt negres d'una gran antiguitat. L'itinerari no té pèrdua, ja que sempre s'ha d'anar seguint el curs del torrent, però de vegades hem de sortir-ne per corriols cap a la dreta o l'esquerra. És difícil descriure l'itinerari, perquè hi ha gent que va sempre pel llit del torrent; però crec que és millor aprofitar els corriols que en surten per a poder veure altres perspectives.

Després d'una estona de seguir el curs del torrent, pugem cap a l'esquerra, pel que sembla una pista, decantant-nos de seguida cap a la dreta. Tornarem al torrent i ara en sortirem cap a la dreta, en l'indret on s'engorja molt; deixem una borda a poca distància, a la dreta, i tornem al torrent. Ara en sortirem per l'esquerra; pugem fins a creuar un canal i trobem una borda. Tenim el torrent a sota; el corriol s'enfila força. A la nostra esquerra, un torrent fa uns bonics saltants. Tornarem al torrent i ara ja el seguirem. No obstant això, més amunt, després de sortir d'un tram relativament estret, no hem de seguir un corriol que s'enfila molt fortament cap a l'esquerra, ja que ens duria a una casa habitada i amb conreu de tomaqueres i ametllers. De tota manera, per darrera la casa, un corriol molt vertiginós ens tornarà directament al torrent. Ara ja seguirem el llit del torrent i començarem a tenir, ben proper, el canal que hem pogut veure, de tant en tant, mentre pujàvem. Aviat serem a Dos Aguas, indret on s'ajunten dos torrents (Barranco de Taburiente i del Almendro). Ningú no diria que som a les Canàries. Les altes parets que s'enfilen per damunt dels pins i l'aigua en fan un racó ben bucòlic. Una mica més avall hi ha les instal·lacions de captació d'aigua. Hem de creuar el torrent per on sigui més fàcil i seguir el barranc de la dreta; una mica més endavant ens apareix el Roque Idafe, monòlit sagrat dels guanxes. Són de remarcar els *bejeques* (gèneres *Aeonium* i *Greenovia*), que trobarem en la part baixa del torrent; alguns són colossals.

L'immens cràter del Pico Viejo vist des del Teide. Foto: Joan M. Vives.

ROQUE DE LOS MUCHACHOS

Ja hem conegut la Caldera per baix; ara hauríem d'anar a les altures. Podem anar cap a El Paso i pujar per a creuar la Cordillera Dorsal per un túnel. La carretera és molt bona, però plena de revolts. Força avall passem pel bell mig de la pista de l'antic aeroport. Deixem la carretera que baixa cap a la capital, Santa Cruz, i seguim, cap a l'esquerra, una carretera amb molts revolts que ens farà passar pel santuari de la Virgen de las Nieves, el qual junt amb altres edificacions forma un bonic racó, on la carretera només permet el pas d'un vehicle. Continuant enllà, als afores de Mirca, trobarem la carretera que s'enfila cap al Roque de los Muchachos. La carretera puja de valent. El pi torna a aparèixer. Si bé es pot arribar fins dalt en cotxe, crec que caminant es veuen més coses i la Caldera de Taburiente és prou interessant per a dedicar-hi un dia complet. Quan hem fet uns vint quilòmetres de carretera, trobarem, a l'esquerra, l'indicador de la pista del Pico de la Nieve. L'asfalt dura poc i és aconsellable deixar el vehicle, ja que, més endavant, la pista està molt malmesa. La pista puja entre la pineda fins a arribar a un mirador d'ICONA. Després continuem per un corriol que s'enfila cap a la carena. Trobem una desviació, a l'esquerra, que va cap a la Virgen del Pino. El pi desapareix i va dominant el *codeso,* molt més abundant i dens que a las Cañadas. Podem veure el mar i Santa Cruz de la Palma. Ens acostem a la carena; a l'esquerra, tenim un mirador des d'on veiem el Roque de los Muchachos (a l'esquerra dels observatoris) i els contraforts que cauen cap al fons de la Caldera. Aviat som al Pico de la Nieve. El camí no té cap pèrdua, ja que té pedres a les vores que el limiten. Voregem el proper turó i ens situem a la Degollada del Barranco Seco. Voregem un altre turó i continuem per la carena, passant uns quants metres per sota el cim de Piedra Llana, on podem ascendir en un moment. Anem descobrint la Caldera; els colors marronosos, vermellosos, groguencs i negres en totes les seves gradacions s'alternen en els pendissos i esperons que cauen cap al fons. En els indrets que han resistit més l'erosió hi han quedat curioses agulles i esperons. Al davant ens apareix la carena, molt planera, amb el Pico de la Cruz com a més destacat. La carretera passa a la dreta del cim, a pocs metres de desnivell. Un cop passat un turonet, ens enfilem entre els grans rocs que formen el cim. Cap al sud, podem veure Los Llanos de Aridane al damunt del Barranco de las Angustias i el Pico Bejenado, molt característic. A partir d'aquí, anem molt a prop de la carretera; la vista arriba fins als poblets de la costa nordest (Barlovento i Los Sauces). Passem el collet de la Degollada de los Franceses i el nostre camí baixa a unir-se amb la carretera. La cresta de la Caldera és ara molt accidentada, amb rocs d'estranyes formes i colors. Aviat deixem la carretera, que va cap a la dreta; nosaltres, per un pendís d'un color vermell, entrem en un dels indrets més bonics, amb un magnífic panorama; veiem el torrent del fons de la Caldera. Pugem cap a la Pared de Roberto, una

Montaña Guajara amb l'ermita de Las Nieves. Foto: Joan M. Vives.

paret basàltica pel mig de la qual passa el camí. Els roquissers obliguen el camí a baixar per a tornar a enfilar-se cap a la carena. Som molt a prop dels primers observatoris, cap on pugem. El camí, tan ben traçat fins aquí, desapareix i hem de seguir les traces i les escadusseres fites, que, de vegades, no es veuen per causa dels matolls. Pugem a Fuente Nueva, un vèrtex geodèsic amb una vista vertiginosa del fons de la Caldera. Baixem a un marcat collet i ens tornem a enfilar per un pendís amb pedra tosca vermella fins al cim del Roque de los Muchachos, on retrobem la carretera. Podem veure l'escampadissa d'observatoris i altres instal·lacions que hi ha més avall, situats aquí, segons diuen, per la puresa de l'atmosfera.

El cim, força ampli, té un curiós agrupament de rocs d'uns quatre metres d'alçària que formen el punt més alt i que donen nom a l'indret. Per la seva situació, no ens permet veure la part baixa de la Caldera, però la visió panoràmica de la carena per on hem vingut amb les seves coloracions és un bon espectacle.

Evidentment, si hem de tornar cap al cotxe, ens caldrà repetir el mateix itinerari a l'inrevés, però amb la llum de la tarda, les coloracions i l'ambient de la Caldera tenen tot un altre aire. També és fàcil de veure el Teide, però nosaltres no ho vam aconseguir, ja que vam ensopegar uns dies de *siroco* (vent i polsim del Sàhara). Retornant, podem admirar de nou les dimensions de la Caldera (10 km de diàmetre i 1.500 m de fondària); realment, un lloc magnífic i insòlit.

A La Palma, la nostra estada va ser molt curta i no vam poder visitar la carena dorsal, amb un seguit de cons volcànics entre els 1.500 i els 2.000 metres, que ha de ser interessant. El que sí és cert és que vam marxar enamorats dels paisatges d'aquesta bonica illa.

HORARIS

Ascensió al Teide

Carretera (2.360 m) – collet (2.405 metres), 10' – Montaña Blanca (2.742 metres), 1 h. – ref. Altavista (3.216 m), 2 h. 25' – Cueva del Hielo (3.260 m), 3 h. – Teide (3.718 m), 3 h. 50' – est. superior del telefèric (3.555 m), 4 h. – carretera (2.360 m), 6 h. 10'.

Ascensió a Montaña Guajara

Roques de García (2.130 m) – Cañada del Montón de Trigo (2.195 m), 40' – Degollada de Guajara (2.400 m), 1 h. 5' – Montaña Guajara (2.715 m), 1 h. 50' – Roques de García (2.130 m), 3 h.

Ascensió al Pico Viejo

Pàrking (2.120 m) – final de Los Roques (2.170 m), 20' – final lava negra, 45' – riu de lava, 1 h. 45' – Cañada (2.800 m), 2 h. 20' – Pico Viejo (3.134 m), 3 h. 20' – pàrking (2.120 metres), 5 h. 30'.

Barranco de las Angustias

Recorregut fins a Dos Aguas, 3 h. 15' (anar i tornar).

Caldera de Taburiente

Pista (1.900 m) – mirador d'ICONA, 30' – Pico de la Nieve (2.239 m), 1 h. – Degollada de Barranco Seco (2.190 m), 1 h. 10' – Piedra Llana (2.321 m), 1 h. 40' – Pico de la Cruz (2.351 m), 2 h. 20' – Degollada de los Franceses (2.260 m), 2 h. 50' – Pared de Roberto, 3 h. – Fuente Nueva (2.372 m), 3 h. 25' – Roque de los Muchachos (2.426 m), 3 h. 55' – pista (1.900 m), 6 h. 55'.

Els camins dels quatre mil, 8

Mont Blanc de Tacul (4.248 m), Mont Maudit (4.465 m) i Mont Blanc (4.807 m)

Lluís Català i Viladevall, Mark Grossmann i Camps, David Mengual i Padrós i Jordi Roca i Valls

Chamonix-Mont Blanc. Un binomi mític en el món de l'alpinisme. Una població associada a un cim o un cim associat a una població? Qui no ha sentit parlar mai de Chamonix i del Mont Blanc?

En aquesta sèrie de «Els camins dels quatre mil» no podíem i no volíem deixar de banda aquest massís per diversos motius: a) d'entre tots els quatre mil dels Alps, el Mont Blanc és el més alt; b) d'entre totes les poblacions alpines, Chamonix és de les més conegudes; c) d'entre tots els refugis de muntanya, possiblement els de Gôuter i Grans Mulets són els més visitats; d) d'entre tots els camins dels quatre mil, ben segur que el que ara us presentem és el més concorregut.

Tot plegat fa que assolir aquest cim, bicentenari pel que fa a la seva conquesta, esdevingui un objectiu «imprescindible» per a molts muntanyencs afeccionats a l'alta muntanya i també per a tots aquells que, ben entrenats, estimen una mica aquest esport nostre. Perquè el Mont Blanc és als Alps com l'Aneto al nostre Pirineu...

És ben cert que són moltes, moltíssimes, les cordades d'arreu del món que hi pugen. Es diu que en els bons dies d'estiu fan cim entre tres-centes i cinc-centes persones, i probablement és veritat. Això fa que molts diguin que es tracta d'un pic «massa» fàcil, que no paga la pena, que hi ha massa gent..., però tothom qui parla així, o no el farà mai, o està esperant per pujar-lo. Perquè sí que s'ho val!

Penseu que en aquest massís hi ha prop d'un centenar de geleres que cobreixen uns 180 km^2. Us ho imagineu? Sí? Doncs afegiu a la vostra composició imaginària les puntes de cims veïns tan coneguts com els Drus, les Grans Jorasses, l'agulla de Midi, el Mont Maudit, l'agulla Verte o la Tour Ronde. Fet? Doncs bé, ja teniu l'escenari (no pas imaginari, ans ben real), de les mítiques i clàssiques gestes dels pioners, d'aquells homes i aquelles dones dels quals llegim les ascensions i les aventures.

Una cinquantena de refugis, telefèrics i cremalleres, i centenars de quilòmetres de senders marcats faciliten l'aproximació tant des del vessant italià com del francès, és com allò de dir que qui no hi va, com a mínim a passejar, és perquè no vol.

Malgrat tot, no voldríem que algú es quedés amb la idea errònia que els Alps són el Mont Blanc i prou. Potser per això no l'hem presentat abans dins de la nostra sèrie; potser per això us hem volgut engrescar amb el Gran Paradiso o els Ecrins, i després, si Déu vol, encara amb el Berner Oberland o alguna altra regió. No ens cansarem mai de dir que des de Vecors o els Ecrins, fins a les Dolomites o el Gross Glockner hi ha un bon grapat de massissos interessants i completament diferents els uns dels altres. No són tots de quatre mil en amunt? Bé, d'acord. No són el tema d'aquesta sèrie? No, realment no.

Però l'altitud no ho és pas tot. Cap serralada no es pot classificar atenent la seva altitud, de la mateixa manera que cap serralada no es pot reduir a un sol cim: el Mont Blanc és el més alt, però si no pertangués a la serralada que l'acull no tindria cap altre interès.

Ara volem comentar-vos tres itineraris diferents (dos de pujada i un de baixada) i alguna de les seves variants, dins la tònica d'aquesta sèrie, és a dir, de rutes fàcils.

LA RUTA NORMAL AL MONT BLANC, PEL REFUGI DE GÔUTER

Malgrat que la nostra intenció és recomanar-vos la travessia dels quatre mil (que és un itinerari de muntanya molt més complet i plaent), no se'ns pot escapar que el Mont Blanc per ell sol és l'objectiu únic de moltes cordades.

L'ascensió més popular al cim més alt dels Alps segueix la ruta de Gôuter: Saint Gervais les Bains – Nid d'Aigle (2.372 m) – refugi Tête Rousse (3.167 metres) – refugi de Gôuter (3.817 m) – refugi bivac Vallot (4.362 m) – Mont Blanc (4.807 m).

L'esforç de caminar pròpiament comença a l'estació superior (Nid d'Aigle, 2.372 m) del tren cremallera, perquè aquest és el punt més alt que ara com ara es pot assolir pels mitjans mecànics habituals. Fins aquí, la forma més barata d'arribar-hi seria la telesella Des Hourches (uns 8 km abans de Chamonix) fins a Bellevue (1.790 m) i el cremallera fins a Nid d'Aigle, encara que es pot pujar més confortablement al cremallera des de l'estació inferior a Saint Gervais les Bains. Evidentment, sempre hi ha l'opció de remuntar, per magnífics senders des de la vall fins als refugis, però superar aquests primers mil tres-cents metres a peu és una bona manera d'hipotecar el cim. És millor reservar-se'ls per a passejar-hi.

Un cop a l'estació de Nid d'Aigle, un camí polsegós circula per un àrid paratge típic de geleres en regressió. Primer guanya altura i després flanqueja llargament fins a un replà a peu de paret. Sobtadament, a la dreta, apareix

El Mont Blanc de Tacul, el Mont Maudit i el Mont Blanc des de l'agulla de Midi. Pràcticament es veu tota la travessia dels quatre mil. Foto: David Mengual.

la teulada del refugi Tête Rousse (3.167 m), una edificació amb una vista immillorable sobre l'agulla de Bionnassay i la gelera del mateix nom. Des del refugi, mirant amunt de la paret, uns set-cents metres per sobre, s'endevina la terrassa del refugi de Gôuter. És completament inútil d'arribar-s'hi sense reserva de plaça (a l'estiu) i tot i que hi ha cordades que inicien l'atac al cim des de Tête Rousse, el nostre suggeriment és aquest: que reserveu plaça des de Catalunya en tots dos refugis i feu nit a Tête Rousse, una nit d'aclimatació. L'endemà arribeu a Gôuter, descarregueu pes innecessari i feu el cim del Dôme de Gôuter (4.304 metres, també com a exercici d'aclimatació) i torneu a dormir al refugi de Gôuter i, finalment, el tercer dia ascendiu al Mont Blanc i retorneu a la vall.

Seguint aquest suggeriment, ascendiu al Dôme de Gôuter, un cim que la majoria de les cordades obliden, i feu un reconeixement del primer tram de l'itinerari al Mont Blanc, just aquell que haureu de fer de nit.

Des del refugi de Gôuter, l'ascensió al Mont Blanc només conté un tram delicat: l'aresta de les Bosses, just per a arribar al cim.

Del refugi se surt sobre les tres de la matinada, en sentit SE, remuntant pendents de neu just fins a sota del Dôme, on la traça gira cap al coll del Dôme (4.240 m) i se salta el cim del Dôme. Superada la següent pala de neu, en el mateix sentit SE, s'arriba a un replà, a l'esquerra del qual hi ha el refugi bivac Vallot (4.362 m, en deplorables condicions), cruïlla amb la ruta de Grans Mulets.

Els últims 450 metres per a no poques cordades es fan inacabables. Sovint ja trobes les cordades que baixen, i això pot crear falses il·lusions sobre la proximitat d'un cim que no es veu fins a l'últim moment. El pendent de neu de sobre el Vallot porta a l'aresta de Bosses, una fina i aèria aresta que no té cap altra dificultat que mantenir l'equilibri, ja que la traça és excel·lent. Seguint l'aresta, de fet s'ascendeixen puntes secundàries (Petite i Grande Bosse), però ni te n'adones. Quan l'aresta gira vers l'E ja es pot començar a pensar seriosament a fer cim, perquè només resten cent metres de desnivell, i la petita desil·lusió sorgeix en arribar a un bonyet, aparentment insignificant i ple de gent. Allò és el sostre dels Alps. Feu una volta en rodó i ho comprovareu. Feu dues, o tres, o quatre voltes més per a reconèixer totes les puntes, cims i geleres que la vista panoràmica ofereix.

La tornada, la podeu fer pel mateix camí directament al Nid d'Aigle (consulteu els horaris del darrer cremallera) o per Grans Mulets. De totes maneres, és més econòmic comprar a la vall bitllet d'anada i tornada per a un mateix remuntador.

Remarques

La ruta de Gôuter no és gens perillosa, però té un tram particularment delicat, no tant per la muntanya com per les pedres que fan caure les cordades que pugen o baixen per sobre nostre. Es tracta del tram entre els dos re-

fugis, entre Tête Rousse i Gôuter. Només sortir del primer refugi s'ha de creuar una canal terrosa que és el con que recull totes les pedres que rodolen fins i tot des de centenars de metres més amunt. Imagineu-vos la velocitat i la força que porten (a més a més, de tant en tant es tracta de pedres sorprenentment grosses, encara que aquestes no són tan perilloses perquè se senten caure i tothom es posa a cobert). Un cable intenta ajudar a assegurar en aquest tram, però sovint és millor aturar-se, escoltar i passar corrents d'un a un, que no pas lligar-s'hi.

Fitxa tècnica

Dificultat: poc difícil, amb perill de pedres a la pujada al refugi de Gôuter i l'aèria aresta de les Bosses.

Material: piolet i grampons; talabard i corda; pals d'esquí recomanables fins al Vallot.

Desnivells i horaris: primer dia, 800 metres fins a Tête Rousse (2 h. 30'); segon dia, 700 m fins al refugi de Gôuter (2 - 3 h.) i 500 m fins al Dôme de Gôuter (2 h. 30' de pujada, 1 h. 30' de baixada); tercer dia, 1.050 m fins al cim del Mont Blanc (5 - 6 h.).

LA TRAVESSIA DELS QUATRE MIL

Amb aquest nom genèric hom identifica una ruta que permet l'ascensió als cims del Mont Blanc, el Mont Maudit i el Mont Blanc de Tacul en una sola jornada. Com tots els itineraris, o gairebé tots, ofereix un ampli ventall de possibilitats i variants. La nostra fou la següent: 1r dia) Chamonix – agulla de Midi (3.842 m) – refugi de les Còsmiques (3.615 m). 2n dia) refugi de les Còsmiques – coll de Midi – Mont Blanc de Tacul – (4.248 m) – coll Maudit (4.035 m) – Mont Maudit (4.465 m) – coll de la Brenva (4.303 metres) – Mont Blanc (4.807 m) – Chamonix.

Aquesta opció permet fer l'itinerari complet (tornant a Chamonix) en vint-i-quatre hores, i, per tant, requereix un període curt de bon temps.

El primer tram és onerós, però descansat: el telefèric de l'agulla de Midi té l'estació superior a 3.795 m i ens enlaira mil sis-cents metres rapidíssimament. Això sol ja justifica que s'hagi fet una bona aclimatació prèvia, no per a pujar al telefèric, és clar, sinó per a mantenir el cap clar un cop s'és a dalt. No és gens aconsellable –no ens cansarem de dir-ho– guanyar tanta altura en tan poca estona, sense esforç i amb l'exigència d'haver de romandre en altitud a la nit.

Per cert, la nit, la passem al refugi de les Còsmiques, al nou refugi, on és més fàcil aconseguir una plaça que no pas als refugis de Tête Rousse o Gôuter (tot i que la reserva de plaça continua essent obligatòria). No està tan massificat, però és més car.

Aquest sentit de la travessia que us plantegem permet superar les zones amb risc de caiguda de seracs amb la frescor de la matinada, i a la tarda, quan el risc torna a ésser elevat, ja us podeu trobar de baixada i per sota de la

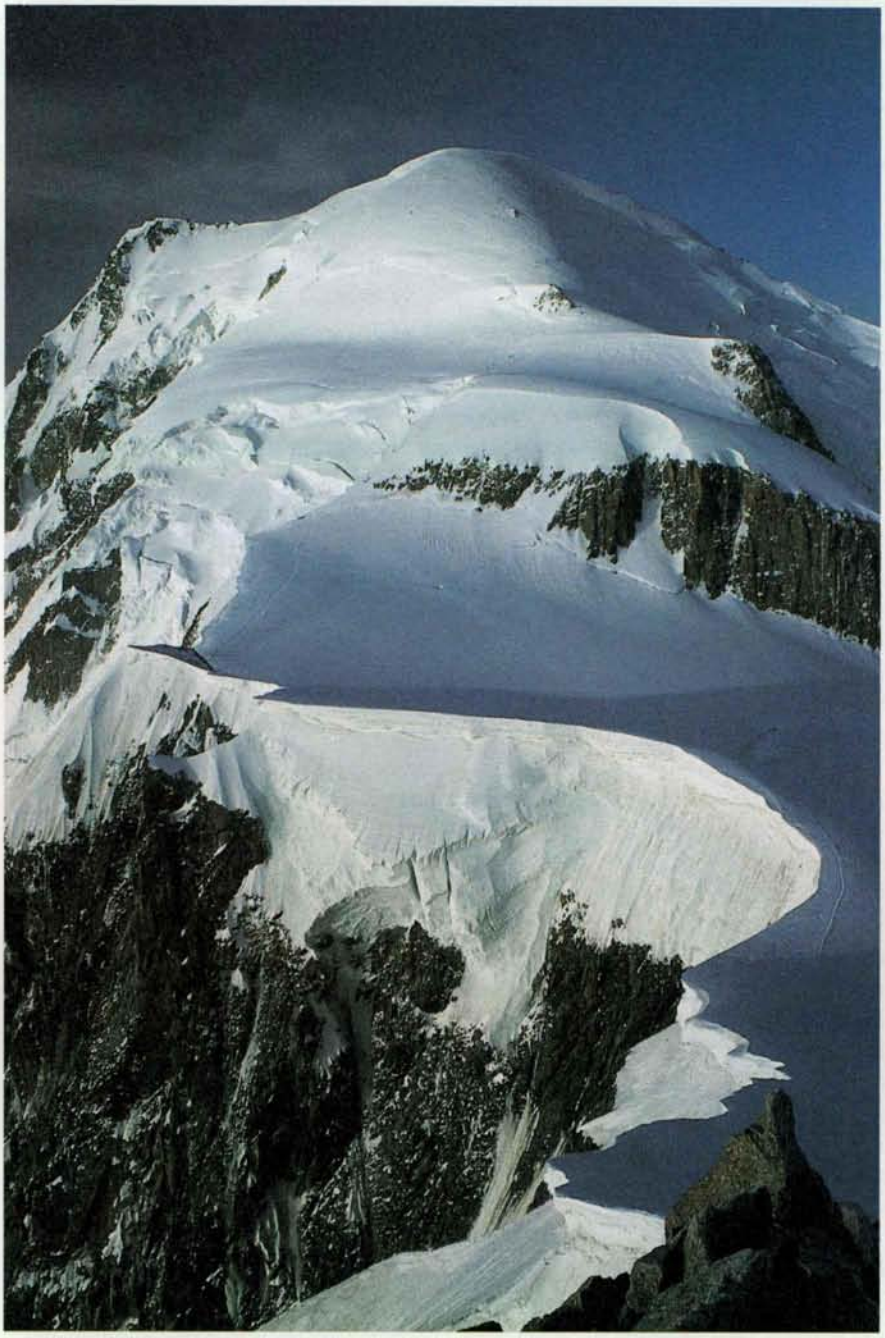

El Mont Blanc des del coll de la Brenva. Foto: David Mengual.

cota 3.000. Si feu l'itinerari a l'inrevés, probablement us enxamparà la calor de la tarda als forts pendents de baixada del Mont Blanc de Tacul.

Pel que fa a la pujada amb el telefèric, poca cosa a dir. Només destacar la impressionant ascensió, dins d'una cabina que penja d'un cable arran de la paret vertical, dels 1.600 metres que separen el poble de l'extrem de l'escapçada agulla. Aneu, això sí, amb compte amb les cues que s'organitzen per a pujar, no fos cas que us quedéssiu a baix. Agafeu tanda, que ja tindreu temps per a dinar i fer la becaina abans no us toqui plaça a la cabina.

Un cop a l'estació, s'accedeix a la gelera per l'única sortida possible de l'estació superior, sortida que mena a l'aresta E. De fet, no que no és l'únic accés, car diverses vies d'escalada porten a les terrasses de l'estació, però ja ens entenem, oi? Preferim començar a peu pla.

Un túnel excavat al cor de l'agulla és la sortida. Un rètol amb il·luminació taronja intermitent anuncia que a l'altre extrem del túnel hi ha els inhòspits dominis dels alpinistes. Piolet i grampons abans de sortir a cel obert, perquè aquestes dues eines són del tot recomanables per a circular per la fina aresta que baixa fins al replà de la gelera, uns dos-cents metres més baix. Aquest desnivell –que es presenta com l'últim obstacle si l'itinerari es fa en sentit contrari– fou un altre dels condicionants a l'hora de triar en quin sentit faríem la travessia.

Al final de l'aresta cal creuar un parell d'esquerdes i un cop al replà fer un tomb de 180° i flanquejar l'agulla pel seu vessant sud. Ben aviat, sobre un sortint rocallós del coll de Midi, al vessant oest, es detecta el color marró fosc del refugi (segons a quina hora del dia i com li caigui la llum solar, queda ben mimetitzat i es fa difícil descobrir-lo).

Des de la terrassa del refugi es gaudeix del panorama que formen l'aresta Còsmiques-agulla de Midi; la Dent del Géant; les crestes de Rochefort, les Jorasses, l'agulla Verte, el Tacul i el Maudit; el Mont Blanc i el Dôme de Gôuter; les geleres de Bossons i Taconnaz; la mateixa vall de Chamonix; l'agulla de la Brevent...

En fi, què us hem de dir més? Ah, sí! Fixeu-vos en l'itinerari de demà, perquè s'aprecia pràcticament tot.

La ruta que fa cap al Mont Blanc de Tacul, ja al segon dia de la travessia, varia notablement cada temporada, segons les esquerdes i els seus ponts de neu (també n'hem vist algun de fusta, bastant precari, per cert). El pendent fins a la carena és fort i el risc d'allaus i de caiguda de seracs és molt elevat. És per això que cal sortir ben d'hora; aquí sí que no hi valen excuses.

La majoria de les cordades surten del refugi entre la una i les tres de la matinada. No us entretingueu i cap amunt!

En haver superat la part més dreta del vessant nord, ens trobarem fent camí per la carena, que és molt més ampla. Gireu cap a l'est, i amb les primeres llums de l'albada ja intuireu el cim. Entre ell i nosaltres, a més del tram que us resti de carena, hi ha un flanqueig final que és l'accés al collet. El flanqueig és d'allò més aeri, es passa pel vessant nord (esquerra) i, un cop al collet, el cim (4.248 m) queda a l'oest (dreta i enrere). Ja en portem un!

Fet el descans i les fotos de rigor us caldrà recular sobre les vostres passes fins al fil de la carena. Realment no cal arribar-hi, de manera que tan bon punt ho vegeu factible per a tirar avall pel vessant esquerre (S), ja podeu fer via cap al coll Maudit, tornant a passar el flanqueig aeri de la part rocallosa de l'avantcim.

Si aneu apurats de temps (a vegades es fan cues per a creuar les esquerdes; per a arribar al Mont Blanc de Tacul, com a mínim, en creuareu quatre de ben grosses), podeu passar del vessant nord al vessant sud de la carena sense fer el pic, perquè així us estalviareu uns tres quarts, però deixareu de banda un bon cim.

La baixada fins al coll Maudit (4.035 m) no té entrebancs i, una vegada al coll, comença la pujada més dura de tota la travessia. Des d'aquí, el Mont Maudit es mostra com una gran piràmide de neu amb l'extrem superior de roca i potser, a vegades, fins i tot aparenta ésser difícilment accessible. Habitualment hi ha dues rutes d'accés: d'una banda una via directa al cim, que circula per la part esquerra (E) del pendent que tenim davant i que arriba a un collet (4.450 m, aprox.) a la dreta del cim, mentre que la segona fa un flanqueig molt llarg cap a la dreta per a assolir el coll del Mont Maudit (4.345 metres), el pas cap al coll de la Brenva i el Mont Blanc.

El darrer tram de la primera opció, que és la que seguirem, és molt dret i, per tant, exigeix bones condicions de neu i domini de les tècniques de progressió en grampons i piolet. Cal fer ziga-zagues per estretes llenques de neu. En aquests estrets trams es fa difícil creuar-se amb les cordades que baixen, i que no sempre respecten la prioritat.

Des del coll (4.450 m), s'accedeix al cim en pocs minuts, gairebé sense tocar roca, fet singular, si es considera la forma de la muntanya, i igualment, com en el cas del Mont Blanc de Tacul, és factible continuar camí cap al Mont Blanc sense fer cim si es passa pel coll del Mont Maudit (l'estalvi de temps és de menys de mitja hora).

Del cim estant (4.465 m, i ja en portem dos!) cap al SW s'aprecia el camí que resta fins al Mont Blanc pel coll de la Brenva, i, d'aquest tram, poca cosa a dir.

La baixada del Mont Maudit no és gaire dreta, si la comparem amb tot el que s'ha pujat, però Déu n'hi do. Mantingueu-vos allunyats de les cornises! I un cop al coll de la Brenva cal superar els últims cinc-cents metres de desnivell, moderats i tranquils pel que fa al pendent, però que es fan interminables abans no s'arriba al Mont Blanc (4.807 metres). Ja en portem tres!

Fitxa tècnica

Dificultat: poc difícil, amb fort perill d'allaus i de caiguda de seracs al Mont Blanc de Tacul, trams pendents de neu al Mont Maudit i l'aresta aèria de les Bosses al Mont Blanc.

Material: piolet i grampons; talabard i corda; pals d'esquí. Si es fa la travessia en sentit invers, hi ha instal·lació per a un ràpel al coll del Mont Maudit, i, segons l'estat de la neu, seria recomanable algun clau de gel.

Desnivell: primer dia, 227 m de baixada; segon dia, 1.567 m de pujada i 375 de baixada (fins al cim del Mont Blanc).

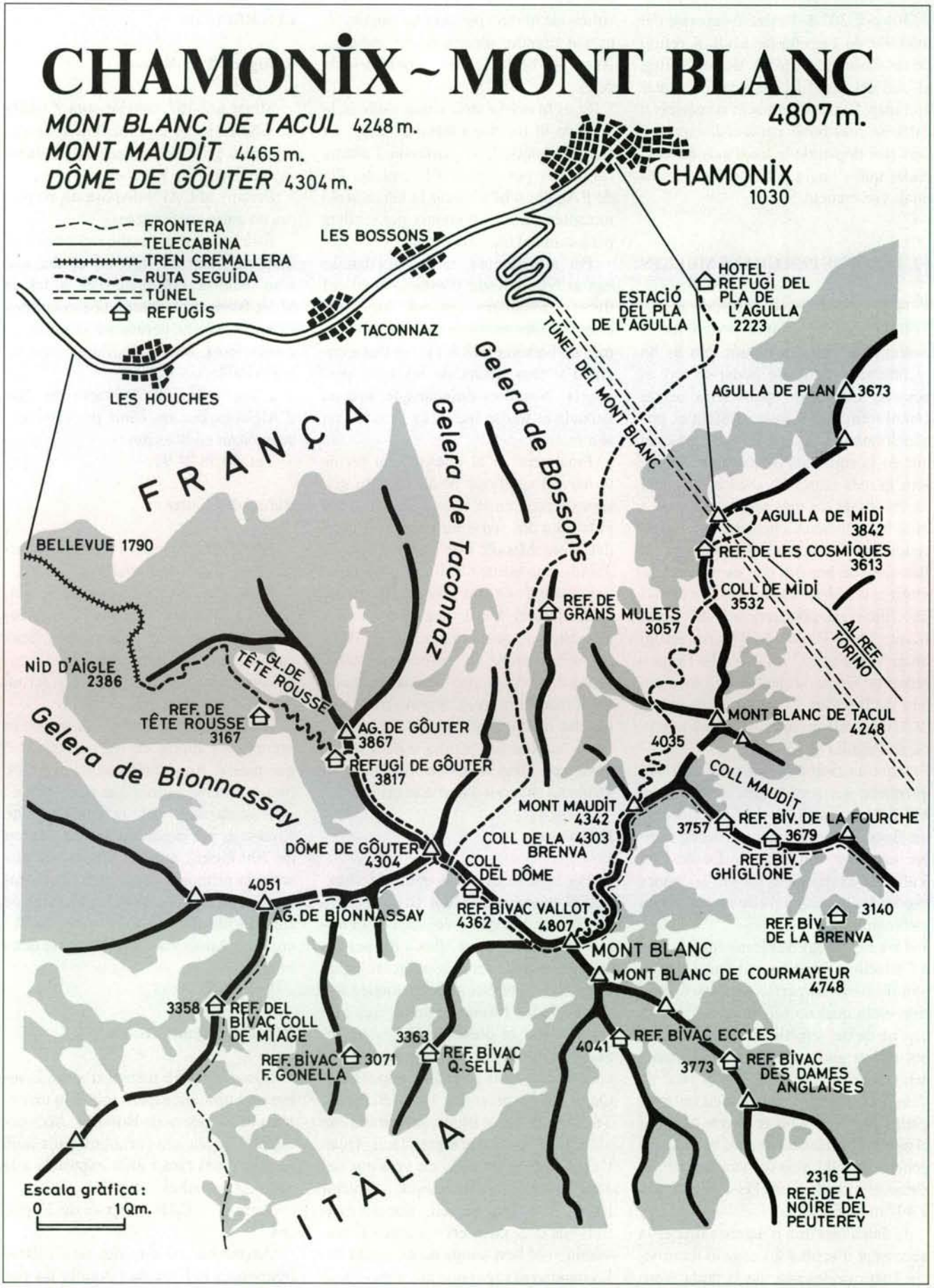
CHAMONIX~MONT BLANC
MONT BLANC DE TACUL 4248 m.
MONT MAUDIT 4465 m.
DÔME DE GÔUTER 4304 m.
4807 m.
CHAMONIX 1030
FRONTERA
TELECABINA
TREN CREMALLERA
RUTA SEGUIDA
TÚNEL
REFUGIS
LES BOSSONS
TACONNAZ
LES HOUCHES
HOTEL REFUGI DEL PLA DE L'AGULLA 2223
ESTACIÓ DEL PLA DE L'AGULLA
TÚNEL DEL MONT BLANC
AGULLA DE PLAN 3673
FRANÇA
Gelera de Taconnaz
Gelera de Bossons
AGULLA DE MIDI 3842
REF. DE LES COSMIQUES 3613
BELLEVUE 1790
COLL DE MIDI 3532
REF. DE GRANS MULETS 3057
AL REF. TORINO
NID D'AIGLE 2386
GL. DE TÊTE ROUSSE
REF. DE TÊTE ROUSSE 3167
AG. DE GÔUTER 3867
REFUGI DE GÔUTER 3817
MONT BLANC DE TACUL 4248
4035
COLL MAUDIT
Gelera de Bionnassay
MONT MAUDIT 4342
REF. BIV. DE LA FOURCHE 3679
3757
DÔME DE GÔUTER 4304
COLL DE LA BRENVA 4303
COLL DEL DÔME
REF. BIV. GHIGLIONE
4051
AG. DE BIONNASSAY
REF. BIVAC VALLOT 4362
4807
3140
REF. BIV. DE LA BRENVA
MONT BLANC
MONT BLANC DE COURMAYEUR 4748
3358
REF. DEL BIVAC COLL DE MIAGE
3363
REF. BIVAC ECCLES
4041
REF. BIVAC F. GONELLA 3071
REF. BIVAC Q. SELLA
3773
REF. BIVAC DES DAMES ANGLAISES
ITÀLIA
2316
REF. DE LA NOIRE DEL PEUTEREY
Escala gràfica:
0 1 Qm.

Horari: 30' de l'estació superior del telefèric de l'agulla de Midi al refugi de les Còsmiques; 6-7 h. des del refugi al cim del Mont Blanc, sense comptar aturades. Una aproximació consisteix a calcular dues hores per a cada cim, encara que depèn de la traça i de les cordades que s'hagin d'avançar i amb les quals ens creuem.

EL DESCENS PER GRANS MULETS

Hi ha diverses maneres de tirar avall.

Evidentment, sempre podeu fer el descens per on heu vingut. No us ho recomanem; però, de poder-se fer, es pot fer. Una altra opció seria baixar cap al refugi de Gôuter, desfent el primer itinerari d'aquest article, que com que és la ruta més freqüentada, també serà la més marcada, i, en cas de mal temps, és de les més segures. A més a més, hi ha la bonica possibilitat de descendir per Grans Mulets i la gelera de Bossons, de manera que es recorre, en sentit invers i més o menys, l'itinerari que feren els conqueridors del Mont Blanc: Mont Blanc (4.807 m) - refugi bivac Vallot (4.362 m) - coll del Dôme - refugi de Grans Mulets (3.057 m) - gelera de Bossons - estació de la gelera (2.310 m, estació intermèdia del telefèric de l'agulla de Midi).

Aquesta també és una ruta molt freqüentada. La sortida des del cim del Mont Blanc es fa per la fina aresta de les Bosses, que, encara que aèria, sempre es troba ben traçada. És des del Vallot en avall que es passen les zones exposades a la caiguda de seracs. Aneu amb compte!

Des del refugi de Grans Mulets fins a l'estació intermèdia, cal creuar la gelera de Bossons per la seva part superior, en la qual no acostuma a haver-hi cap mena de senyalitzacions i la traça pot no ser gaire clara. De totes maneres, des del Vallot ja es veu el final de l'etapa, i, per tant, no hauríeu de tenir gaires problemes a triar a cada moment el sentit apropiat de marxa, el qual, en general, és NE, amb tendència a perdre altura moderadament. Fet i pastat, són 2.497 m de baixada.

L'única servitud d'aquesta ruta és la necessitat d'arribar a l'estació intermèdia abans de les cinc de la tarda (consulteu els horaris per si hi ha canvis), si es vol prendre alguna de les cabines. Aquí no hi ha gaires problemes de cues.

Si es fa massa tard, a mig camí de la baixada hi ha el confortable refugi de Grans Mulets, i, si perdéssiu l'última cabina, es pot dormir a l'hotel del Pla de l'Agulla o bé allargar la baixada directament fins a Chamonix per senders perfectament marcats.

Per altra banda, si decidiu baixar cap al Nid d'Aigle (l'estació final del trenet cremallera, primer itinerari), compteu que es tracta de 2.440 metres més de baixada (6/8 h.) i que l'exigència d'arribar abans de les cinc persisteix. Nosaltres opinem que aquesta baixada és massa llarga, és pesada i no té atractius.

Finalment, si el que decidiu fer és tornar a l'agulla de Midi, valoreu que aquesta ruta, en la seva forma més ràpida (és a dir, sense l'ascensió als cims del Mont Maudit i el Mont Blanc de Tacul), comporta 1.350 m de baixada, però també 400 de pujada (la meitat d'ells just al final), per la qual cosa hom triga de quatre a cinc hores. Per a no variar, també cal arribar a l'estació abans de les cinc, però ara us atorgaran un número d'ordre, i, si teniu mala sort i hi ha molta gent pendent de baixar, fareu una llarga i penosa espera (en el nostre cas fins a les set de la tarda) abans no us toqui entrar a la cabina.

Remarques

Per la seva extensió, altitud i situació, el massís del Mont Blanc genera un clima propi que a vegades es fa impossible de preveure, fins i tot per als experimentats serveis meteorològics locals. Les condicions climàtiques adverses poden formar-se en un tres i no res, i, atesa la presència de molts replans i colls falsos, l'orientació es pot convertir en una aventura impossible. Quan s'és a prop del Mont Blanc de Tacul o del Mont Blanc, la retirada cap als refugis és sempre més fàcil. Quan s'és al tram intermedi, als vessants del Mont Maudit, la retirada pot esdevenir impossible. Un consell, doncs: malfieu-vos dels nuvolets i ajorneu la travessia si el bon temps no és molt clar. La muntanya segur que no es mourà...

ELS REFUGIS

Refugi de Tête Rousse

Situat a 3.167 metres, sota l'agulla de Gôuter, sobre un esperó de roca que separa la profunda gelera de Bionnassay de la de Tête Rousse.

Pertany al CAF i disposa de 50 places no gaire confortables.

Està guardat a l'estiu i el servei és molt deficient, si més no el dia que vam estar-hi nosaltres. Per a fer el Mont Blanc està situat a una cota massa baixa. No hi pernocteu si no us és estrictament imprescindible. Instal·lació evitable.

L'accés des de l'estació de Nid d'Aigle es per un camí perfectament senyalitzat en dues hores.

Tel. 50 58 24 97.

Refugi de Gôuter

Situat a 3.817 metres d'altitud, pràcticament al cim de l'agulla de Gôuter.

Pertany al CAF i disposa de 76 places a l'edifici nou i de 8 a l'antiga cabana situada a tocar dels lavabos. Sota cap concepte no permeteu que us acomodin en aquesta cabana. La ferum dels WC fa impossible el son.

Està guardat a l'estiu i el servei és acceptable, dintre de la massificació que pateix. Aquí, més que en cap altre lloc, la reserva és més que obligatòria.

L'accés des del refugi de Tête Rousse és per la paret de pedra de prop de 700 metres que els separa. És una senzilla grimpada sense dificultat. Només presenta un perill objectiu de caiguda de pedres a la travessia del *couloir.* Aproximadament, hi ha dues hores.

Tel. 50 54 40 93.

Refugi de Grans Mulets

Situat a 3.051 metres d'altitud, sobre un imposant esperó rocós en un extrem de la gelera de Bossons. Accessible mitjançant una curta grimpada amb alguna corda fixa i molt exposada a la caiguda de pedres.

Pertany al CAF i disposa de 70 places.

Accessible en 3 h. des de l'estació intermèdia del pla de l'Agulla tot tra-

vessant la gelera de Bossons per una ruta molt poc senyalitzada.

Des del refugi Vallot hi ha dues hores, aproximadament.

Tel. 50 53 16 98.

Refugi Vallot

Situat a 4.362 metres d'altitud, per sobre el coll del Dôme.

Pertany al CAF. Disposa de 12 places i és lliure.

Es tracta d'una construcció metàl·lica concebuda estrictament com a refugi d'emergència. El seu estat de conservació és deplorable. La falta de civisme de molts dels turistes que pugen al Mont Blanc fa que esdevingui la comuna lliure més alta d'Europa.

Hotel del Pla de l'Agulla

Situat a 2.203 metres d'altitud, a 10 minuts de l'estació del telefèric. Disposa de 100 places.

Tel. 50 53 55 60.

Refugi de les Còsmiques

Situat a 3.615 metres d'altitud, al vessant oest del coll de Midi.

És privat i guardat. Disposa d'un centenar de places.

És la instal·lació més nova de la zona i el servei és molt acurat.

Està a 30 minuts de l'estació de l'agulla de Midi.

Tel. 50 54 40 16.

En tots aquests refugis la reserva prèvia és obligada.

ALTRES DADES D'INTERÈS

Oficina de Turisme de Chamonix: Tel. 50 53 00 24. (En una ocasió ens van solucionar la reserva als refugis.)

Companyia de guies de Chamonix: Tel. 50 53 00 88. Té 150 membres. Escola d'alpinisme. Sortides individuals i col·lectives.

Oficina d'alta muntanya: Coneguda popularment com «la Casa de la Muntanya». Tel. 50 53 22 08. Informació sobre l'estat de la neu, horaris, dificultats, estat d'ocupació dels refugis...

Informació meteorològica: Tel. 50 53 03 40. Contestador automàtic. Tres informacions al dia.

Escola Internacional d'Esquí i Alpinisme (ENSA): Tel. 50 53 39 59.

Servei de Rescats a Muntanya: Tel. 50 53 16 89.

Per acabar, només hem de dir que a la vall de Chamonix hi ha 19 càmpings de diverses categories. Cal tenir present que l'acampada lliure és totalment prohibida a tota la vall.

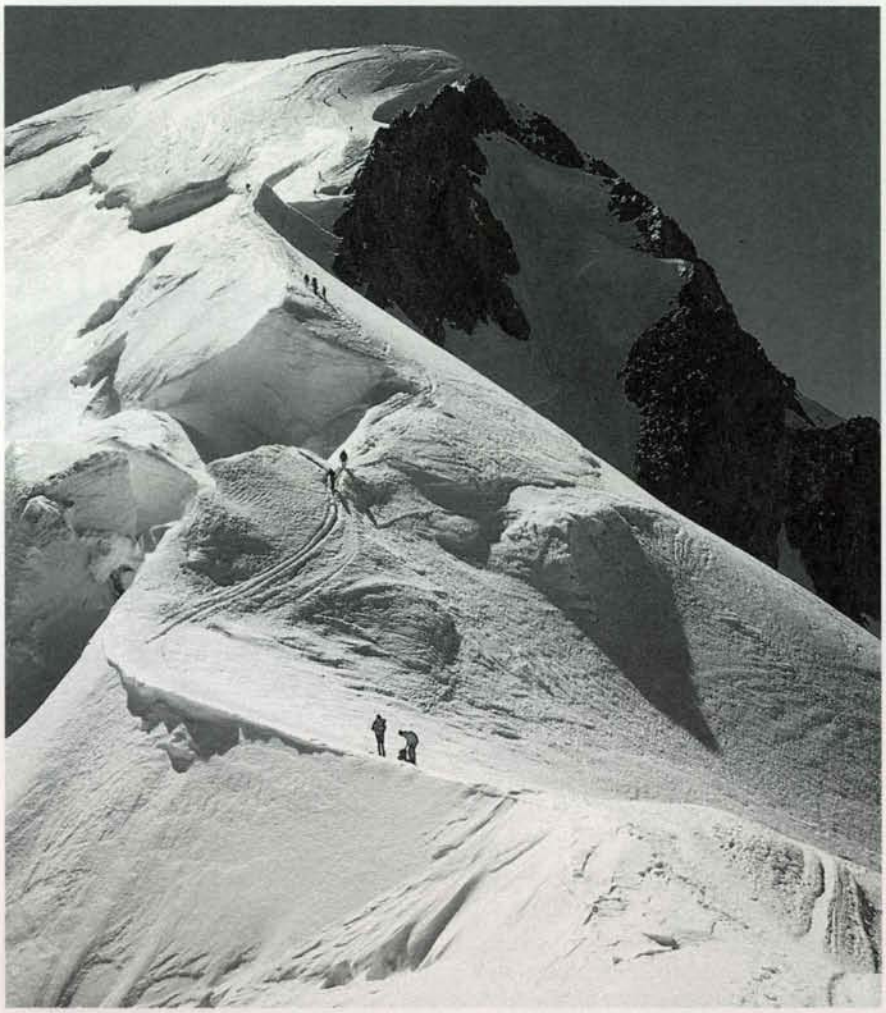

Les darreres rampes del Mont Blanc per la ruta de Gôuter, abans d'enfilar l'aresta de les Bosses. Foto: David Mengual.

BIBLIOGRAFIA

François LABANDE, *La Chaïne du Mont-blanc,* vol. 1. *A l'ouest du Col du Géant.* Guia Vallot, Editions Artaud, Paris 1987.

Richard GOEDEKE, *4.000 m des Alpes per la voie normale,* Edicions Frank Mercier, Annency 1991.

Gaston REBUFATT, *El macizo del Mont-blanc. Las 100 mejores ascensiones,* Editorial RM, Barcelona 1976.

R. C. BACHMANN, *Glaciares de los Alpes,* Editorial RM, Barcelona 1981.

COMPANYIA DE GUIES DE CHAMONIX, *Le Mont-blanc. La Traversée,* Guide Mythra, fitxa núm. 2, Chamonix (amb els itineraris marcats sobre les fotografies).

CARTOGRAFIA

Chamonix - Mont-blanc, IGN, núm. 3.630 Oest, edició de 1984, sèrie blava, escala 1:25.000.

Massifs du Mont-blanc e Beaufortin. Les cartes de Savoie, Editions Didier & Richard, escala 1:50.000.

Itineraris realitzats en diferents ascensions pels autors, amb socis del Centre i de l'AE Pedraforca, entre els anys 1982 i 1992.

La XXIX Festa de la Cançó de Muntanya a Oliana

Gabriel Bas

Els Gegants d'Oliana i els de Sanaüja a la típica plaça del Lledoner, on l'Ajuntament d'Oliana va oferir als prop de vuit-cents participants en la Festa, l'esmorzar, amb coca i xocolata. Foto: Antoni Figueras.

L'excursionisme, a casa nostra, sempre ha mostrat gust per expressar-se amb cançons. En moltes de les entitats excursionistes que tant abunden a Catalunya s'han format corals, que, actuant amb més o menys assiduïtat i amb més o menys aptitud, han fet sentir els seus cants als quatre vents, sigui amb cançons pròpies dels ambients excursionistes, sigui, quan hi ha hagut més ambició, interpretant obres més selectes quant a dificultat musical.

Ja ha fet tres dècades, va sorgir la idea que, un cop l'any, seria bo organitzar un aplec-concert, amb la participació de totes les entitats excursionistes interessades, en algun lloc canviant de la nostra geografia, per a poder intercanviar experiències i fer conèixer pels diferents pobles on hi hagués bona disposició per a acollir la festa, l'alegria de les veus cantaires dels excursionistes.

I vet aquí que, un any rere l'altre, l'any vinent s'arribarà ja a la celebració de la Festa número trenta. La vint-i-novena, celebrada enguany els dies 22 i 23 de maig, tingué lloc a la vila urgellenca d'Oliana. L'organització, que sempre va a càrrec d'una entitat diferent, va correspondre, en aquesta ocasió, al Centre Excursionista de Catalunya; l'any anterior, a Sant Joan de les Abadesses, vila hostessa, n'havíem acceptat la responsabilitat. Calia posar-se a fer feina.

Dir «d'acord, ho farem» és una cosa; passar a la realitat dels fets ja és tota una altra història. Tampoc, si hom vol anar sobre segur, no s'hi val a improvisar a darrera hora. Permeteu-me, doncs, perquè us en feu càrrec, d'entrar en el detall de com va anar tot plegat.

D'entrada se'ns presentava un problema pel fet que la qui fins a entrada d'estiu havia estat la nostra directora, la dinàmica Eva Martínez, sabíem que ens havia de deixar. Fos com fos, entràvem en període de vacances i no ens les havíem pas de regatejar. Tanmateix, abans de dir-nos a reveure i fins a la tardor, vam fer-nos avinent la necessitat de meditar, durant l'estiu, sobre el compromís contret, i vam fixar, com a qüestió més urgent a resoldre, la tria del lloc que hauria d'acollir la Festa del 1993.

Se sol dir que els cansats fan la feina. I bé, la col·laboració més definida i efectiva que de bon començament ja va encarrilar el projecte per la via de l'operativitat, va ser la del company Francesc Beato. Si la fe mou muntanyes, igual o més pot fer el seu coratge. Ell mateix va proposar-se per fer de mitjancer prop dels seus amics olianencs i motivar-los perquè el poble en pes acceptés amb goig ser el marc acollidor de la Festa. La proposta va ser acceptada amb entusiasme i va anar seguida de l'oferta de col·laboració incondicional.

Mentrestant, a l'ombra, però sempre al peu del canó, Isabel Bru anava lligant caps i fent feina. Ella va ser l'ànima de la coordinació entre les entitats i el motor de les múltiples gestions diguem-ne, per encabir-les totes en un mateix sac, burocràtiques.

Menció i elogi a part mereix l'amic Ventura Roca, batlle d'Oliana. Ell, que també és muntanyenc, ens va fer la cosa fàcil aportant la seva col·laboració activa, llançant proclames, fent gestions de promoció dins de la població i en el seu rodal, votant partides pressupostàries en suport de la Festa.

No cal pas anar amb gaires detalls quant als preparatius. Fets són trumfos. És hora de fer la ressenya dels actes. El sarau va anar, més o menys, així.

El dissabte 22 de maig, a mitja tarda, els cantaires i acompanyants del Centre vam ser rebuts per l'alcalde, que ens esperava per donar-nos la benvinguda. Un cop aposentats als llocs on havíem de passar la nit, es va oferir per acompanyar-nos a visitar l'antic castell, a redós del qual va néixer el primer poble, que agrupava tan sols unes quantes masies esparses. El cas-

La Coral del Centre Excursionista de Catalunya, sota la direcció de Francesc Cortès, en el moment de la seva intervenció en la XXIX Festa de la Cançó de Muntanya, a l'església parroquial de la vila d'Oliana. Foto: Joan Ribas.

tell vigilava el pas estratègic del grau d'Oliana, avui desfigurat pel mur de contenció de les aigües del pantà, que tanca, riu amunt, el pla fèrtil on s'assenta la vila nova, o no tan nova, perquè ja té dos segles d'existència.

Del castell, no en queda gairebé ni rastre. Alguna plataforma definida per trossos de sòcol d'antics murs i pràcticament res més. Però, per sort, resta, esvelta i restaurada, la capella de Sant Andreu, que n'havia format part. És d'un romànic puríssim, amb un interior que, com és propi de totes les petites esglésies de l'època, invita al recolliment. A assenyalar el seu campanar, quadrangular, d'aparença més aviat de torre de defensa, i el fet que el portal d'entrada mira a tramuntana i no a migjorn, com era usual a l'època en què va ser bastida.

L'amic Ventura Roca, davant aquelles pedres mil·lenàries, ens va fer tota una explicació sobre el paper que va tenir aquell punt estratègic en la història, i sobre la naixença i el desenvolupament de la vila, a la vegada que va tenir interès a remarcar que intentava fer-nos veure tots aquells records amb ulls d'excursionista, perquè ell sempre ho ha estat i en actiu. Era, doncs, un company més entre els presents.

Després de sopar hi va haver una vetllada de ball de saló, al cinema del poble, animada pel conjunt Tradicionarius «Sol de Nit».

El diumenge 23 era el gran dia. A la plaça de la Reguereta, va haver-hi la rebuda de les colles de cantaires; tots ells van rebre un obsequi de record, consistent en una brúixola, la tapa metàl·lica de la qual portava la inscripció «29 Festa Cançó de Muntanya. Oliana. Maig 1993. CEC».

Aviat van comparèixer els gegants de la vila, acompanyats del grup de nans i la música de les gralles que els feia ballar. També van fer-hi cap els gegants (més aviat gegantons) de Sanaüja. L'animació anava pujant de to. Quan ja no hi va faltar ningú, tots en comitiva vam fer via cap a la plaça del Lledoner, a la part alta de la part vella de la vila, on l'Ajuntament va oferir una xocolatada i coca, abundantíssima, a tots els assistents, uns vuit-cents, que omplien de gom a gom la plaça. Si aneu a Oliana, no deixeu d'arribar-vos a la plaça del Lledoner. És una meravella, petita i bonica, amb una airosa porxada al costat nord i un mirador a migdia que s'obre als grans espais d'aquella balconada de l'Alt Urgell.

Com és tradicional en les festes de la Cançó de Muntanya, a migdia hi hagué missa solemne, cantada a tres-centes veus. L'església plena com un ou;

A la plaça de la Reguereta, les nou corals participants en la Festa i la cobla Tàrrega, interpretaren un cant de salutació a la vila d'Oliana i a tots els assistents. Foto: Joana Ferrer.

com els dies de grans festes. El rector, mossèn Antoni Vidal, va saber fer una plàtica amena, matisada amb fina ironia, que semblava més aviat una conversa entre amics entranyables que no un sermó, la qual va caure molt bé a tothom, malgrat que no va negligir pas la seva responsabilitat de pastor espiritual.

Acabat l'ofici, nou aplec a la plaça de la Reguereta. Amb cantada als quatre vents d'un parell de cançons i ballada de sardanes, amb la cobla Tàrrega. Tot plegat en l'escenari d'un dia primaveral, exultant de sol i de verdor.

Què es podia demanar més? Un bon dinar, no us sembla? La gent s'espavilà com va voler; el dinar anava a compte de cadascú. Però la gent del Centre i els de la Unió Excursionista de Catalunya vam tenir la sort de cabre al menjador de cal Víctor, i en vam sortir encantats per la bona cuina servida, i eufòrics, abans i després del «brindis», que tots vam cantar a ple pulmó.

A la tarda, de nou a l'església. Primer el lliurament de plaques commemoratives i trofeus als directors de les corals, a les entitats participants i a les autoritats locals. Tot seguit cada una de les nou corals participants va cantar les dues cançons programades. Divuit cançons, més les quatre que vam cantar de conjunt al final tots els cantaires, Déu n'hi do. L'església de nou plena de gom a gom, cares satisfetes i cors emocionats. El Centre Excursionista de Catalunya havia aconseguit, com a organitzador, mantenir, creiem, alt el pavelló. Felicitem-nos-en.

Com a punt final, no hi podia mancar el Cant dels Adéus. I cap a casa falta gent, i «a reveure si a Déu plau».

CORALS PARTICIPANTS EN LA XXIX FESTA DE LA CANÇÓ DE MUNTANYA

Coral Cantaires de la Unió Excursionista de Catalunya (director: Enric Aguado), Coral Catalunya del Centre Excursionista «Gespa» (director: Josep Castelló), Coral de la Unió Excursionista de Sabadell (director: Joan Aula-dell), Coral Riudebitlles, de Sant Pere de Riudebitlles (director: Conrad Gili), Coral Núria, de la Unió Excursionista de Catalunya-Gràcia (director: Josep Vila), Escola de Música de Ponts, del Centre Excursionista Pontsicà (director: Lluís Guzman), Cantaires Muntanyencs, del Club Excursionista de Gràcia (director: Víctor Barbé), Coral Sant Andreu, d'Oliana (director: Jaume Patsí) i Coral del Centre Excursionista de Catalunya (director: Francesc Cortès).

XXXV Ral·li d'Esquí

Equip organitzador

Enguany s'ha celebrat la XXXV edició del Ral·li d'Esquí de Muntanya del Centre Excursionista de Catalunya.

La Vall d'Aran, exactament la Restanca, ha estat el marc perfecte que aquest any ha acollit la cursa i ha ofert les seves muntanyes a l'elevat nombre de participants.

Després de mig any de preparatius, gairebé tot estava a punt perquè la cursa comencés el 17 d'abril. Dos dies abans, amb una meteorologia esfereïdora, un equip de l'organització, disposat a treballar de valent, havia estat intentant fer el marcatge del recorregut amb poc èxit.

Érem al 16 d'abril al vespre; els equips participants ja havien anat arribant al xalet Juli Soler Santaló de Salardú, del Centre, i tan sols hi havia 600 metres de ruta marcats. No obstant això, tots esperàvem que el dissabte s'aixequés amb bon temps, cosa que permetria als controls sortir ben d'hora per posar banderetes a corre-cuita i ocupar els seus llocs de controladors.

Succeí l'impensable, i l'endemà el cel blau i el sol ens saludaren i ens acompanyaren durant tot el cap de setmana, exceptuant la nit, és clar, que ens sorprengué ben estrellada.

Tot i la sort d'última hora, el recorregut s'hagué d'escurçar; el gruix de neu caiguda els darrers dies, de 30 a 60 centímetres a les parts altes, feia molt feixuga la feina de marcar el camí, i el risc d'allaus havia augmentat considerablement.

I així, mentre els participants pujaven de Salardú a la Restanca –en vehicles 4x4 per la pista i a peu pel camí–, tot en temps neutralitzat, els controls ja feia hores que tastaven la neu de les muntanyes, intentant arribar tan lluny com fos possible.

ITINERARIS

L'esforç dels controls va reeixir a mitges i la cursa el primer dia pogué

Dissabte. Els equips pujant al Tumeneia N. Foto: Francesc X. Gregori.

arribar al Tumeneia N (2.781 m). Fins aquí van haver de córrer els participants que competien per la categoria d'or, seguits pels que competien per la de plata, que es quedaren just sota la carena del cim, aproximadament a la cota 2.730, i els que competien per la de bronze, que, seguint el mateix itinerari, arribaren a un contrafort del cim, a la cota 2.609, i que, com els altres dos grups, giraren cua i tornaren al refugi pel mateix camí de pujada. La sortida i l'arribada, doncs, van ser al mateix lloc, a 100 m del refugi (2.010 m).

Els participants van quedar contents de la cursa del primer dia. El bon estat de la neu nova va satisfer els gustos de tothom, i deixà els participants i els organitzadors amb un dolç regust de boca.

A l'hora del sopar, copiós i servit amb diligència pels estupends guardes del refugi, els ànims estaven força alts. Després de l'àpat, la reunió. Era el moment d'anunciar l'itinerari que se seguiria el diumenge. Tots els participants sortirien del mateix lloc del dia anterior, però aquesta vegada cap a l'estany de Mar, passant pel collet que hi ha just abans d'arribar-hi, a 2.248 m. Des d'aquí, travessarien tota l'obaga de l'estany de Mar en direcció al tuc de Canal de Rius, per a començar a fer les primeres variacions per categories: els equips de les categories de plata i or pujarien al cim i els de la de bronze el deixarien enrere i passarien per sota del tuc, aproximadament a 2.718 m d'altitud. Amb aquesta diferència, tots continuarien cap a l'estany de Rius per dins del circ de Rius i creuant l'estany Tort de Rius. Tant els de la categoria de plata com els de la de bronze baixarien per la ribera de Rius, seguint el camí del pont de Rius, però sense arribar-hi, ja que abans es desviarien cap a la dreta per a pujar al collet (2.038 m) que queda a sobre del refugi vell de la Restanca, i just aquí dalt hi hauria el punt final de la cursa. Els equips de la categoria d'or, abans d'iniciar el descens, pujarien al tuc de Sarraèra (2.645 metres) i continuarien després pel mateix itinerari que els altres companys.

Les rutes van ser ben rebudes pels participants, que van anar a dormir d'hora per preparar-se per a una caminada llarga i feixuga.

CLASSIFICACIONS XXXV RAL·LI D'ESQUÍ DE MUNTANYA

MEDALLES D'OR

Cl.	Dor	Equip format per	C	Entitats	1r dia	Pen	2n dia	Pen	Total
1	26	Albert Viladomat	S	CPA	1 h. 1	0	2 h. 29	0	3 h. 30
		Joan Barrio López	S	CPA					
2	25	Daniel Santuré	S	CPA	1 h. 3	0	2 h. 34	14	3 h. 51
		Esteve Sola Toldrà	S	CPA					
3	11	Felipe Gayet	S	SMCC	1 h. 11	0	2 h. 43	0	3 h. 54
		Frank Mercadier	S	SMCC					
4	12	Christian Bordes	S	CAF-Capcir	1 h. 13	0	2 h. 56	0	4 h. 9
		Pascal Testas	S	SMCC					
5	19	Francisco Martínez	V	Peñalara	1 h. 33	0	3 h. 9	0	4 h. 42
		Alfredo Rodríguez	V	Peñalara					
6	10	Sonia Morán Luis	F	Peñalara	1 h. 40	0	4 h. 1	0	5 h. 41
		Dolores Mas Pérez	F	Peñalara					
6	24	Francis Garcia	S	CM St. Lary	1 h. 14	50	2 h. 57	40	5 h. 41
		Ayerbe Ahin	S	CM St. Lary					
8	21	Eric Leandro	S	CM St. Lary	1 h. 33	20	3 h. 41	20	5 h. 54
		Michel Prat	S	CM St. Lary					
9	15	Marc Cabedo Tió	S	CEC	2 h. 2	0	4 h. 26	0	6 h. 28
		Josep Lluís Lorca	S	UEC					
10	18	Pedro Martínez	S	CEC	2 h. 24	0	4 h. 32	0	6 h. 56
		Antoni Grau Traveset	S	CEC					
11	13	Philippe Marty	S	CAF-Capcir	1 h. 43	48	3 h. 49	40	7 h. 0
		Arnaud Lac-berjere	S	CAF-Tolosa					
12	16	Teresa Larrieu	F	CEC	2 h. 17	0	4 h. 44	0	7 h. 1
		Teresa Reverter Sala	F	SEAS					

MEDALLES DE PLATA

1	14	Ernest Palau	S	CAF	1 h. 21	20	2 h. 45	0	4 h. 26
		Pere Bosch	S	CAF					
2	23	Eric Rey	S	CM St. Lary	1 h. 23	30	2 h. 36	30	4 h. 59
		Michel Pons		CM St. Lary					
3	6	Josep Alberich	V	UES	1 h. 52	0	3 h. 17	10	5 h. 19
		Àngel Artigas	S	UES					
4	29	Joan Garcia	V	CEC	2 h. 22	0	3 h. 28	0	5 h. 50
		Jordi Matias	V	CEC					
5	17	Joan Portes Costa	V	CEC	2 h. 23	0	3 h. 50	0	6 h. 13
		Joan Juncosa Cano	V	CM Mollet					
6	28	Isabel Feliu Oliu	F	CE Lleida	2 h. 31	0	3 h. 56	0	6 h. 27
		Lluís Carbó Badal	S	CE Lleida					
7	3	Miquel Lloveras	S	UES	2 h. 27	10	3 h. 52	20	6 h. 49
		Jaume Planell	S	UES					
8	27	Josep Vicedo brotons	S	CE Lleida	2 h. 38	0	4 h. 29	0	7 h. 7
		Pauli Grau Massip	S	CE Lleida					
9	4	Antoni Fitó	V	UES	2 h. 34	0	4 h. 22	20	7 h. 16
		Salvador Berdajín	S	UES					

MEDALLES DE BRONZE

1	22	Corinne Prat	F	CM St. Lary	1 h. 50	38	3 h. 3	30	6 h. 1
		Jean Claude Borde	V	CM St. Lary					
2	5	Elisabet González	F	UES	2 h. 49	0	4 h. 59	10	7 h. 58
		Montserrat Pujals	F	CET					

EQUIPS DESQUALIFICATS

	1	Ercole Gervasoni	V	CAI
		Sergio Gervasoni	S	CAI
	2	Ernesto Tresoldi	V	CAI
		Filippo Magni	S	CAI
	20	Pierre Laborde	S	CM St. Lary
		Bruno Dencausse	S	CM St. Lary

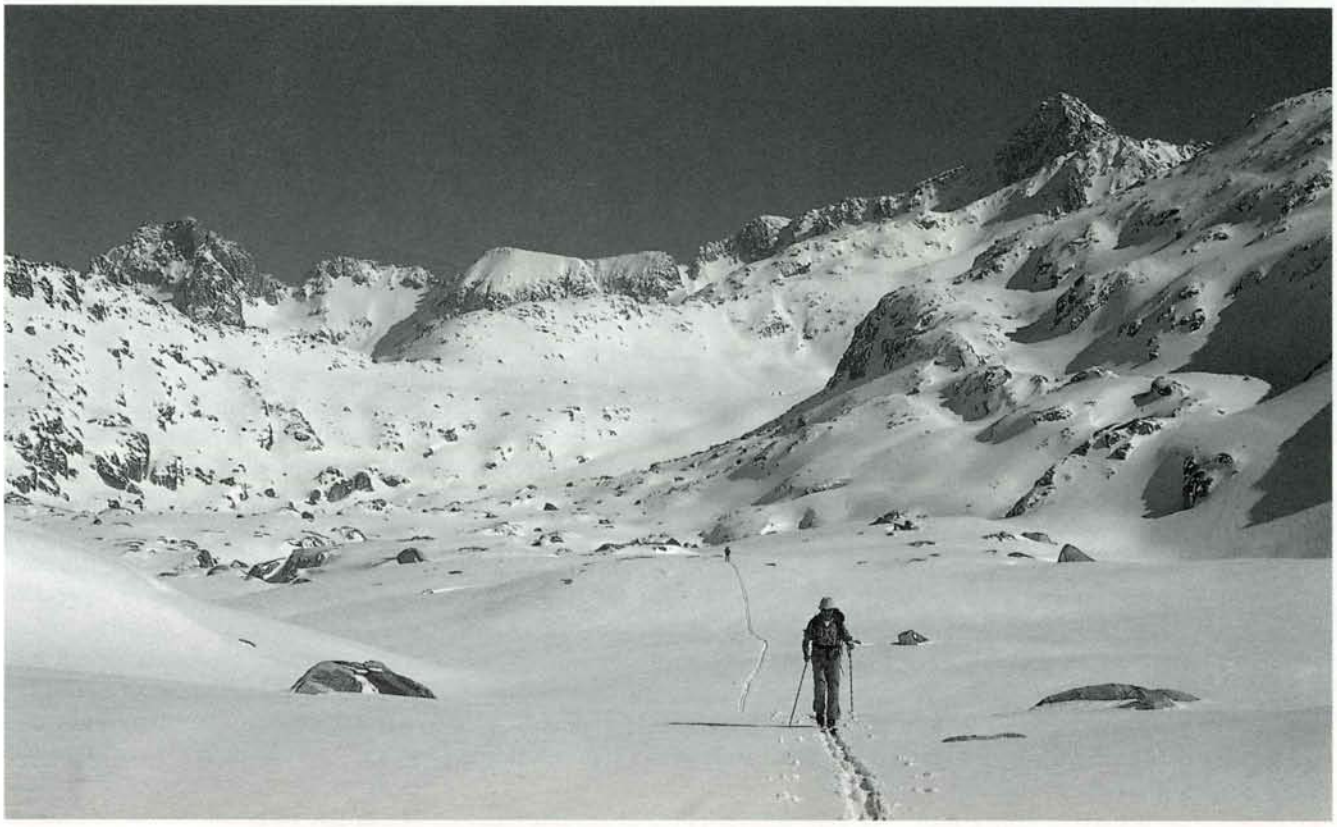

Dins de l'estany Tort de Rius.
A la dreta de la imatge, el Besiberri N.
Foto: Francesc X. Gregori.

L'etapa del diumenge es desplegà segons s'havia dit al vespre anterior i millor encara, gràcies a la fantàstica neu, que tothom havia anat elogiant a mesura que arribaven a la línia d'arribada.

L'etapa del diumenge passava per sota l'altiva punta d'Harlé.
Foto: Francesc X. Gregori.

LA CLOENDA

Un cop més, el Ral·li d'Esquí de Muntanya del Centre s'havia pogut celebrar i havia satisfet, tot i les variacions d'última hora, els equips participants.

La cloenda va tenir lloc al xalet Juli Soler i Santaló de Salardú. Després del ja «típic» dinar, tingué lloc el lliurament de premis amb una petita introducció del president del Centre, Conrad Blanch, que donà les gràcies a tots els assistents, tant pel fet de córrer (si no hi ha corredors no hi ha cursa), com pel fet de cooperar en l'organització (si ningú no l'organitza tampoc no hi ha cursa).

I no podríem acabar aquesta ressenya sense animar tothom a participar en aquesta mena d'activitats, que durant molts anys han anat fent la seva petita història.

Cinema amateur? Cinema! Vídeo amateur? Vídeo!

Joaquim Romaguera i Ramió

El fet d'haver estat membre del jurat classificador del Selectiu UNICA els últims anys em permetria ja de fer una mena de ròssec. Però com que no ens volem precipitar, perquè tal valoració s'hauria de contextualitzar i això ens menaria a un discurs crític que s'allunyaria de l'objectiu obligat d'aquest article, resum del que ha donat de si la collita del 56 Certamen estatal de Cinema i Vídeo No Professional (1993), que organitza cada any (vocació!, fidelitat!, optimisme!) la Secció de Cinema Amateur del CEC, amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, serem prudents i ens limitarem a constatar alguns trets paradigmàtics: a) que el super-8 mm encara perviu com a pràctica fílmica, si bé amb unes qualitats d'imatge i de so força imperfectes, poc acurades, poc treballades, sense explotar el que el format permet avui, després d'anys de millores tècniques en tecnologia a l'abast; b) que el 16 mm és excepcional en el terreny d'afeccionat, car només apareix en concursos i certàmens d'una manera fortuïta, i això perquè els costos de realitzar avui un curt-metratge amateur són no ja lluny de les butxaques dels principiants, sinó també de la majoria dels practicants, i no cal dir que quan apareix un film en aquest format la vista i l'oïda de l'espectador bé prou que ho noten i ho agraeixen; c) que les cintes vehiculades en format vídeo augmenten en quantitat, però la seua confecció artesana, fins i tot primàrio-casolana, les desmereix, perquè si bé algunes idees i alguns poquets guions «fílmics» són interessants o originals, llur plasmació videogràfica a la pantalla s'allunya clarament dels propòsits de partença, perquè es palesa que hom no domina prou bé la gramàtica del film, el llenguatge cinematogràfic, en definitiva, les possibilitats «expressives» àudio-visuals de les eines (de la càmera a l'editatge); d) que la majoria de les històries que ens van arribar, llevat de comptades excepcions –tal vegada només dues–, són ficcions allunyades de la realitat i clarament «descompromeses». Vull dir amb això que ens sorprèn que gent jove (pa tou?) que fa *imatge* al marge de qualque sistema que els pugui limitar llur llibertat d'expressió (ideològica, creativa, plàstica, etc.), no plantegi històries més lligades a la realitat, més *canya,* vaja (social, familiar, política, econòmica, educativa, etc.) i, en canvi, es dediqui preferentment a narrar ficcions escapistes o arguments de gènere, i en dir això volem deixar ben clar que no tenim res en contra d'aquestes *altres* històries. Potser haurem de pensar o creure que tot plegat és un reflex més dels temps que estem vivint, després de tant pensament tou, de tant disseny postmodern o de tanta arquitectura descontextualitzada, i després –és clar– de tants estralls, enderrocs i fallides arreu del món, guerres i fratricidis inclosos. Tot hi ajuda, segur, però precisament per això, el jovent, en general més lliure i incontaminat, podria, hauria de dir la seua sobre el que està rebent d'herència immediata. Costa d'entendre que els joves votin en unes eleccions igual que els grans en «intenció», com també costa d'entendre d'entrada que els més grans, aquells i aquelles que ja es troben tocant amb les puntes dels peuets la ratlla dels adéus, aquells i aquelles que ja ho tenen tot guanyat i tot perdut en aquest món de micos i mones, no votin –per exemple– «trencadissa total». No s'entén, sinó amb sorpresa, que els joves facin *imatge* passiva, amorfa, neutra, gairebé sense risc, descompromesa, pràcticament sense pretensió estètica... I e) que, tornant al cinema, el conjunt del que hem vist/visionat enguany és un poc inferior a les seleccions dels dos últims anys, sense anar més enrere. I això també és preocupant, no tan sols perquè posa en una situació difícil el jurat de cara a triar un material digne de ser enviat a la UNICA, sinó també perquè la lògica fa pensar que cada any hauria de millorar l'ofici dels practicants afeccionats.

TÍTOLS QUE EM VAREN INTERESSAR

Atlantis Angelis, de Jorge Juan Adsuara (Nules), té un embolcall formal d'experimental rabiós, però quan s'endinsa en el món fantàstic a què sembla abocar-se la història, no s'acaba d'entendre, no saps on vol anar a raure amb tanta simbologia. Potser la culpa és nostra, però el so (les veus) tampoc no hi ajudava gaire, més aviat et confonia un xic més.

El filtro del amor, del conegut Ángel Manuel Chivite (Cintruénigo), al·ludeix a una pòcima que posa a punt les persones perquè caiguin de quatre potes als braços de l'amor. La cosa pot donar molt de si, és clar, però aquí les gotetes d'humor que hi posa Chivite esdevenen ridícules. També massa xerrameca de les noietes que volen ensibornar tant sí com no un «formós», que finalment acabarà bebent-se el xarop i lligant amb una d'elles d'allò més bé. Ja es veia venir, però és una llàstima que Chivite no trobi mai el pols adequat, tant en el tractament de la narració com en la planificació i l'am-

Un fotograma de **Ritual fire dance.**

bientació de les escenes principals.

El lladre, de Carlos Calvo (Sitges), és una cinta enginyosa, eficaç pel que fa a l'ús dels recursos que maneja i simpàtica, que un servidor va defensar; però, en canvi, la resta del jurat va preferir *Somni plagiat,* del mateix Calvo; aquí no em va agradar l'estètica de tebeo al servei d'una exaltació –probablement ridiculitzada– de la violència desplegada per joves sense més ni més. Amb tot, no hi ha dubte que el cineasta mostra maneres que fan preveure algun dia alguna sorpresa agradable.

La pedra, de Ramon Corretgé (Sitges), té l'originalitat d'explicar la història mostrant paral·lelament (la pantalla dividida per la meitat vertical) dues situacions, cosa que no sempre s'aconsegueix de sincronitzar correctament, però vaja, el problema major és la tramoia que conta: una cosa absurda en clau màgico-terror-criminal.

Ritual fire dance, de Joan Casamada (Terrassa), és una fantasia visual confegida d'imatges de reportatge de la Patum de Terrassa: foc, dansa, crits, tambors, dimonis..., tot molt ben fotografiat. Li caldria, però, una major elaboració de cara al documental que en podria sortir i, també, contextualitzar el ritual-festa pensant en el públic que l'ignora i en el dia de demà. El mateix haurem de dir d'*El despertar de l'ós,* d'Ernest Bou i Esteve Salabert (la Bisbal d'Empordà), però aquí tot el simbolisme, les referències antropològiques i mítiques de la narració que constitueix la festa a Prats de Molló, requeririen una certa «pedagogia fílmica» perquè s'entengui tot sense que t'ho expliquin, cosa certament difícil en aplecs d'aquesta complexitat. És obvi que *El despertar de l'ós* ens interessa molt més que *Ritual fire dance,* però aquí l'eficàcia cinematogràfica va guanyar la partida.

El cas de *Reflejo mortal,* d'Antonio Ureña (Sabadell), és el del film de gènere plantejat com si estiguessin fent una obra amb mitjans suficients i coneixements fílmics sobrers. Com que malauradament això no és així, el conjunt trontolla massa: manca d'estil, ambició desmesurada, desproporció entre el que es vol dir i el que finalment resulta evident. Aquest és un dels reptes principals dels qui fan cinema/vídeo no-professional i que tornem a trobar en les dues cintes de Tolo Garcías (Palma de Mallorca), *Detrás de ella* i *La voz de su amo.* La primera em va interessar més per allò de tractar una mica el cinema dins del cinema, l'apropament entre l'imaginari i el real, quan el cinema coincideix amb la realitat fins al punt que aquesta és conduïda per aquell. Però això són coses més d'un servidor que no del cineasta, car Garcías s'embolica en excés i acaba despistant l'espectador, molt en particular a *La voz de su amo,* i és una llàstima, perquè a voltes idees bones es fan malbé perquè cauen en mans inexpertes, o poc humils, o incapaces de tallar quan toca.

Un altre cas és el de *Visión Terra,* d'Alberto Gómez Trillo (Sevilla), primera cinta del certamen que un servidor va veure amb pretensió o intenció de crítica i de denúncia: contra el que és bèl·lic, pro-ecologia, la fam i la violència en manta geografia de la terra, etcètera. Però tot plegat resulta un aiguabarreig mal girbat i quasi pitjor garbellat, confusionari, que perjudica el mateix missatge. En canvi, *Permanezcan atentos a la pantalla,* de José Antonio García Arroyo (Algorta), el segon i últim títol de denúncia i de crítica, segons un servidor, dels presentats, fa més palès el missatge «contra la televisió» que planteja, encara que l'espatlla un poc al final quan introdueix l'animació: barreja de dues tècniques, de dos gèneres, que requeririen més manetes, més poliment, més concreció. Amb tot, és d'agrair l'atac antitelevisió que etziba en el bell mig d'una família normal tan alienada com alhora abúlica per/davant la televisió, ja convertida en pur televisor, aparell emprenyador com pocs que s'ha instal·lat (l'hem instal·lat!) a les llars i que tant és el que perboqui mentre no deixi mai de perbocar, pobrots de nosaltres, perquè no ho toleraríem, tot i haver superat malament i infructífera la fase prèvia: la zappinadora.

El senyor, em molesta, de Carles Casamayor (Terrassa), podria haver estat un exemple de film amb una única cosa a explicar, que dóna de si el que conté i que s'ha d'acabar quan li toca i no un poquet més enllà, perquè el perjudicarà. I això és el que li ha succeït: li sobra la cua, l'el·lipsi; en canvi, l'animació de la foto del senyor «molestant» la minyoneta de bon veure funciona bé. D'ell mateix és *Nostàlgia,* un drama humà narrat d'una manera convencional amb els tics de l'amateurista amanerat. Una característica semblant trobem a *El agua,* de Miguel Ángel Entrenas (Còrdoba), si bé aquí el plantejament narratiu, assentat en la interpretació i fortament en els diàlegs,

*Un fotograma d'*El Padrino. Parte IV.

el fa més consistent com a producte. Una consistència que malauradament es va esvaint a mesura que es desvela la inconsistent teoria de l'aigua com a remei per a abortar.

Els germans Lagares n'han après a força d'equivocar-se, però també a cops de cinefília. Ara els convindria aplicar un control més estricte sobre les històries que inventen, perquè si bé a *El enano saltarín* era impossible descontrolar-se (1 minut) –una simpàtica idea resolta precipitadament, però animada amb força correcció– a *El Padrino. Parte IV* els desequilibris eren inevitables (24 minuts). La idea de continuar la saga dels Corleone abans que Coppola decideixi reprendre-la té la seva gràcia, però fer-la, a més, de ninots animats és tota una aventura de valents. Valents amb imaginació a l'hora de la posada en pantalla, de l'ambientació, de les escenes amb moviments diversos (menjador cabaret, carrer amb circulació), de la il·luminació, de bellugar amb versemblança els personatges, etcètera. Llàstima dels excessius rètols intercalats, que trenquen contínuament el ritme de la narració. I acabem amb els dos films de Jaume Campabadal (Barcelona): *El Concierto* (il·lustrar *Les quatre estacions* de Vivaldi amb imatges de la natura corresponents a cadascuna de les estacions) i *Entre gaucho y cariocas* (un viatge a la Patagònia argentina per llacs i boscos), ambdós rodats en 16 mm. No és tant pel format com per les manetes, l'ofici, l'experiència que exhibeix el cineasta, que hauríem de posar el seu cinema a un costat i la resta del visionat a un altre. I és que dins l'amateurisme hi ha diversitat de nivells, i potser una de les gràcies de tot jurat és donar fe de vida del moment amb el material que li arriba. El veredicte és el seu testament. Confiem que el jurat de l'any vinent es trobi amb una collita més bona en tots els sentits que la d'enguany.

Films presentats

Vídeo: 12 títols; S-8 mm: 13 títols; 16 mm: 2 títols. *Total: 27 títols.*

Temàtiques principals

Argumentals/ficcions: 14 títols. Experimentals/fantasies: 6 títols. Documentals/reportatges: 5 títols. Animació: 2 títols. *Total: 27 títols.*

Nacionalitats presents

Catalunya: 17 títols (d'aquests, 11 eren parlats i/o retolats en català; els 16 restants eren en castellà). Madrid: 2 títols. Illes Balears: 2 títols. Andalusia: 2 títols. Navarra: 2 títols. País Basc: 1 títol. País Valencià: 1 títol. *Total: 27 títols.*

JURAT 1993

Toni Garriga i Gimferrer (cineasta), Alfons Hereu i Ruax (ex-director del Festival de Cinema Amateur de la Costa Brava, Sant Feliu de Guíxols), Marisa Josa i Armengol (actriu), Joaquim Romaguera i Ramió (historiador del cinema), Maria Encarnació Soler i Alomà (llicenciada en Història de l'Art i del Cinema), Jordi Tomàs i Freixa (cineasta), Lluís Valentí i Bohigas (llicenciat en Història de l'Art i del Cinema), Josep-Jordi Queraltó i Torner (delegat de l'Estat espanyol a la UNICA; amb veu) i Pere Parera i Rodríguez (secretari del jurat).

VEREDICTE DEL JURAT

UNICA-Joventut

Somni plagiat, de Carlos Calvo (Sitges), Vídeo VHS/8 mm (7 min.), 5 vots.

Copa del film minut

El enano saltarín, de José i Manuel Lagares (Barcelona), S-8 mm (1 min.), 6 vots.

Selectiu UNICA

Ritual fire dance, de Joan Casamada (Terrassa), Vídeo VHS (4 min.), 7 vots. *El Padrino. Parte IV,* de José i Manuel Lagares (Barcelona), S-8 mm (24 min.), 6 vots. *El Concierto,* de Jaume Campabadal (Barcelona) 16 mm (26 min.), 6 vots.

Nova regulació de l'escalada a Catalunya

Xavier Parellada

Servei de Protecció i Gestió de la Fauna de la Generalitat de Catalunya

Tot i que els ocells rapinyaires estan protegits des de 1973 i que, afortunadament, cada any es respecten més, la conservació d'aquests admirables ocells necessita també la protecció dels indrets on es reprodueixen i alimenten. Assegurar la conservació de l'hàbitat no és pas senzill; tanmateix, amb la recent aprovació del Pla d'Espais d'Interès Natural, s'ha fet un gran pas endavant al respecte. Hi ha, però, molts factors negatius per a aquests ocells. La por que tenen de l'home fa necessari que els indrets de reproducció tinguin un mínim de tranquil·litat, ja que la seva presència pot fer-los abandonar el niu, cosa que faria perdre els ous o els polls que estaven criant.

Amb la finalitat de reduir també aquest problema, que els darrers anys ha ocasionat ja la desaparició de diverses parelles de rapinyaires, i vist l'increment espectacular que està tenint l'escalada esportiva a Catalunya, el juliol de 1992 va ser publicat al DOG núm. 1618, un decret que –entre altres activitats perjudicials per a la fauna– regula la pràctica de l'escalada a Catalunya. Aquest decret no prohibeix taxativament aquest esport, sinó que segueix l'exemplar model que des de 1988 s'està aplicant, d'una forma totalment consensuada amb els escaladors, a les muntanyes de Prades. En aquest massís, s'han delimitat les zones on, per la presència d'àligues o falcons, no es pot escalar, ja sigui durant una temporada o bé durant tot l'any, i les àrees on l'escalada es pot practicar lliurement. El control d'aquestes limitacions està totalment assumit pels guardes dels refugis, que fins i tot han desequipat algunes vies obertes per desconeixement dels sectors de nidificació.

Els ocells rapinyaires més afectats per l'escalada varien d'acord amb l'àrea geogràfica, però a grans trets són: l'àliga cuabarrada o perdiguera a les serralades litorals i pre-litorals de Tarragona, Barcelona i Girona; l'àliga daurada a Tarragona i els Pirineus; el trencalòs als Pirineus i els Ports de Tortosa; i el falcó pelegrí una mica pertot arreu. De totes aquestes espècies, el trencalòs i l'àliga cuabarrada són, sens dubte, les de més rellevància, ja que a Catalunya hi ha una bona part de la població europea; la seva conservació, doncs, té una importància internacional.

Atès que, actualment, la senyalització de les àrees d'escalada permesa o prohibida encara està molt poc estesa, per a obrir noves vies i escoles d'escalada cal informar-se prèviament de quines penyes poden o no ser equipades. Les úniques cingleres on és previsible que no hi hagi cap limitació són les situades per sobre dels 2.200 metres d'altitud, ja que són massa fredes perquè aquestes aus hi facin el niu.

Per a obtenir aquesta informació, cal que la sol·liciteu al Servei de Protecció i Gestió de la Fauna, o bé als telèfons de contacte que s'indiquen al final.

Finalment, aquest decret preveu l'aplicació de sancions als infractors, però és d'esperar que hom respecti aquesta legislació, no per por de les multes, sinó pel convenciment que és la millor manera de contribuir a la conservació d'uns ocells tan emblemàtics i espectaculars com són els rapinyaires, amb els quals la convivència no solament és possible, sinó que creiem que és un luxe del qual hem de gaudir en un futur.

Telèfons de contacte: Servei de Protecció i Gestió de la Fauna, Generalitat de Catalunya: (93) 237 80 24. Institut Català per a la Conservació dels Rapinyaires (ICRA): (977) 66 37 04.

Un dels rapinyaires amenaçats: l'àliga perdiguera. Foto: Toni Borau.

NOTICIARI ECOLÒGIC

ELS AIGUAMOLLS DE TORREDEMBARRA, COGESTIONATS PER UNA ENTITAT CONSERVACIONISTA

Després de nou anys de campanya per a la protecció de l'espai litoral de Torredembarra s'han aconseguit dos objectius importants: d'una banda, s'ha signat un conveni entre el GEPEC i l'Ajuntament de Torredembarra per a gestionar i mantenir la platja natural dels Salats i Muntanyans (espai natural inclòs al PEIN) i, per una altra, la Conselleria de Medi Ambient ha buidat 28.000 tones de runa —recuperant així una part de les antigues llacunes— i ha construït dos aguaits d'observació ornitològica, entre altres actuacions de la primera fase d'obres.

Convé recordar que aquesta platja és un espai relicte de 45 ha., on es troben les darreres maresmes salabroses del Camp de Tarragona i una de les escassíssimes zones dunars que queden també en tota aquesta àrea.

En aquests moments el GEPEC té destinades a la zona dues persones dedicades principalment a la tasca de control de la població de mosquits —amb mètodes inofensius per a la resta d'espècies, és clar!— i també a programar, executar i coordinar les tasques d'estudi, arranjament i educació ambiental previstes en aquest indret. Cal remarcar que aquesta iniciativa d'educació ambiental ha establert un bon precedent per a d'altres espais naturals, de característiques equiparables, del Camp de Tarragona.

GEPEC, juny 1993.

UN CAMP DE GOLF AMENAÇA EL PARC DE COLLSEROLA

L'ADENC, DEPANA i altres entitats cíviques i ecologistes han presentat al·legacions al Pla Especial d'Assignació d'usos a l'àmbit d'equipaments al sud de la riera de Sant Cugat i a la modificació del Pla General Metropolità al marge dret de la riera de Sant Cugat/Via en cornisa. L'objectiu principal és evitar la instal·lació d'un camp de golf, un aparthotel i instal·lacions annexes dins l'àmbit del pla especial del Parc de Collserola. Aquest projecte, que es vol realitzar en una zona agrícola i forestal, inclosa també en el PEIN, contradiu l'esperit de la normativa que regula aquest espai natural, ja que comportaria l'eliminació d'una zona agrícola de gran qualitat per la seva riquesa biològica i de molta importància en el context del Parc.

Convé recordar que les zones agrícoles compleixen una funció insubstituïble amb vista al manteniment de les zones naturals immediates, sobretot les forestals, atès que proporcionen àrees de caça i alimentació per a la fauna, sense oblidar la important funció d'esmorteïment de la pressió deguda a les activitats humanes (soroll, edificacions i infraestructures, freqüentació, etc.). Creiem que, per a preservar aquestes zones agrícoles periurbanes, seria important proporcionar ajuda tècnica i financera dins d'unes figures de protecció urbanística adequades.

ADENC, DEPANA, juny 1993.

DEPANA FA UN RECURS CONTRA EL TRAÇAT DE L'AUTOVIA DEL LLOBREGAT

Durant la primavera de 1991 va sotmetre's a informació pública el traçat i l'estudi d'impacte ambiental de l'autovia del Llobregat (de Martorell al cinturó litoral). En aquell moment, DEPANA va presentar un seguit d'al·legacions amb una proposta estructurada de traçat alternatiu, coincident amb la que van elaborar els serveis d'urbanisme de l'extinta Corporació Metropolitana de Barcelona, que optava pel desdoblament de l'actual autopista A-2, mantenint les dues vies ràpides pel marge esquerre del Llobregat. Aquesta proposta té l'avantatge que minimitza l'impacte ambiental pel fet d'aprofitar una infraestructura ja construïda i no altera l'espai agrícola i fluvial del marge dret, amb les conseqüències que tindria per al futur ús agrícola i ambiental d'aquesta zona, per a la recàrrega de l'aqüífer del Llobregat, que proveeix d'aigua diverses poblacions del Baix Llobregat i Barcelona. A més, la proposta del MOPT condemnaria el Llobregat a la canalització en tota la seva vall baixa i n'impediria futurs usos lúdics o de gaudi per a les poblacions riberenques.

La declaració favorable a l'estudi d'impacte ambiental realitzada pel MOPT, en la qual el mateix Ministeri admet la baixa qualitat de l'estudi, i les argumentacions enganyoses i no raonades pel que fa a la desestimació dels arguments de DEPANA, ens han dut a recórrer aquest acte administratiu. Actualment s'ha tornat a sotmetre l'estudi de traçat a informació pública, sense ni tan sols entrar a considerar l'alternativa proposada.

DEPANA, maig 1993.

VOLUNTARIS DE L'ANG I ESCOLTES NETEGEN EL TER EL DIA DEL MEDI AMBIENT

El dissabte 5 de juny, amb motiu del Dia Internacional del Medi Ambient, es va fer un acte simbòlic netejant un abocador incontrolat a la ribera del Ter, al seu pas pel terme de Girona. La neteja, duta a terme per voluntaris dels agrupaments escoltes de la ciutat i membres dels naturalistes de Girona, es va fer en un braç abandonat del Ter, que conserva encara una bona representació de les comunitats aigualoses i de ribera, i on crien ànecs, polles d'aigua, tortugues i d'altres animals típics d'ambients fluvials. Les cinc tones de deixalles recollides: somiers, matalassos, bicicletes, pneumàtics, mobles, vidres... s'han traslladat a una empresa especialitzada en la recuperació i el reciclatge de residus. Un cop treta la brossa, es va col·locar un cartell informatiu i es va llegir un manifest commemoratiu del Dia del Medi Ambient. L'acte es va cloure amb un berenar popular dels voluntaris i la mainada del barri.

ANG, juny 1993.

Noticiari a cura de:

DEPANA
Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural

MONTSERRAT (paret dels Diables)

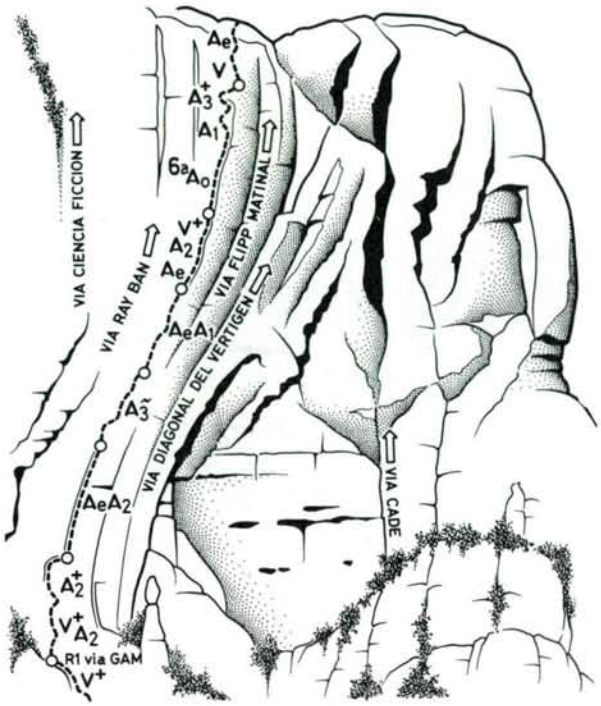

Via «Michele Reber» (220 m, 6a, A^+_3),
1ª asc.: 19-IV-93, per Jaume Clotet (sol).
Material: 15 pitons variats, falques i un ganxo.

MONTSERRAT (serrat del Patriarca)

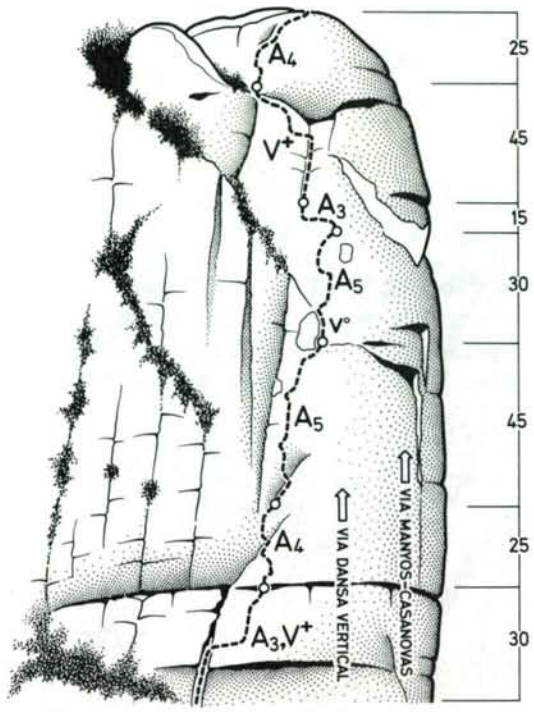

Via «Prisma» (215 m, V^+, A_5),
1ª asc.: 11-VII-93, per Salvador González i Jaume Clotet.
Material: 25 pitons variats, tascons, 90 ploms i ganxos.

MONTSERRAT (Miranda dels Ossos)

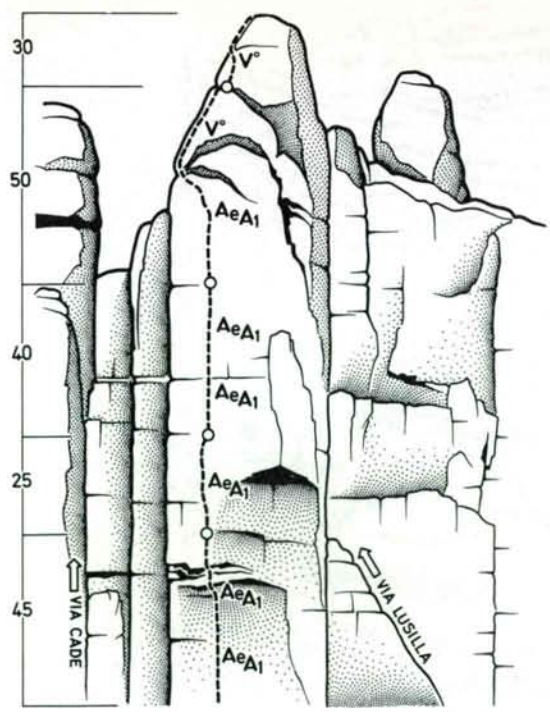

Via «Mar de pedra» (190 m, V, A_1),
1ª asc.: 7-III-93, per Enric Poblet i Ramon Reina.
Material: 2 ganxos, 3 pitons curts i baguetes.

MONTSERRAT (paret NW de les Agulles)

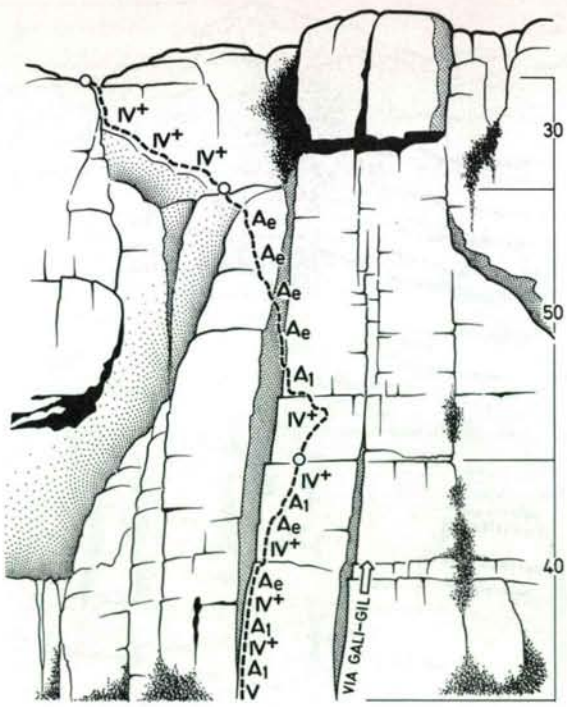

Via del «Oti-Parcerisas» (120 m, V, A_1),
1ª asc.: 11-IX-91, per Otilia Rodríguez i Sergi Parcerisas.
Material: 5 pitons variats i tascons.

MONTSERRAT (serrat del Moro)

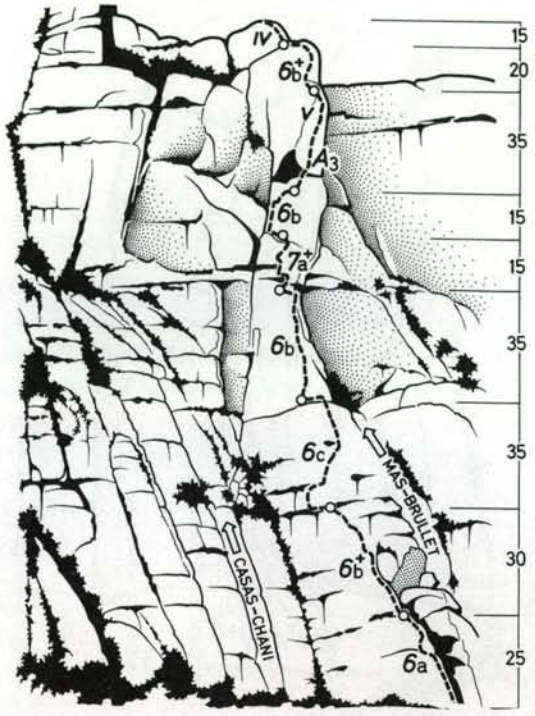

Via «Imaginació deforme» (220 m, 7^{+}_{a}, A_3),
1ª asc.: 6-VIII-93, per J. M. Alsina i «Endika». Material: 8 pitons variats, 5 pitonisses, ganxos, joc de *friends* i 3 tacs.

VILANOVA DE MEIÀ (Pilar del Segre)

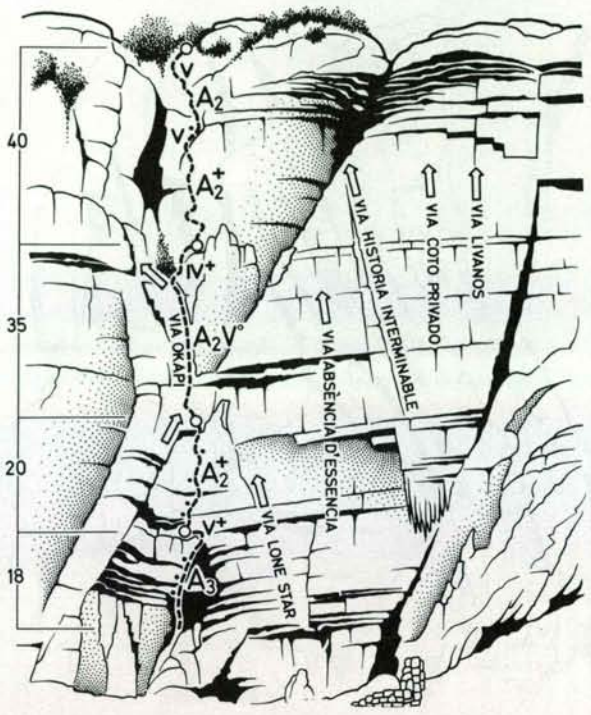

Via «Bogaboo» (110 m, MD^{+}, A_3),
1ª asc.: 9-V-93, per Jaume Clotet i Marc Arbós.
Material: 20 pitons i joc de *friends*.

LA POBLA DE SEGUR (la Pessonada)

Via «Primera ullada» (450 m, MD, A_1),
1ª asc.: 29-III-93, per Joan Jover i Remi Brescó.
Material: 4 pitons, tascons i *friends* 2 i 3.

LA POBLA DE SEGUR (la Pessonada)

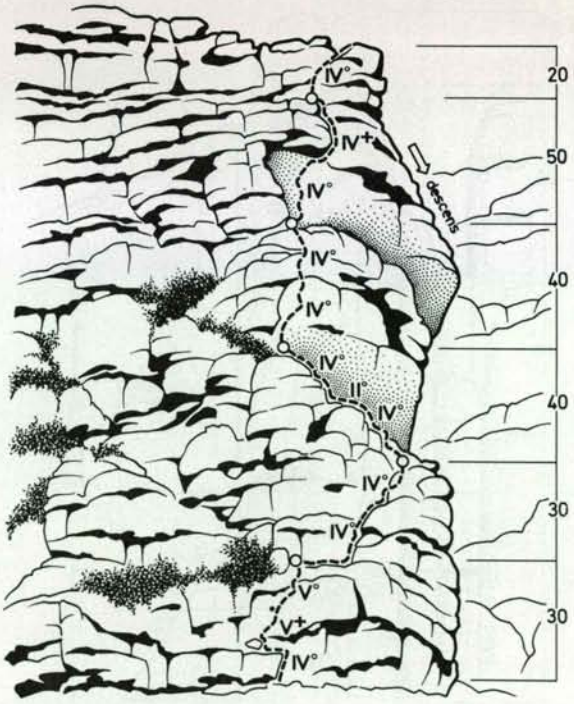

«Esperó del Pau» (210 m, MD),
1ª asc.: 9-IV-93, per Núria Font i Joan Jover.
Material: 4 pitons, tascons i *friends* 2 i 3.

CRÒNICA DEL CENTRE

EXPOSICIÓ DEL 150 ANIVERSARI DE LLUÍS MARIÀ VIDAL

Durant els dies 10 al 28 de maig de 1993, hem tingut a la nostra sala l'exposició itinerant organitzada pel Museu de Geologia de Barcelona, que, amb el nom de Projecte Vidal '92, ha recorregut les més prestigioses institucions científiques d'arreu de l'Estat.

El motiu d'aquesta exposició ha estat la commemoració del 150 aniversari del naixement del nostre consoci i president, l'il·lustre enginyer de mines i geòleg Lluis Marià Vidal i Carreras, una de les personalitats científiques més importants que ha tingut el nostre país en la seva especialitat.

L'exposició mostrava d'una forma didàctica la seva activitat en diversos camps de les ciències, com l'arqueologia, l'enginyeria, la mineria, la geologia, la hidrogeologia i la paleontologia. En unes vitrines eren exposats els seus estris personals, objectes procedents de les seves prospeccions arqueològiques, una petita mostra de la seva col·lecció mineralògica, així com una selecció d'alguns dels fòssils que porten el seu nom, tot plegat formant part de les extenses col·leccions que llegà a les institucions científiques de la ciutat de Barcelona, les quals, encara avui dia, setanta anys després de la seva mort, són de consulta obligada per als especialistes.

En una vitrina també eren mostrats butlletins del Centre Excursionista de Catalunya amb els seus escrits o que fan referència a ell, així com una fotografia de la placa commemorativa que el Centre li va dedicar l'any 1989, a Corçà, amb motiu del cicle d'excursions al Montsec.

Durant els dies de l'exposició tingué lloc una projecció de diapositives de la col·lecció de clixés dipositats a l'Arxiu Fotogràfic del Centre per llegat testamentari de Lluís Marià Vidal. Francesc Beato s'encarregà de comentar les fotografies, que són un valuós document gràfic del seu temps.

Com a cloenda de l'exposició, Julio Gómez-Alba, doctor en ciències geològiques i conservador del Museu de Geologia de Barcelona, pronuncià una conferència sobre «Lluís Marià Vidal y el excursionismo científico». El Dr. Gómez-Alba traçà una completa descripció de les associacions excursionistes catalanes, a les quals Vidal estava completament vinculat, malgrat que la seva activitat professional no sempre li permetia participar-hi físicament. Les seves aportacions a l'excursionisme es mantenen sempre dins el més estricte esperit científic. Quan descriu un itinerari és incisiu i metòdic, tant si comenta aspectes físics, humans com toponímics. Els seus clixés fotogràfics van sempre acompanyats de tota mena d'anotacions tècniques, tal com fa amb els seus carnets de treball de camp. I enmig de la seva activitat professional, encara troba temps per a practicar l'excursionisme per pur plaer, com quan brega fins a aconseguir la primera ascensió nacional a la pica d'Estats pel costat català. I, malgrat les seves ocupacions professionals, no refusa d'acceptar la presidència del Centre quan pel seu prestigi li ho sol·liciten.

La conferència del Dr. Gómez-Alba fou una anticipació de la seva biografia de Lluís Marià Vidal, que està en curs de publicació amb motiu del Projecte Vidal '92. Un llibre que no tractarà només de l'aspecte excursionista de Vidal, sinó de tot el conjunt de la seva obra. Per la gran quantitat de dades que l'autor ha aplegat i l'aguda anàlisi i valoració que ha sabut fer-ne, serà, sens dubte, una biografia molt important.

Francesc Olivé

EURO-CEC 93

Enguany, encara que l'hivern ens ha dit adéu amb força neu, el nostre pelegrinatge d'esquí nòrdic pels llargs recorreguts blancs de les curses populars d'arreu d'Europa, l'EURO-CEC, no ha tingut sort: a la Finlàndia-Hiihto van mancar 20 km; la Transpyr i la Pirineu no se celebraren. El sostre de 313 km acumulats per Jesús L. Andreu l'any 1991 serà difícil de superar.

Classificació	*A*	*B*	*C*	*D*	*E*	*F*	*G*	*H*	*I*	*J*	*K*
Lluís Arnau	—	—	55	—	—	42	55	—	—	42	194
Ezequiel Esteve	—	—	—	35	—	42	—	—	25	42	144
Laura Arnau	—	—	55	—	—	42	—	—	—	42	139
Gerard González	—	—	55	—	—	—	55	—	25	—	135
Xavier Cadena	—	—	—	35	—	42	—	—	25	—	102
Sever Pérez	—	—	—	35	—	42	—	—	25	—	102
Jesús L. Andreu	—	—	—	35	—	—	—	—	25	42	102
Albert Garcia Mur	—	—	—	35	—	42	—	—	25	—	102
Jesús Romero	—	—	—	35	—	—	—	—	25	42	102
Albert Pujol	—	—	—	35	—	—	—	—	25	42	102
Uvaldo Puche	—	—	—	35	—	42	—	—	25	—	102
Francesc Monsonís	—	—	—	35	—	—	55	—	—	—	90
Maria José Marruecos	—	—	—	22	—	—	—	—	25	42	89
Maricarmen Andrés	—	—	—	22	—	42	—	—	25	—	89
Joan Ramon Segura	—	—	55	—	—	—	—	—	25	—	80
Josep Balaguero	—	—	55	—	—	—	—	—	25	—	80
Albert Royes	—	—	55	—	—	—	—	—	25	—	80
Pilar Gelabert	—	—	—	22	—	—	—	—	15	42	79
Pilar Balanzo	—	—	—	22	—	—	—	—	15	42	79
Ignacio Montoya	—	—	—	35	—	—	—	—	—	42	77
Mario Ruiz	—	—	—	35	—	—	—	—	—	42	77
Guillem Quer	—	—	—	35	—	42	—	—	—	—	77
Josep Nonell	—	—	—	—	—	—	—	—	25	42	67
Lluís Garcia Mur	—	—	—	35	—	—	—	—	25	—	60
Maria Manonelles	—	—	30	—	—	—	—	—	25	—	55
Ignasi Serra	—	—	55	—	—	—	—	—	—	—	55
Montserrat Carol	—	—	—	22	—	—	—	—	25	—	47
Olga Artola	—	—	30	—	—	—	—	—	15	—	45
Bernat Micó	—	—	—	22	—	—	—	—	25	—	45
Joan Manuel Vidal	—	—	—	22	—	—	—	—	25	—	45
Josep Maria Corbella	—	—	—	22	—	—	—	—	25	—	45
Felisa Guerra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	42
Núria Puigpelat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	42
Pascual Collado	—	—	—	35	—	—	—	—	—	—	35
Emilio Ferrer	—	—	—	35	—	—	—	—	—	—	35
Lluís Costa	—	—	—	35	—	—	—	—	—	—	35
Agustí Ordeix	—	—	—	35	—	—	—	—	—	—	35
Neus Bertran	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	30
Núria Soler	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	30
Montserrat Ibáñez	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	30
Roser Cangros	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	30
Suzanne Powell	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	22
Montserrat Martínez	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	22
Esperanza García	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	22
Salvador Aubia	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	22
Maria Teresa Canals	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	22
Jaume Ciurana	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	22
Ricard Vidal	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	22
Pasqual Bruguera	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	15
Anna Bullich	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	15
Berta Escola	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Laura Prieto	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Francesc Caminal	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Pere Castells	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Roser Serarols	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Montserrat Filella	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Rosa Maria Pié	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15

(A) M. Pallars 25 i 12 km. (B) Dolomiten 60 i 25 km. (C) König 55, 30 i 15 km. (D) M. Beret 35 i 22 km. (E) M. Pirineu 25 i 12 km. (F) Koasalauf 42 km. (G) Finlàndia 55 km. (H) Saboyarde 46, 20 i 7 km. (I) M. L'Arp 25 i 15 km. (J) Engadin 42 km. (K) Total km.

CRÒNICA DEL MÓN EXCURSIONISTA

CAMPIONAT D'ESPANYA D'ESQUÍ ALPÍ

En el Campionat d'Espanya de Veterans Alpí, celebrat a Cerler el dia 28 de febrer (I Trofeu Cerler), consistent en un eslàlom gegant, van quedar campions absoluts els següents corredors.

Veterans A (de 30 a 49 anys): Pedro Eresúe, 33 anys, monitor de Cerler, Fed. Aragonesa.

Veterans B (de 50 anys en endavant): Josep M. Durant, 58 anys (CEC).

Veterans C Dames: Maite Luengo, 36 anys, Fed. Catalana.

A tots ells la nostra cordial felicitació.

XVIII TRAVESSA DEL MONTSENY

El diumenge 23 de maig de 1993 es va celebrar la tradicional Travessa del Montseny, en la seva XVIII edició, que fou organitzada per la Secció de Muntanya de la Taula de Joves Comtal.

Enguany els participants de la nostra entitat a la marxa hi aconseguiren el premi a la segona entitat classificada (per tercer any consecutiu).

Els nostres consocis obtingueren la següent classificació:

Nom	Temps
Albert Ruiz i Aguilà	9h. 28'
Manel Domènech i Mir .	10 h. 16'
Mª del Mar Codina i Fossas	10 h. 36'
Oriol Abraham	10 h. 56'
Teresa Carbonell	12 h. 07'
Xavier Batista	12 h. 07'
Iñaki Alcorta	12 h. 13'
Xavier Perramon	12 h. 15'
Mª Carmen Limiñana ...	12 h. 15'
Rosa Madrona	12 h. 15'
Lídia Martínez	12 h. 22'
Ferran Sánchez i Gatllar	12 h. 30'
Miquel Cinca i Casanovas	13 h. 48'

Resum:

Total participants:	121
Total classificats:	105

Xavier Batista

COL·LOCACIÓ D'UNA PLACA ON NEIX EL TER

El passat dia 19 de juny va tenir lloc un acte molt simpàtic de col·locació d'una placa indicativa del lloc on neix el riu Ter.

Les dues entitats protagonistes de l'acte foren l'estació d'esquí Vallter 2000 i el Centre Excursionista de Catalunya. Hi assistiren, per part de l'estació d'esquí, el president del Consell d'Administració, Joan Treserres, acompanyat de la seva esposa, i el director i gerent Josep Pujol; i per part del Centre, el president Conrat Blanc, l'expresident Josep M. Sala, el president de la Comissió d'Equipaments de Muntanya, Andreu Rafa, amb les seves respectives esposes, i un nodrit grup d'acompanyants. L'acte, amb un dia esplendorós, es va cloure amb un dinar de germanor al restaurant de l'estació de Vallter 2000.

A. R. M.

CRÒNICA ALPINÍSTICA

a cura d'Albert Castellet

EXPEDICIONS

Ens ha arribat la notícia de l'abandó de l'expedició Xogori-K2 de Terrassa a la segona muntanya més alta del món (K2, 8.611 m). Com va essent la tònica dels últims anys, l'adversa climatologia n'ha estat la causa. També va haver de renunciar a assolir el cim l'expedició d'Aretxabaleta, en la qual participaven els germans Iñurrategui.

L'expedició Santiveri al Xixa Pangma (8.027 m) va sortir cap a Kàtmandu el 23 d'agost. En aquesta expedició, hi participen Carles Vallès, Joan Jover i Xavi Metal. Tenen l'objectiu d'obrir una nova via a la cara SW del Xixa Pangma. Segons les condicions de la neu, intentaran obrir una nova línia entre l'esperó dels eslovens (1989) i la via suïsso-polaca (1990 i que va ser repetida l'any passat per una expedició de la UPC). Si aquesta opció resulta massa difícil, intentaran pujar per la gran canal situada entre la via dels anglesos (1982) i la de descens pel coll del Pungba Ri. Les últimes notícies que tenim és que van establir el campament base a 5.300 m i que tenen previst pujar al cim a finals de setembre o a principis d'octubre.

ALPS

En el moment de redactar aquesta crònica encara tenim poques notícies de les ascensions que s'han fet aquest estiu als Alps.

Ernest Bladé i Manel de la Matta van fer una impressionant campanya a les Dolomites i als Alps suïssos, encadenant deu grans vies en quinze dies. Moltes d'aquestes vies es fan o s'han fet sovint amb bivacs. A partir del 6 d'agost escalen: Cassin, a la Cima Ouest di Lavaredo; Hasse-Brander, a la Cima Grande di Lavaredo; Pilastro, a la Tofana di Rozzes; Tiempi Moderni, a la cara S de la Marmolada di Rocca, Carleno, a la Torre di Valgrande; Philip-Flamm, a la Civetta; Strobel, a la Rochetta Alta di Boscanero; Cassin, a la Torre Triste; Cassin, al Piz Badil, i Niedermann, al Scheidegg Wetterhorn (cara N).

Alfonso Vizán i Carlos Soria, de Madrid, escalen la cara nord del Cerví.

YOSEMITE

A finals del mes de maig, Xavi Sardà i tres companys fan la Salthé al Capitan en tres dies, i surten l'últim dia de nit i sota una nevada. Ell mateix, a començaments de juliol, fa la Zodiach en solitari i en quatre dies i mig a la paret.

Dos joves de Guadalajara, Andrés i Dani, escalen durant el mes de juliol la Salathé al Capitan en tres dies i mig, la Regular al Half Dom en dos dies i la West Face al Capitan en dos dies. Més tard, Dani (21 anys) repeteix també la Zodiach amb quatre dies a la paret.

També aquest darrer i Xavi Sardà fan la Nose en tres dies. Dos catalans més (Edu i Xavi) fan la Salathé en tres dies i mig, i la Regular al Half Dom en dos dies.

Araceli Segarra i Albert Castellet escalen la Nose en tres dies a començaments de juliol. Més tard escalen en un dia (15 hores) la Regular al Half Dom, juntament amb el mexicà Héctor.

Pep i Marcos de Vilafranca també fan la Nose en tres dies i diverses cordades espanyoles, tant a la Nose com a la Regular, s'han posat espits nous on hi havia els vells *rivets*. Així, per exemple, l'últim desplom de la Nose ja no presenta actualment cap dificultat.

LLIBRES I MAPES

CAMINS I LLEGENDES

David Aloy y M. Mercè Lleonart, Llibre de Motxilla 46, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 1993. 85 pàgs.

En aquesta obra, que fa el núm. 46 de la col·lecció Llibre de Motxilla, els nostres coneguts consocis ofereixen una dotzena de variats itineraris de curta durada, pensats per als menuts i per a animar-los a conèixer la nostra petita història, despertant-los la curiositat d'aprofundir-ne el coneixement. Amb aquesta finalitat, cada un dels itineraris va seguit d'una història o llegenda relacionada amb un dels llocs de l'excursió.

Els itineraris estan descrits amb gran precisió i contenen interessants detalls, i un petit croquis que en facilita un bon seguiment. Els fets històrics o les contalles al·lusives que els acompanyen tenen l'objectiu de fer més interessant la caminada als menuts que van d'excursió, bé amb els pares o amb els monitors.

És un llibre planer i força amè, escrit amb un llenguatge escaient i desenfadat, propi per a gent molt jove i que es vulgui iniciar amb bon peu en el món excursionista, no defugint una petita dosi de fantasia, avui sovint desprestigiada en la nostra societat.

Com els altres de la col·lecció, el llibre ja es troba a la nostra biblioteca.

J. Bordons

GORGAS I BARRANCOS DE CATALUÑA, MALLORCA Y ALTO ÉSERA

Eduardo Gómez, editat per l'autor, 15 x 21 cm, 224 pàgs.

Aquesta guia apareix al moment just, per a practicar una de les activitats més de moda: el descens de barrancs. Prou explotada la zona de Guara i el Pirineu aragonès, *Gorgas y barrancos de Cataluña, Mallorca y Alto Ésera* ens porta a d'altres recorreguts, uns de menys coneguts i altres de completament nous. Tant, que s'hi ha descendit per primer cop en confeccionar-se aquesta guia.

Les comarques catalanes, el vessant francès corresponent, Mallorca i la part més oriental del Pirineu aragonès formen l'ampli marc geogràfic que comprèn, amb un total de 65 descensos, cadascun amb una descripció detallada i un croquis. Com a novetat, al començament del llibre hi ha un important capítol sobre tècnica i seguretat, que és molt interessant, atès el nombre cada vegada més gran de nous practicants que té aquest esport. I, tant per a aquests com per als que ja són experimentats i van més de pressa, al final presenta un quadre sinòptic de tots els descensos, amb les dades bàsiques (situació, material, horari i accessos), que permet una ràpida selecció. Vet aquí, doncs, una guia molt treballada i eficaç.

LES REFUGES DES PYRÉNÉES

100 itineraires vers les sommets. Louis Audoubert - Hubert Odier, Ed. Milan, Tolosa 1992.

La fórmula del llibre-àlbum de boniques fotografies, evidentment en color, sembla tenir una bona acollida més enllà dels Pirineus. No passa gaire temps que en les llibreries especialitzades no en vegem algun de nou. Tant de bo que poguéssim dir el mateix a casa nostra! Aquesta nova publicació d'Edicions Milan, que possiblement podrem veure traduïda al català com el precedent *Llacs dels Pirineus,* ens presenta 100 itineraris, la majoria fàcils de seguir, que permeten assolir algun cim pirinenc, prenent com a punt de partida, altres tants refugis, on haurem fet nit, lliures o guardats, que al llarg de la carenada pirinenca s'aixequen a banda i banda de la frontera. De l'Anie al Canigó, els autors, Audoubert com a escriptor i Odier com a fotògraf, ens fan la relació d'aquests 100 refugis, amb els itineraris per a arribar-hi i els que ens permetran guanyar algun cim de l'entorn. Un petit retret ens atrevim a fer als autors. Ulldeter i les seves belles muntanyes són també Catalunya i Pirineus mediterranis. Per a una propera edició caldria incloure'l a la llista.

En unes primeres pàgines de presentació, Audoubert ens parla del naixement dels refugis com a sopluig dels muntanyencs i la seva posterior evolució, amb els problemes que això comporta i la diferent posició dels qui reclamen refugis grans amb tots les comoditats i el confort –vertaders hotels de muntanya!– i els qui voldrien refugis més petits i simples, però suficients i agradables –més muntanyencs! Grans o petits, estan al servei de tots els excursionistes i muntanyencs, i és la nostra obligació respectar-los i respectar la naturalesa al seu entorn.

J. M. S. A.

PYRÉNÉES

Jacques Jolfre. Editions Sud-Ouest. Bordeus 1992.

Un altre llibre dins la mateixa fórmula, boniques fotografies i textos relativament curts que serveixen per a descriure les belleses i particularitats del País Basc, Bearn, Bigorra, Luixon, Aura, Louron, Comenge, Coserans, Cap d'Aran, Pallars, Alta Arieja, Andorra, la Cerdanya, el Capcir, el Canigó i el Rosselló. Jacques Jolfre, pirineista conegut, sobretot com a espeleòleg, ha sabut, amb poques paraules i bones fotos, oferir-nos la màgia dels Pirineus, que, com diu molt bé ell mateix: Sí, els Pirineus són tot això. I és per això que són les muntanyes més belles del món.

Un petit error en la compaginació de fotos i text: hi ha dues fotografies, les de les pàgines 80-81 i 120-121, cadascuna de les quals correspon al text on hi ha l'altra. I la foto de la pàgina 47, no és presa a la sortida del sol, en lloc de ser-ho a la posta? Són petits retrets que no pretenen desmerèixer en absolut el bon fer de l'autor.

J. M. S. A.

AMICS I MUNTANYES

Josep A. Pujante i Conesa, col·lecció Llibre de Motxilla, Pub. de l'Abadia de Montserrat, 1993.

Josep A. Pujante ens ofereix en aquest 45è volum de la col·lecció Llibre de Motxilla, un recull de les seves vivències a muntanya, des dels seus inicis com a muntanyenc fins a la seva ascensió al Cho Oyu, somni acoronat des de feia anys. Amb una prosa àgil, barreja els records avivats durant els viatges camí dels Alps, amb la descripció de les seves últimes gestes viscudes a muntanya. Muntanyenc amb un cert afany de protagonisme, pecat venial fàcilment perdonable, ens encomana la seva passió per la muntanya i voldríem, amb ell, petjar els més alterosos cimals.

J. M. S. A.

BIBLIOGRAFIA CATALANA RECENT D'INTERÈS EXCURSIONISTA

L'Urgell. Aproximació a una anàlisi regional. Gelasio Nogueira i Joan Tort. Col·lecció «Catalunya comarcal», Caixa de Catalunya, Barcelona, 1993. 490 pàgs. il·l.

Muntanyes Maleïdes. Pep Coll. Editorial Empúries. Barcelona, 1993.

La Pobla de Segur. Notes històriques. Lluís Casanovas. Diputació de Lleida/Ajuntament de la Pobla de Segur. Lleida, 1992. 308 pàgs. il·l.

Tavertet i els seus verals. Jordi Sanglas. Ed. Els Cingles. Tavertet, 1993. 95 pàgs. il·l.

El Castell de Requesens. Ferran del Campo. Edicions del Brau. Figueres, 1993. 75 pàgs. il·l.

Carrer dels Arbres, 3. Museu de Badalona. Badalona, 1992. 88 pàgs. il·l.

La II República a Badalona 1931-1936. Una població industrial en crisi. Montserrat Carreras i Núria Vall. Monografies Badalonines, núm. 12. Museu de Badalona/Diputació de Barcelona. Badalona, 1990. 202 pàgs. il·l.

Història gràfica de Badalona (volum II) ***1939-1975.*** Núria Casals i Jordi Padró. Monografies Badalonines, núm. 14. Museu de Badalona. Badalona, 1993. 327 pàgs. il·l.

Santa Coloma de Queralt. J. Alió. Santa Coloma de Queralt, 1991. 40 pàgs. il·l.

Tortellà. R. Bayer. Ajuntament de Tortellà. Girona, 1990. 380 pàgs. il·l.

Belltall. J. Miró i J. M. Sans. Ajuntament/Valls. Passanant-Belltall, 1991. 270 pàgs. il·l.

Juneda. J. M. Solé. Comissió Cassoles de Tros. Juneda, 1991. 92 pàgs. il·l. + mapa

Matagalls. R. Vinyeta. Foto-Sport. Torelló, 1991. 64 pàgs. il·l. (Art i paisatge).

Maresme. J. M. Gavín. Arxiu Gavín/Ed. Pòrtic. Barcelona, 1991. 222 pàgs. il·l. (Inventari d'esglésies, 24).

El romànic del Pallars Sobirà (II) i l'Acta de consagració de la catedral d'Urgell del 819. Vidal/Vilaseca. I. G. Ferré Olsina. Barcelona, 1990. 320 pàgs. il·l.

Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans, 2. O. Bolòs i A. M. Romo. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1991. 314 pàgs. il·l. (Orca. Atlas corològic, 2).

La vegetació del Moianès. M. Clapers i I. Casas. Ed. Raima. Moià, 1991. 88 pàgs. il·l. (L'Etoteca de Raima, Monografies, 1).

La vegetació de Catalunya. J. Nuet, J. M. Panareda i A. M. Romo. Eumo editorial. Vic, 1991. 154 pàgs. il·l. (Descoberta, 1).

Origen dels noms geogràfics de Catalunya. M. Bofarull. Ed. Millà. Barcelona, 1991. 284 pàgs. (Bibl. Pop. Vell i Nou, 30).

Noms de lloc i de persona d'Alforja i Cortiella. M. S. Jassans. Centre d'Estudis Comarcals J. Iglésies. Reus, 1991. 344 pàgs. il·l. + 2 mapes (Bibl. Pop. Vell i Nou, 30).

Atlas dels ports de muntanya de Cataluna. O. Balsells. Pagès editors. Lleida, 1991. 84 pàgs. il·l.

El medi i la vida al Montseny. S. Llobet. Museu, Agrupació Excursionista, CSIC. Granollers, 1990. 486 pàgs. il·l. + mapa (Reedició).

El Montseny. J. M. Panareda. Eumo editorial. Vic, 1991. 176 pàgs. il·l. (Descoberta, 2).

Camins i viatgers a la comarca d'Anoia (1494-1834). J. M. Torras. Rafael Dalmau. Barcelona, 1991. 82 pàgs. il·l. (Episodis de la Història, 282).

L'Espluga Calba, un poble amb passat que viu el present, obert al futur. S. Amat. Pagès editors. Lleida, 1990. 254 pàgs. il·l.

Cassà de la Selva. E. Bagué, J. Carreras, O. Gutiérrez. Diputació i Caixa. Girona, 1990. 96 pàgs. il·l. (Quaderns de la Revista de Girona, 30).

Cànoves i Samalús, XI Ronda vallesana. Unió Excursionista. Sabadell, 1990. 72 pàgs. il·l.

El Baix Ter. P. Colldemont. Ed. Periòdiques de les comarques. Girona, 1991. 60 pàgs. il·l. (Les guies, 5).

Cap de Creus, l'Albera. P. Colldemont. Ed. Periòdiques de les comarques. Girona, 1991. 60 pàgs. il·l. (Les guies, 7).

El Pla de l'Estany. P. Colldemont. Ed. Periòdiques de les comarques. Girona, 1991. 54 pàgs. il·l. (Les guies, 6).

Hostalric. M. Duran, J. J. Huix, R. Reyero. Diputació i Caixa. Girona, 1990. 96 pàgs. il·l. (Quaderns de la Revista de Girona, 31).

Torrebesses. J. Jané. Museu Local. Torrebesses, 1990. 28 pàgs. il·l.

Monestir i esglésies de Breda. J. M. Marquès i J. Garnatxe. Parròquia de Breda. Breda, 1991. 64 pàgs. il·l. (Sant Feliu, 10).

Tona. A. Pladevall. Eumo editorial. Vic, 1990. 506 pàgs. il·l. (L'entorn, 16).

La Cellera de Ter. D. Pujol i L. Llagostera. Diputació i Caixa. Girona, 1990. 96 pàgs. il·l. (Quaderns de la Revista de Girona, 28).

Merola, un poble. R. Serra i J. Miralda. Ass. Cultural Esplai. Navars, 1990. 56 pàgs. il·l.

Si vas a Hortmoier. Grup de Defensa. Vall d'Hortmoier, 1991. 252 pàgs. il·l.

La vall de la Vansa. R. Vinyeta. Foto-Sport. Torelló, 1990. 60 pàgs. il·l.

Guia d'art del Berguedà. R. Serra, A. Bernadich, M. Rota. Consell Comarcal/Patr. Centre d'Est. del Berguedà. Berga, 1991. 202 pàgs. il·l.

Amics del Sol. Una història. J. Posa. Amics del Sol. Barcelona, 1991. 172 pàgs. il·l.

Catàleg del fons de documentació del Servei General d'Informació de Muntanya. Serv. Gen. Inf. Munt./Generalitat de Catalunya. Sabadell, 1990. 54 pàgs. il·l.

Navés, els musulmans i el comte Guifré "el Pelós". P. Balañà. Ajuntament. Navés, 1991. 42 pàgs. il·l.

Un corsari anomenat Colom. P. Català. Rafael Dalmau. Barcelona, 1991. 102 pàgs. il·l. (Episodis de la Història, 287).

Oló. Un poble, una història. L. Ferrer. Ass. Castell d'Oló. Santa Maria d'Oló, 1991. 224 pàgs. il·l. + mapes.

Història de Viladecavalls. Ajuntament. Viladecavalls, 1991. 344 pàgs. il·l.

Font-rubí. Ajuntament. Font-rubí, 1991. 266 pàgs. il·l.

Viloví del Penedès. S. Llorac. Ajuntament. Viloví del Penedès, 1991. 218 pàgs. il·l.

Miscel·lània ribetana, 3. El Brugent. La Riba, 1991. 216 pàgs. il·l.

L'arxiu de la masia: can Prat. F. Sabaté. Centre d'Estudis Comarcals. Igualada, 1991. 34 pàgs. il·l. (Quaderns, 1).

Dinàmica de la vegetació a partir dels conreus abandonats de la comarca de les Garrigues. X. Sans. Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida, 1990. 122 pàgs. il·l.

Història de Lleida. J. Lladonosa. Dilagro SA Edicions. Lleida, 1991. 6 v. pàgs. il·l.

Alpicat: recull històric. F. Corretgé. Diputació. Lleida, 1991. 312. pàgs. il·l. (Viles i ciutats, 11).

Rasquera - Portell de Cosp - Balneari de Cardó - Rasquera (Camí dels Frares) PRC-80-1. Grup Cultural Rasquera. Rasquera, 1991. 88. pàgs. il·l.

Arbres i arbustos dels parcs de Lleida. J. Recasens, J. Sopesens, A. Michelena. Ajuntament. Lleida, 1991. 148 pàgs. il·l. (Quad. divul. ciut. La Banqueta, 7).

Els noms de lloc sotaiguats de la mar sitgetana a la rapitenca. M. T. Montaña. Diputació. Tarragona, 1991. 2 v. pàgs. il·l.

L'obra de la Seu de Tortosa. V. Almuni. Coop. Gràfica Dertosense. Tortosa, 1991. 304 pàgs. il·l. (Dertosa, 34).

El dipòsit de bronzes de Llavorsí. J. Gallart. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1991. 200. pàgs. il·l.

El celler de Vila-rodona. E. Altarriba i J. Baluja. Coop. Agrícola i Caixa Agrària. Vilarodona, 1991. 56. pàgs. il·l.

Tarraco. X. Aquilué i al. Ed. El Mèdol. Tarragona, 1991. 128 pàgs. il·l.

Xerta. A. Bordas. Tortosa, 1991. 216 pàgs. il·l.

Les parròquies i comuns de Santa Eulàlia de Begudà i Sant Joan les Fonts. F. Caula. Sant Joan les Fonts, 1991. 206 pàgs. il·l.

L'estany de Banyoles: natura i home. M. Coma i J. Gratacós. Diputació i Caixa. Girona, 1991. 96 pàgs. il·l. (Quaderns de la Revista de Girona, 32).

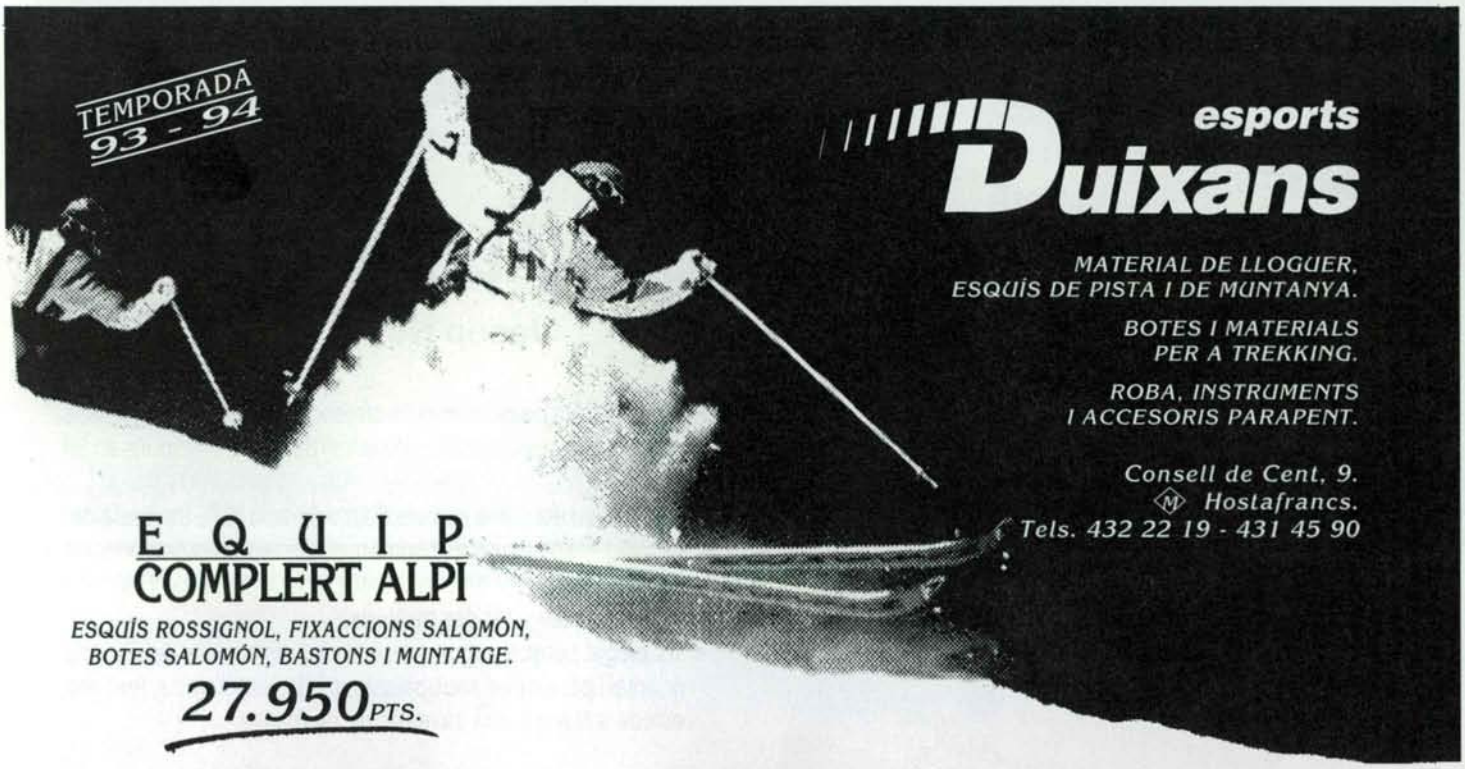

esports
Duixans

MATERIAL DE LLOGUER,
ESQUÍS DE PISTA I DE MUNTANYA.

BOTES I MATERIALS
PER A TREKKING.

ROBA, INSTRUMENTS
I ACCESORIS PARAPENT.

Consell de Cent, 9.
Ⓜ Hostafrancs.
Tels. 432 22 19 - 431 45 90

EQUIP
COMPLERT ALPI
ESQUÍS ROSSIGNOL, FIXACCIONS SALOMÓN,
BOTES SALOMÓN, BASTONS I MUNTATGE.
27.950 PTS.

EQUIP ALPI
EXPERT
ESQUÍS ROSSIGNOL, FIXACCIONS TYROLIA,
BASTONS I MUNTATGE.
28.950 PTS.

EQUIP
MUNTANYA
ESQUÍS HAGAN (CARBÓ),
FIXACCIONS SILVRETTA, I MUNTATGE.
36.500 PTS.

EQUIP FONS
ESQUÍS ROSSIGNOL,
FIXACCIONS I BOTES SALOMÓN,
BASTONS METÀLICS I MUNTATGE.
17.800 PTS.

La revista excursionista de més tradició i de més difusió de Catalunya.

BUTLLETA
DE
SUBSCRIPCIÓ

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpí Català

c. Paradís, 10 Barcelona (2)

Si encara no sou subscriptor de MUNTANYA, retalleu i envieu aquest butlletí i rebreu puntualment la revista al vostre domicili.

Si ja en sou, doneu-lo a un amic que s'interessi per l'excursionisme i segur que us ho agrairà.

Molts excursionistes no llegeixen MUNTANYA perquè no la coneixen.

Es una publicació del

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Club Alpí Català

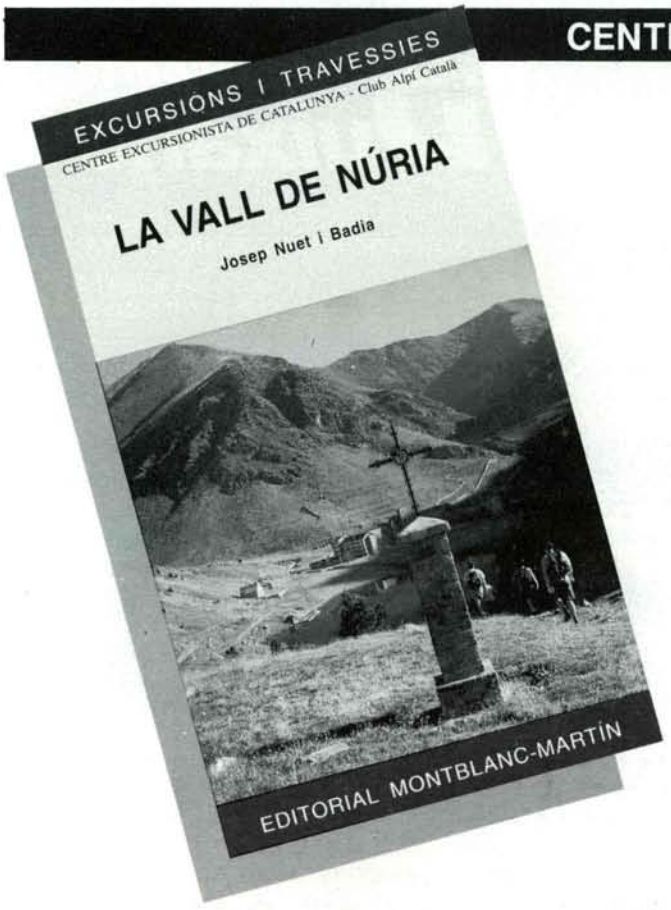

LA VALL DE NÚRIA

Josep Nuet i Badia

- Aquesta guia de muntanya us ofereix una descripció detallada i documentada dels camins de la vall de Núria, distribuïts en 30 itineraris.
- Hi trobareu els grans camins d'aproximació (GR, travessia del Pirineu), els camins tradicionals que han seguit els pelegrins de tots els temps per anar al santuari de la Mare de Déu i 49 excursions per a fer des de Núria.
- Tot plegat perquè pugueu recórrer aquestes valls del Pirineu oriental i gaudir dels seus paisatges i els seus camins, fent una estada a Núria o una travessia de muntanya.

EDITORIAL MONTBLANC-MARTÍN
c/. Nena Casas, 73-75 - 08017 Barcelona
Tel./Fax: (93) 204 43 97

MUNTANYA LA PRIMERA REVISTA DE L'EXCURSIONISME CATALÀ

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Nom			
Carrer			
n.º	*pis*	*Població*	*D.P.*

Se subscriu a la revista MUNTANYA *a partir de l'any..... amb la quota anual de pessetes*

Cobrament: *per banc, segons autorització adjunta* ○ *Signatura*

Data		
Banc / Caixa		
Carrer		
n.º	*Població*	*D.P.*

Sr. Director
Us preguem que fins a nova indicació, vulgueu fer efectiu el rebut anual de la revista MUNTANYA *del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català corresponent a la subscripció*

a nom de.....

que viu a .....

Població .....amb càrrec al compte corrent o d'estalvi *núm.*

a nom de..... *Signatura*

Tallar per on indiquen els punts i reomplir adequadament la butlleta

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA - Club Alpí Català

ENTRE EL MONTSENY I LA CERDANYA

En bicicleta de muntanya

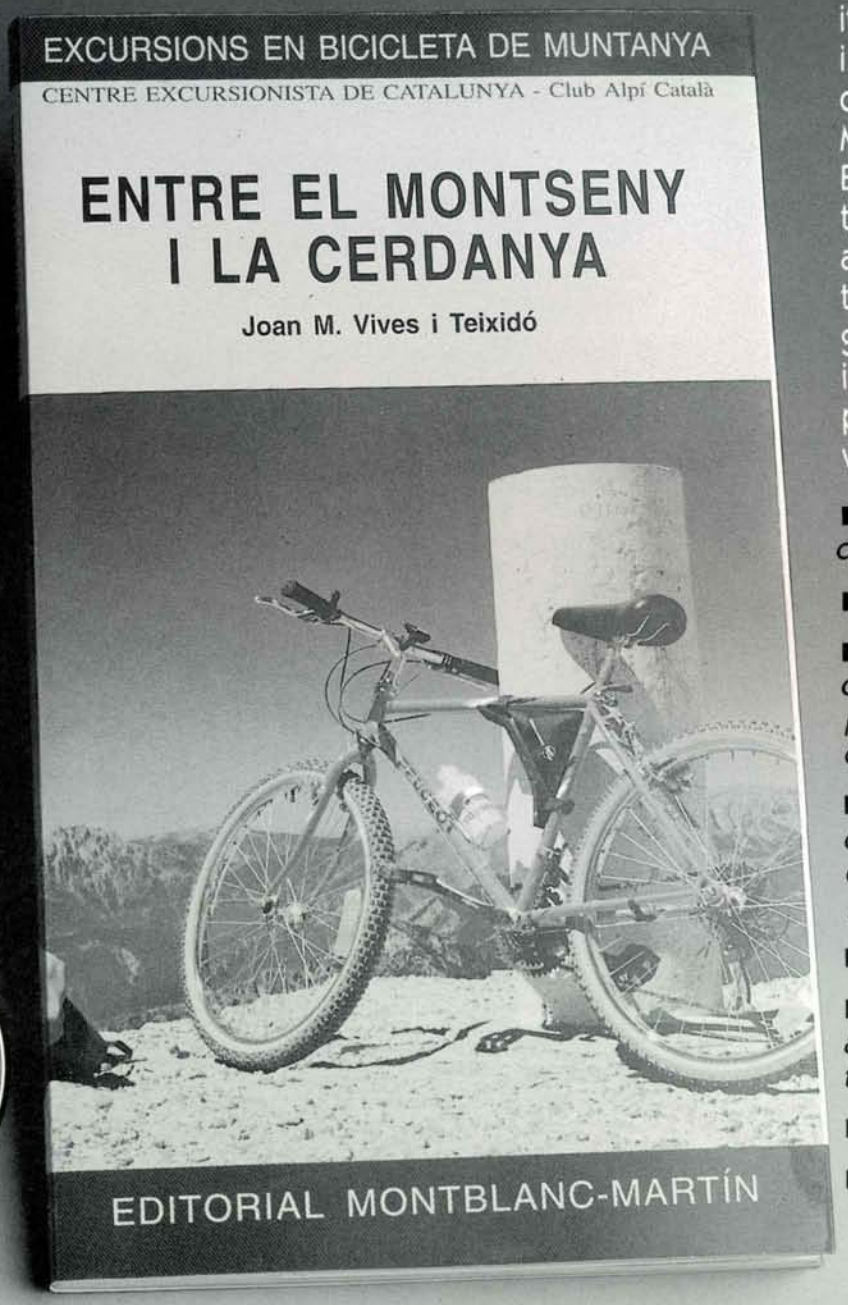

Aquesta guia d'excursions en bicicleta tot terreny us proposa una selecció dels itineraris més suggestius per a recórrer i conèixer una sèrie d'indrets de les contrades que s'estenen entre el Montseny i el Pirineu.
Els itineraris que ens proposa Joan M. Vive tenen diferents graus de dificultat, amb predomini dels de nivell mitjà i fàcil; tanmateix, tots són destinats a fer-vos gaudir de les muntanyes, dels paisatges i també dels monuments artístics que podreu conèixer i admirar al llarg de le vostres excursions en bicicleta.

- *35 itineraris, amb predomini dels fàcils i de dificultat mitjana.*
- *35 croquis, un de cada itinera*
- *Descripció del recorregut de cada itinerari i dels seus atracti paisatgístics, arquitectònics o artístics.*
- *Descripció de les dificultats tècniques, desnive característiques dels camins horari, de cada itinerari.*
- *8 fotos en color.*
- *Taula de tots els itinerar amb les característiques tècniques del recorregut.*
- *Llibre de 108 pàgines.*
- *Format: 110 x 190 mr*

Centre Excursionista de Catalunya 1876

COMISSIÓ DE PUBLICACIONS
Paradís, 10 - 08002 Barcelona - Tel. 315 23 11

EDITORIAL MONTBLANC-MARTÍN
Ap. Correus, 266 - Tel. 204 43 97

La Comissió de Publicacions es complau a oferir-vos les darreres novetats.

Adquiriu i divulgueu l'obra del CENTRE

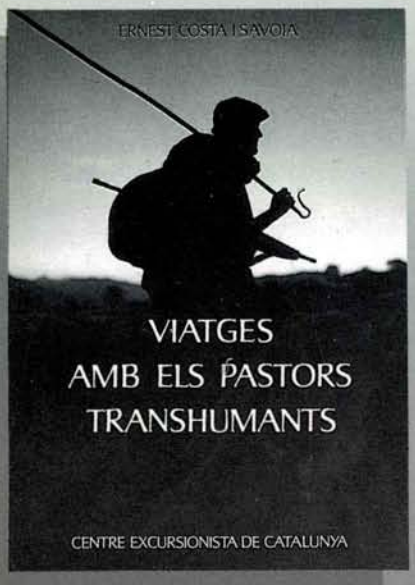

■ Viatges amb els pastors transhumants.

Que n'és d'encisador fer uns viatges amb pastors i ramats per les muntanyes, entre l'Essera i el Segre! Hi trobareu de tot, aventura, humanitat, ofici i ensenyances, amb una cloenda de 45 pàgines, d'un inèdit vocabulari dels pastors.
Molt il·lustrat.
(Premi literari del Centre.)

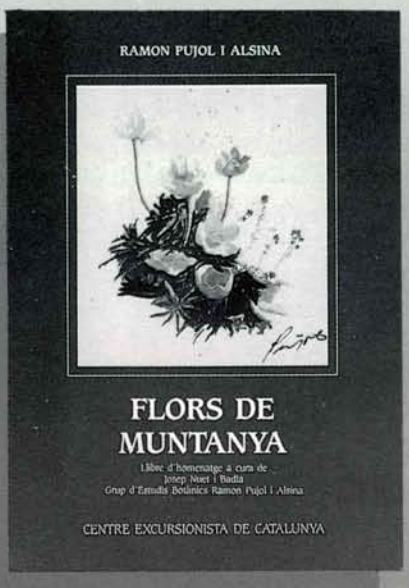

■ Flors de Muntanya.

L'obra de divulgació de Flors de Muntanya, amb text i dibuixos d'en Ramon Pujol i Alsina, aparegué en aquesta revista MUNTANYA entre 1970 i 1974.
Ara ha estat aplegada en aquest volum, a la memòria del nostre enyorat amic.

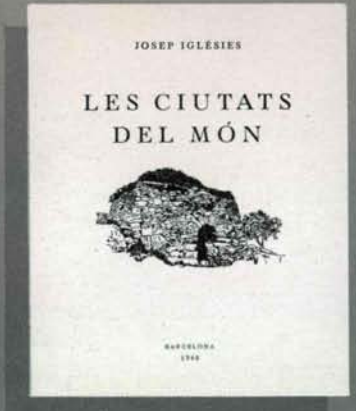

■ Les ciutats del món.

S'ha editat en facsímil l'obra de Josep Iglésies, apareguda el 1948.
Humils llogarrets, enaltits per la seva inspirada prosa.

■ Guia geològica del Montsec i de la vall d'Àger.

En la Geologia es troba l'explicació d'una bona part de les coses que condicionen un país.
Aquest treball científico-excursionista estudia un dels paratges geològics més famosos, i hi descriu nou itineraris.
Molt il·lustrat i amb un mapa geològic de la regió, a tot color.

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
— COMISSIÓ DE PUBLICACIONS —